

ЖАҢА ҚОНЫС

КЕРБҰЛАҚ АУДАНЫНДА 90 ОТБАСЫҒА ҮЙ БЕРІЛДІ

КЕРБҰЛАҚ АУДАНЫНДА «НҰРЛЫ ЖЕР» БАҒДАРЛАМАСЫ БОЙЫНША САЛЫН-
ҒАН 40 ПӘТЕРЛІ ЖАЛДАМАЛЫ ҮЙ ЖӘНЕ 50 ЖЕКЕ ТҰРҒЫН ҮЙ ПАЙДАЛАНУҒА
БЕРІЛДІ. ЖАҢА ҚОНЫСТАНУШЫЛАРДЫ ҚУАНЫШТАРЫМЕН АУДАН ӘКІМІ ҚАНАТ
ЕСБОЛАТОВ ҚҰТТЫҚТАДЫ, – ДЕП ХАБАРЛАЙДЫ ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫ ӘКІМІНІҢ
БАСПАСӨЗ ҚЫЗМЕТІ.

Қ у а н ы ш қ а
жиналған қауымды
облыс әкімі Қанат
Есболатов пен об-
лыстық ардагерлер
кеңесінің төрағасы
Бөкен Рысбеков
құттықтады.

Жалпы Кербұ-
лақ өңірі бойын-
ша мемлекеттік
қордан тұрғын үй
алу кезегінде бар-
лығы 1427 адам
тұр. Бүгінде жа-
на пәтерлер мен
үйлердің берілуінің
арқасында кезек
қысқара бастады.

Аудан әкімдігінің мәліметінше, 2021 жылы
5 қабатты 40 пәтерлі үйдің құрылысына 546
млн теңге бөлінген. Құрылыс-монтаж жұмыс-
тарын «Бауыр құрылыс» ЖШС орындады.
Үйде ауданы 69 шаршы метрге дейінгі 30 үш
бөлмелі және 10 екі бөлмелі пәтер бар. Өткен
жылы 50 жеке тұрғын үйдің құрылысына 778
млн теңге бөлінді.

Жаңа қоныстанушылар атынан көпбалалы
аналар сөз сөйлеп, мемлекет тарапынан көр-
сетіліп жатқан қолдаулар үшін алғыстарын
білдірді.

«Өзіміздің шаңыраққа қол жеткізгені-
мізге өте қуаныштымыз. Қандай сезімде
тұрғанымды сөзбен айтып жеткізе ал-
маймын. Бұдан бұлай жалдамалы пәтер-
лерді кезіп жүрмейтін болдық. Енді өз
шаңырағымыздың астында, жылылық пен
жайлылықта балаларымызды тәрбиелеп,
оқытамыз», – дейді көпбалалы ана.

Атап айтсақ, жыл басынан бері Жетісу об-
лысында 194 мың шаршы метр тұрғын үй
пайдалануға берілді, жылдық жоспар 67%
орындалды. 2826 пәтерге арналған 325 тұр-
ғын үйдің құрылысы жүргізілуде, оның ішінде
жыл соңына дейін жалпы ауданы 38,8 мың
шаршы метр 490 пәтерге арналған 58 жал-
ға берілетін үй салынады. Сондай-ақ жеке
құрылыс салушылар есебінен 553 пәтерге 14
үй салынуда.

Облыста он айда мемлекеттік бағдарла-
малардың барлық бағыттары бойынша 700
отбасы, оның ішінде 517 көпбалалы және
әлеуметтік байланысты отбасылар тұрғын
үймен қамтылды.

Сонымен қатар биыл өңірдегі барлық қар-
жыландыру көздері есебінен 1442 отбасын
тұрғын үймен қамтамасыз ету жоспарлануда.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

НЕГЕ?

ЖАНУАРЛАРДЫ ҚОРЛАЙТЫНДАР КӨБЕЙДІ

Елімізде жануарларды қор-
лайтындар көбейіп кетті. Тіпті
онысын бейнежазбаға түсіріп,
әлеуметтік желіге салып, қа-
тігездіктерін жария ететіндер
жетерлік.

Жылқы баптап, тазы өсір-
ген халықтың жануарға «иттік»
жасауы дұрыс емес. Алайда шын-
дығы осы. Елімізде орын алған
соңғы жағдайлар бұл сөзімізді
айғақтайды. Мәселен, жуырда
инстаграм әлеуметтік желісін-
де қызыл кітапқа енген аюды
өлтіріп, онымен суретке түскен
қылмыскердің суреті жариялан-
ды. Оның Жетісу облысының аза-
маты екені белгілі болды. Бүгінде
Жетісу облысының полицейлері
кінәліні іздестіріп жатқаны хабар-
ланды.

Бұл аталған бір ғана жағдай.
Ал облыс, республика көлемінде
мұндай қылмыстардың жасалы-
нып жатқаны қаншама. Тіпті,
өзінің үй жануарларын да қинап
жатқандар бар. Психолог ма-
мандар адамдардың мұндай қа-
тігездікке баруын отбасында-
ғы тәрбиемен байланыстырып
отыр. Сонымен қатар ата-ана-
лар балалардың үйде немен ай-
налысып жатқанына көбірек мән
беруі керек екенін де айтты.

Жыл сайын әлемдегі әрбір төр-
тіңші жануар адам қолынан өледі
екен. Әсіресе үй жануарларына
жасалатын қиянат барған сай-
ын өршіп барады. Humane Society
International қауымдастығының
мәліметіне сәйкес, жылма-жыл
3 млн-ға жуық ит пен мысық ар-
наулы орындардың жоқтығынан
далада қаңғырып, айуандықпен

өлтіріледі екен. Өкініштісі сол,
жағымсыз фактілер елімізде де
тииылмай тұр.

Қылмыстық кодекстің 316-ба-
бына сәйкес жануарлардың өлімі-
не немесе мертігуіне әкелетін
қатыгездікті жасағандар, бұл
әрекетін бұзақылық ниетпен
немесе асқан қатыгездікпен ба-
лалардың көз алдында жасаса
– 120 АЕК-ке дейінгі мөлшерде
ауыппұл төлейді немесе 120
сағаттық қоғамдық жұмыстар-
ға тартылады. Сондай-ақ отыз
тәулікке қамаққа алу жазасы
қарастырылған.

Кезінде бұрынғының адамы
өзіне, малына қауіп төнбесе, жа-
нуарға бейберекет тиіспеген.
Малды еті үшін баптап өсір-
се де, кешірім сұрап барып ба-
уыздайды, яғни еш агрессиясыз
сояды. Аңшылар да бұрын өзіне
қажет көлемде ғана аң аулаған.
Артық алғанды «кие ұрады» деп
сенген. Әр жануардың желеп-же-
беуші әулиесі, пірі болады деген
түсінік табиғатты қиелендіру
үшін жасалған. Қой айдап жүрген
бала малды тепсе, оның бұл ісін
үйіндегілер жай қалдырмайтын.
Ата-әжелер хикая, аңыздарын ай-
тып, малды неге тебуге болмай-
тынын түсіндіретін.

Қоғам үшін үйреншікті кө-
рінген ит төбелесі де жануар-
ларды қорлаудың бір түрі. Со-
ған қарамастан бұл қорлықтың
дәурені жүріп тұр, көрермен
аудиториясы да кең. Мұның
барлығына тоқтау қашан бола-
ды? Адамдардың ойы бұзылып,
қатігезденіп барады. Неге?

А. БЕЙСЕНҒАЛИҚЫЗЫ.

БАСПАСӨЗ - 2023

«АЛАТАУ» қоғамдық-саяси газетіне
жазылу басталды

ЖАЗЫЛУ БАҒАСЫ:

редакция арқылы

1 жылға – 3640 теңге.

облыстық маңызы бар қалалар үшін "Қазпошта" арқылы

1 жылға – 4477,20 теңге.

ауыл тұрғындары үшін

на год – 4700,80 теңге.

Началась подписка

на общественно-политическую газету «АЛАТАУ»

ЦЕНА ПОДПИСКИ:

с редакции

на год – 3640 тенге.

для города областного значения через "Казпочту"

на год – 4477,20 тенге.

для сельского населения

на год – 4700,80 тенге.

Индекс: 15534

КӨРМЕ

ІСКЕР ӘЙЕЛДЕРДІҢ ӨНІРАРАЛЫҚ ФОРУМЫ ӨТТІ

Талдықорғанда аймақаралық әйелдер форумы өтті. Жиынға Алматы, Жетісу, Қостанай, Жамбыл, Оңтүстік Қазақстан облысының іскер әйелдері шақырылды. Сондай-ақ көрші Қырғызстан, Ресей елдерінен де өкілдер болды.

Жылдан-жылға ісмер әйелдер қатары артып келеді. Бүгінде еліміз бойынша орта және шағын субъектілерінің жартысын әйелдер басқарады. Мәселен, Жетісуда 25 мың кәсіпкерлік болса, оның 12 мыңнан астамы нәзік жандарға тиесілі. «Аймақты тұрақты дамытудағы әйелдер бастамалары» форумы Алматы облысымен бірлесе өткізілді. Алдымен көпшілік қос өңірден келген ісмер келіншектердің көрмесімен танысты. Шараға өз туындыларын ұсынғандардың бірі Іле ауданының тұрғыны Жеңісгүл Дәулетова. Ол мүмкіндігінің шектеулігіне қарамастан 16 жастан тігін тігеді. Хоббиін берекелі кәсіпке айналдырғанына 5 жыл болыпты. Бүгінде мемлекет қолдауының шарапатын көріп, шағын шеберханаға басшылық етіп отыр.

«Тігінді ең бірінші 2007 жылдары бастадым. Бас киімдер, киім үлгілері, әшекей бұйымдар, жүн өнімінен бұйымдар жасап жүрдім.

Менің ойымша, шығармашыл адам – әрқашан даму жолында болу керек. Мәселен, біз форумдарға, көрмелерге барған сайын өз-өзімізді дамыту үстінде боламыз. Шабьт алып отыру үшін осындай іс-шаралар ұйымдастырылып тұрғаны дұрыс», – дейді Ж. Дәулетова.

Форумның мазмұны бай әрі жан-жақты болды. Әйелдің саясат пен қоғамдағы рөлінен бастап, отбасындағы орнына дейін қамтылды. Маңызды тақырыптар талданды. Бұл қатарда ауыл әйелдерінің кәсіпкерлігін дамыту мүмкіндіктері қолдау аясын кеңейту, кооперацияны дамыту арқылы жұмыс орындарын ашу мәселелері де бар. Форум қатысушыларына Жетісу облысының әкімі Бейбіт Исабаев сәттілік тіледі.

«Облысымызда кәсіпкерлік қарқынды дамып, іскер әйелдердің қатары артып келеді. Бұл өңір экономикасының өркендеуіне тікелей ықпал ететін фактор. Сондықтан бүгінгі форум әйелдер бизнесінің дамуына серпін беріп, қоғамдағы әйел кәсіпкерлердің мәртебесін арттыруға негіз болады», – дейді облыс басшысы.

Бүгінде Алматы және Жетісу облыстарында ел экономикасына едәуір үлес қосып жүрген келіншектер бар. Олардың бірқатарына қос өңір әкімдерінің құрмет грамотасы табысталды. Мұбымен қоса форумға қатысқан асқан шебер ісмерлер бағалы сыйлықтармен марапатталды. Атап айтсақ, форумға екі өңірден 400-ден астам делегат қатысты.

Сондай-ақ көрші елден келген өкілдер өз кәсіптерінің бағыты бойынша білген-түйгендерімен бөлісіп, өзара тәжірибе алмасты. Форумның көздеген мақсаты да сол. Шара соңында Қазақстан тарапы Ресей мен Қырғызстан топтары өкілдерімен іскерлік қарым-қатынастар жөнінде меморандум жасасты.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

ДЕНСАУЛЫҚ

СПОРТТЫҚ ІС-ШАРАЛАР ҰЙЫМДАСТЫРЫЛДЫ

Ұлттың байлығы мен өркендеуінің басты көрсеткіштерінің бірі – өскелең ұрпақтың денсаулығы. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы қызметінің басым бағыттарының бірі жастарды дене белсенділігіне тарту болып табылатыны кездейсоқ емес.

Қазіргі уақытта көптеген адамдар деннің сау болуы беделді, спортпен шұғылданудың сәнді және дұрыс тамақтанудың пайдалы екенін түсінді.

Жастардың көпшілігі өз денсаулығын сақтауды өмірлік басымдықтардың бірі деп санайды, өйткені, салауатты өмір салты пайдалы және сәнді, ал, қазіргі өмір салты – зиянды әдеттерден бас тарту, салауатты басымдықтар мен имидждің дұрыс болуы.

Қазақстанда бұл мәселенің ауқымы бұрыннан белгілі. Сондықтан салауатты өмір салтын насихаттау, физикалық белсенділікті жалпы мемлекеттік деңгейде дамыту.

«Қос Қанат Жетісу» қоғамдық бірлестігі үкіметтік емес ұйым бола отырып, өз қызметкерлерімен және ерікті жастармен бірлесе отырып, мүмкіндігінше жастарды спортқа тартуға күш салуда. «Алматы облысының денсаулық сақтау басқармасы» мемлекеттік мекемесінің қолдауымен «Дене белсенділігін дамыту» тақырыбы бойынша жобаны іске асырып, біздің команда үлкен жұмыс атқарды. Атап айтсақ, волейбол, баскетбол, футбол, кросстан командалық ойындар секілді спорттық ойын-сауық іс-шаралары өткізілді.

Айта кету керек, осындай іс-шараларды ұйымдастыра отырып, біздің команда Алматы облысының жастары мен тұрғындарын спортпен, дене шынықтырумен барлық нысандарда айналысуға тарту арқылы бос уақытты үнемдеу және салауатты өмір салтын насихаттау бойынша әлеуметтік мәселені көшенді шешу үшін барынша қолайлы жағдай жасауға тырысады.

Қазіргі уақытта спорттық ойын-сауық іс-шараларында «Жандырайық!», «Жастар стадионға!», «Спорт – бұл мені!», «Дені сау жастар – еліміздің болашағы!» атты шаралар ұйымдастырылды. Оған Алматы облысының бір жарым мыңға жуық оқушысы қатысты. Бүгінге бұл өте жақсы көрсеткіш.

ҚОС ҚАНАТ ЖЕТІСУ ҚБ.

Отанның отбасынан басталатынын ескерген дана халқымыз отбасы тәрбиесіне көп көңіл бөліп, ұлы өссе – ұяттымен, қызы өссе – қылықтымен көрші болған. Бала тәрбиесіне әке де, ана да бірдей жауапты.

ҰРПАҚ ТӘРБИЕСІН УЫСЫМЫЗДАН ШЫҒАРМАЙЫҚ

«Адамның жақсы болуы тегінде емес, тәрбиесінде, ақылында, өнер-білімінде. Адамға үш алуан адамнан мінез жұғады: ата-анадан, ұстазынан, құрбысынан. Әсіресе, олардың қайсысын жақсы көрсе, содан көп жұғады», – дейді хәкім Абай. Демек, отбасында берілген тәрбие балаға аздық етеді. Ол үшін ата-анамен бірге білім алатын мектебі яки, сыныбы, көрші-көлең, ағайын-туыс, қала берді, жалпы қоғам да жауапты болмақ. Кейде жөнсіз көзгендерді көрсек, «заман өзгерді» деп өзімізді ақтап алып, жауапкершілікті жүктеуден қашақтаймыз.

«Тәрбие бұсы тал бесік» деп бабаларымыз дәл тауып айтқан. Ұлы істің бастау бұлағы, қайнар көзі – отбасы. Кеңіліміз қалған балаға тәрбие көрмеген ғой деп жататынымыз босқа емес. «Әркім өз жолын тауып кететіндей бала тәрбиесі жеңіл нәрсе ме? Жоқ. «Бала тәрбиесі – өнер, жеке бір ғылым иесі болуды тілейтін өнер», – деген екен М.Жұмабаев. Қандай тауып айтылған даналы сөз десеңізші. Бұл тағылымдар тәрбие арқылы адам тағдыры шешілетінін, оның білімді тұлға болып қалыптасатынын, елдің берік тірегі болатынын көрсетеді.

Балалар тәрбиесіне, келер ұрпақ тәрбиесіне қай кезеңде болса да, қай

МЕКТЕБІНДЕ НЕ ЖАҢАЛЫҚ?

ТАЛДЫҚОРҒАН ҚАЛАСЫНДАҒЫ НАЗАРБАЕВ ЗИЯТКЕРЛІК МЕКТЕБІНІҢ ОҚУШЫЛАРЫ ENACTUS ҰЛТТЫҚ СТУДЕНТТІК КӘСІПКЕРЛІК ЖӘНЕ БИЗНЕС-ИННОВАЦИЯЛАР ЧЕМПИОНАТЫНДА ЖЕҢІМПАЗ АТАНДЫ.

1 МИЛЛИОН ТЕНГЕНІҢ СЕРТИФИКАТЫН ҰТЫП АЛДЫ

Максим Сурин, Виктор Кахно, Мирхият Дени 1 миллион тенгенің сертификатын жеңіп алды.

Жарысқа жүздеген командалар қатысты, олардың арасында зияткерлердің жобасы үздіктердің бірі болды.

Жігіттер нашар көретін және зағип жандарға арналған көзілдірік жасап шығарған.

Олар автономды көзілдіріктің көмегімен қалада өз бетінше және қауіпсіз қозғалуға болады, осылайша зағип жандардың күнделікті өмірін айтарлықтай жеңілдетеді деген қорытындыға келді.

Құрылғы RealSense камерасымен, арнайы LiDAR сенсорымен жабдықталған. Жігіттер бұл камераға арнайы бағдарлама кодын жазды. Осылайша, инфрақызыл толқындардың арқасында технология объектілерге, көліктің кез келген түріне, бағдарламаларға, жол белгілеріне, велосипедшілер мен адамдарға дейінгі қашықтықты анықтай алады.

Виктор, Максим, Дени екінші жыл қатарынан студенттік Enactus әлем кубогының финалистері атанды. Өткен жылы оларға NARXOZ университетінің мемлекеттік грант сертификаттары табыс етілді.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ОБРАЗОВАНИЕ

ПЛАНИРУЮТ СТРОИТЬ «КОМФОРТНЫЕ ШКОЛЫ»

НА ЗАСЕДАНИИ ПРАВИТЕЛЬСТВА ПРИНЯТ НАЦИОНАЛЬНЫЙ ПРОЕКТ «КОМФОРТНАЯ ШКОЛА», РАЗРАБОТАННЫЙ ПО ПОРУЧЕНИЮ ГЛАВЫ ГОСУДАРСТВА, СООБЩАЕТ ZAKON.KZ.

По данным министра просвещения РК Асхата Аймагамбетова, последние 10 лет контингент обучающихся школ вырос на 1 млн и на сегодня составляет почти 3,7 млн. С учетом урбанизации, миграции, износа зданий школ и точечной застройки, а также увеличения контингента обучающихся возникла потребность в учебных местах, особенно в крупных городах.

«Проект по своему масштабу и значимости является особенным и не имеет аналогов. И самое главное, он полностью обеспечен финансированием из республиканского бюджета. Теперь же, благодаря национальному проекту, до конца 2025 года будут открыты современные, комфортные школы на 842 тыс. ученических мест».

Асхат Аймагамбетов

Министр рассказал об отличии нового проекта от старых: школы будут строиться по новым единым стандартам как на селе, так и в городе; учащиеся начальных и старших классов будут обучаться в отдельных блоках здания школы; предусмотрена установка систем видеонаблюдения, звукового оповещения и другие усиленные меры безопасности детей; предусмотрены индивидуальные шкафчики для хранения учебных пособий, сменной одежды, обуви, а также

соответствующие условия для чтения книг, творческого развития и отдыха школьников; школы будут оснащены самыми современными кабинетами физики, химии, биологии и робототехники. В кабинетах будут установлены touch-экраны и предоставлена возможность подключения к высокоскоростному интернету из любой точки школы; будут созданы необходимые условия для обучения детей с особыми образовательными потребностями; будет решена проблема загруженности спортивных залов.

По словам Аймагамбетова, сейчас школы на 1200 ученических мест, в основном, оснащены всего одним спортивным залом.

«Как правило, с восьми утра и до вечера занятия по физкультуре проводятся для нескольких классов одновременно. В «комфортных школах» предусмотрены сразу несколько спортивных залов, в зависимости от проектной мощности».

Асхат Аймагамбетов

В новых школах создадут условия и для педагогов, строительство школ полностью обеспечено финансированием.

Школы будут строиться через координацию дирекции, которая будет осуществлять контроль за строительством объектов. Это решение направлено на существенное ускорение сроков проведения процедур закупок

и обеспечение качества строительства.

Также, согласно проекту, будет предусмотрена не только внутренняя, но и внешняя инфраструктура.

При строительстве «комфортных школ» будет соблюдена максимальная прозрачность. Любой гражданин страны будет иметь возможность отслеживать через интерактивную карту, где и когда будут строиться школы, а через IP-камеру в онлайн-режиме отслеживать ход строительства.

Проект предусматривает закрепление персональной ответственности акимов ре-

гионов, так как законодательно вопросы строительства школ, их финансирования, содержания, подбора кадров находятся в ведении акиматов.

По словам министра просвещения, реализация национального проекта «Комфортная школа» создаст 842 тыс. новых комфортных ученических мест и значительно нивелирует дисбаланс в образовательной инфраструктуре между регионами, между городом и селом, а также отразится на качестве образования.

СИТУАЦИЯ

ОБРАТИЛСЯ К ЖИТЕЛЯМ ЭКИБАСТУЗА

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОВЕТА ДИРЕКТОРОВ АО «ЦЕНТРАЛЬНО-АЗИАТСКОЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ КОРПОРАЦИИ» (ЦАЭК) АЛЕКСАНДР КЛЕБАНОВ 2 ДЕКАБРЯ ОБРАТИЛСЯ К ЖИТЕЛЯМ ЭКИБАСТУЗА, КОТОРЫЕ ПОСТРАДАЛИ В РЕЗУЛЬТАТЕ АВАРИИ НА ТЭЦ И ТЕПЛОСЕТЯХ, СООБЩАЕТ ZAKON.KZ.

Он рассказал о текущей ситуации в городе и мерах, которые предпринимает компания для устранения последствий аварии.

«В первую очередь остановку работы котельной вызвали поломки на теплосетях. Сразу же были отправлены все свободные спе-

циалисты на устранение проблемы в этих местах. Руководство ЦАЭК, специалисты «Экибастузтеплоэнерго» и я следим за процессом нормализации. Я все еще здесь с первого дня аварии. Сотни наших специалистов из других регионов также прибыли и в настоящее время оказывают необходимую помощь жителям», — рассказал Александр Клебанов.

Он отметил, что в соцсетях распространяется информация, что Экибастузскую ТЭЦ компания получила в собственность от государства.

«Но это не так. Данный актив мы выкупили у такой же частной компании в 2008 году. Неоднократно мы говорили и привлекали внимание к проблеме износа теплосетей. Но, как частная компания, мы не можем поднять цены на тарифы для потребителей. И поэтому с самого начала предприятие является убыточным. Доходов у предприятия не хватало даже на обеспечение станции, не говоря уже о полной или частичной модернизации ТЭЦ. Это не просто слова. Все это подтверждается финансовой отчетностью», — пояснил глава ЦАЭК.

Он также прокомментировал информацию о том, что компания готова передать ТЭЦ в собственность государства.

«Важный момент, мы несколько лет предлагали передать ТЭЦ городу. И сейчас, учитывая все последствия, мы готовы привести все теплосети в порядок, рассмотреть возможность участия государства в капитале «Экибастузтеплоэнерго», — сказал Клебанов.

В заключение своего обращения он подчеркнул, что самая главная задача сейчас — создать нормальную жизнь людям.

«Мы все упорно работаем для этого. Мне очень жаль, что столкнулись с этими системными проблемами. В свою очередь заверяю, что мы будем делать все зависящее от нас, чтобы подобных ситуаций больше не повторилось», — заключил Александр Клебанов. Ранее в Минэнерго уточнили, что авария произошла не на ТЭЦ, а в теплосетях. При этом представители министерства сообщили о высоком уровне износа тепловых трубопроводов, который составляет более 70%. В связи со случившимся президент Казахстана поручил премьер-министру Алияну Смаилову рассмотреть вопрос возвращения в госсобственность проблемных энергетических активов в городах страны. 28 ноября в Экибастузе объявили режим ЧС.

АРЕНДА ЖИЛЬЯ

БОЛЕЕ 5 ТЫС. КВАРТИР НЕЗАКОННО СДАВАЛИСЬ В АРЕНДУ

В Казахстане выявили свыше 5 тыс. квартир, которые незаконно сдавались в аренду. Об этом 25 ноября в Сенате заявил вице-министр индустрии и инфраструктурного развития Еркебулан Дауылбаев, сообщает корреспондент Zakon.kz.

Еркебулан Дауылбаев признал, что большая часть рынка арендного жилья находится в тени.

По его словам, создана рабочая группа между МВД и Комитетом доходов Минфина РК по совместному действию для решения этого вопроса.

«Выявлено свыше 5 тыс. квартир, которые незаконно сдавали в аренду. Соответственно, были приняты меры». Еркебулан Дауылбаев.

Позже в кулуарах Сената он предположил, что речь, скорее всего, идет о наложении административного штрафа.

«Детально нужно обратиться в МВД и КГД. Если не ошибаюсь, они выявлены за последние три месяца». Еркебулан Дауылбаев.

5 ноября жителей Уральска наказали за незаконную сдачу жилья иностранцам. Нарушителей выявили в ходе рейдов, которые проводили полицейские. Но чаще о таких фактах становится известно благодаря анонимам.

ХОРОШИЕ НОВОСТИ

Министр труда и социальной защиты населения Тамара Дуйсенова сообщила о планах по снижению страховых тарифов для работодателей, касающихся несчастных случаев, передает корреспондент МИА «Казинформ».

СОЦВЫПЛАТЫ В СВЯЗИ С ПОТЕРЕЙ РАБОТЫ ПОВЫСЯТ

«Кроме того, предусмотрено снижение страховых тарифов для работодателей, осуществляющих страхование работников от несчастных случаев. Ставки будут иметь минимальные и максимальные значения, и выбор этих значений будет зависеть от уровня несчастных случаев, травматизма и профессиональных заболеваний на производстве», — сказала Тамара Дуйсенова на правчсе в Мажилисе.

По ее словам, принимаемые меры по снижению ставок будут сопровождаться поэтапным повышением размеров социальных выплат из Государственного фонда социального страхования и страховых компаний.

«Так, со следующего года гражданам, потерявшим работу, в соответствии с периодом уплаты взносов предусмотрены выплаты из ГФСС в размере 45% от прежнего дохода до 6 месяцев», — заключила Т. Дуйсенова.

Өңір тынысы

САРҚАН АУДАНЫНЫҢ 9 айлық сараптаамасы

Қойнауы құт пен ырысқа толы Сарқан ауданының жер көлемі 24,4 мың шақырымды құрайды. Қарасырық, бір мойын, ақшұнақ, киікбай ала-тау тауларының баурайында ұлт пен ұлыстың басын біріктіріп, ырыс пен ынтымақты ұйыстырып отырған аудан еңбеккерлері жылдың төрт мезгілінде де шаруадан қолдары босаған емес.

Диқаншылар ерте көктемнен жер тырмалап, қоңыр күзге дейін күтіп баптап, өнім өсірсе, малшы қауым көктемде көктеуге, жаз жайлауға, күз күзекке, қыс қыстауға қоныстап, малдарын тебіндетіп жайып, қыстық жем-шөбімен қамданумен әлек. «Мал баққанға бітеді, егін күткенге өнім береді» демекші, сарқандық шаруалар енді көктемгі егістікке қам-қарекет жасаса, малшы қауым малды қыстан қонды алып шығып, көктемгі мал төлдету науқанына қызу дайындық жасайды. Жетісу облысы аграрлық сала болғандықтан құрамындағы сегіз аудан да ауылшаруашылығымен айналысады. Нарық заманына орай жекеменшік дәуірді бастан кешіп, өнім өндіріп, оны сатып, әрі кәсіпкерлік шеберлігін шыңдап, өзіне мол табыс тауып, өзгеге жұмыс беріп отырған кәсіпкерлер бұл ауданда да баршылық.

«Балапанды күзде санайды» демекші, тоғыз айдың қорытындысы бойынша ауданның әлеуметтік-экономикалық дамуының негізгі көрсеткіштері көңіл қуантуда. Ауыл

шаруашылығы саласында өткен жылдың қаңтар-қыркүйек айларында өнімдерінің жалпы көлемі ағымдағы бағамен 50 млрд 751 млн теңгені құраған. Бұл былтырғы жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 115%-ды құраған (2021 жылы – 44 219,0 млн теңге).

«Жылдық жоспар 56 млрд 417 млн теңге (2021жылы – 52 951,5 млн теңге) болған. 413 гектар алқаққа егілген батамырдан 17 919 тонна тәтті түбір алынса, астық саласы бойынша бүгінгі күнге дейін дәнді-дақылдардан 150 531,9 тонна өнім жиналған. Яғни 25,5 центнерден айналған. Майлы дақылдар бойынша жалпы түсім 49821,7 тонна өнім алынса, орташа өнім 22,0 центнерден болып тұр», – дейді аудан әкімі Ғалымжан Маманбаев.

Түгін тартсаң, майы шығатын Жетісу өңірінің Сарқан ауданы орналасқан аймақ шаруалары биылғы жылы ерлеп-ақ тұр. Ауыл шаруашылығына қатысты қай саланы алсаңызда көрсеткіш жоғары. Жер еміп өскен диқан қауымы үшін өндірген өнімінің сапасы басты назарда. Жердің құнарлығын сақтай отырып, тыңайтқыштар қолдануда Сарқан ауданы өзге аудандардан алда келеді. Мәселен, 2022 жылы 4637,8 тонна тыңайтқыш сатып алынып ігерілсе, 2023 жылға 347 тонна тыңайтқыш сатып алынған. Бұл дегеніңіз күннен-күнге бағасы аспандап тұрған ауыл шаруашылығына қатысты тыңайтқышты ерте бастан қамдап алған аудан әкімшілігінің іскерлігі демеске лаж жоқ. Сондай-ақ ауыл шаруашылығына қатысты тартылған инвестиция нәтижесінде 658 тонна, оның ішінде 225 тонна дәрілік шөп, 41 тонна тары, 392 тонна арпа экспортқа шығарылған. Заманауи техникаларды қолдана отырып, өнім алуда зор жетістікке жетіп отырған аудан еңбеккерлерінің жыл он екі ай бел шешпей, маңдай терлерін төгіп, қол жеткізген табыстары жыл аяғында яғни, келер жылдың басында нақты цифрлармен айғақталады. Өзірдің өзінде тоғыз айлық көрсеткіш ауданның абыройын асқақтатуда. Мал шаруашылығының негізгі өндірілген өнімдеріне көз жүгіртсеңіз де көңіл толады. Мәселен, тірі салмақтағы мал мен құстан – 10697 тонна, 2021 жылдың сәйкес кезеңіне 102%, сүт – 36261 тонна немесе 115%-ды құраған.

«Аудан бойынша қысқы мал азығына 124 513,6 тонна шөп, 20031 тонна сабан, 14069

тонна сүрлем, 25 600 тонна жем дайындалды», – дейді аудан әкімі Ғалымжан Қанатұлы. Сондай-ақ ауданның ауыл шаруашылық техникалық паркін жаңарту мақсатында жыл басынан 2 млрд 228 млн теңгеге 105 дана ауыл шаруашылық техникасы сатып алынды, 11 миллион 155 мың дана жұмыртқа өндірілген. «Ұйымдастыра білген ұтады» демекші, істің көзін тауып, шаруалар мен кәсіпкерлерді жұмылдыра білудің арқасында аудандағы өнеркәсіп саласы да қарқынды дамып келеді. Өнімді өсіру барда, оны өңдейтін кәсіпорын ашу – нарықтың басты талабы. Бұл мақсатта 2022 жылдың 1 қазанына 7 млрд 408 млн 400 мың теңгеге өнеркәсіп өнімі өндірілді, ол былтырғы жылдың сәйкес кезеңінен 116 пайызға артқан. (2021 жылы – 6 383,0 млн теңге) Өнеркәсіп өнімдерінің көлемі және инвестицияның ұлғаюына жаңадан іске қосылған мекемелердің үлесі зор екенін аудан әкімі Ғалымжан Қанатұлы айтты. «Басқан пауэр» ЖШС-гі жалпы инвестициялық портфелі 11 млрд теңгені құрайтын екі су электр станцияларының құрылысын іске асыруда. 50 тұрақты жаңа жұмыс орны ашылса, Лепсі ауылдық округында жоспарланған «Абай 2» ЖШС-гі қуаттылығы 50 МВт болатын жел электр станциясының құрылысы аяқталуда. 2022 жылдың 10 айында 19 млрд теңге инвестиция тартылған. (Жобаның инвестициялық көлемі 19 млрд 400 млн теңге, 25 тұрақты жаңа жұмыс орнын ашу жоспарланған). Аудандағы шағын кәсіпкерлікте жылдан-жылға қанат жаюда. Бұл аудан бюджетіне қомақты үлес қосуда. Кәсіп ашып, тиісті салығын төлеп, заң аясында жұмыс жасағандарға барлық қолдау көрсетілуде дейді аудан басшысы. Бүгінде аудан көлемінде шағын кәсіпкерлікке қатысты 2821 субъекті жұмыс істейді (2021 жылы – 2751). Өндірілген өнімнің көлемі 16 млрд теңге (2021 жылы – 15130,0 млн теңге). Жылдық жоспар 28 млрд 500 млн теңге. Шағын кәсіпкерліктен бюджетке түсетін салықтық аударымдар былтырғы жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 123 пайызға артты немесе 572 млн 100 мың теңгені құрады (2021 жылы – 466,0 млн теңге). Жұмыс істейтіндер саны – 5760 адам.

Жергілікті бюджетке шағын кәсіпкерліктен түскен салықтың үлесі 50%-ды құрады. Былтырғы жылы 25,6% болған. Еңбек өнімділігін арттыруда шағын кәсіпкерліктің үлесі зор. Кәсіп көзін тапқандар өздері де дәулеттілер қатарына еніп, табыс көзін ашып, бизнестерін ұлғайтуда деген аудан әкімі капиталға тартылған инвестицияларды да тілге тиек етті.

Аудан әкімінің іскерлігі де тартылған инвестицияға қатысты бағаланады. Бұған ауданды басқарған марқұм Талғат Қайнарбековтің аудан экономикасын өркендетуге қосқан үлесі зор болды. Ауданға тартылған инвестициялық жобаларда сол кісінің үлесі бар. Капиталға тартылған инвестициялар бүгінгі күнге 25 млрд 225 млн 200 мың теңгені құрады немесе былтырғы жылға 3,2 есеге өсті (2021 жылы – 7108,4 млн теңге). Жылдық жоспар 26 млрд теңге (2021 жылы – 19231,8 млн теңге). Қаржыландыру көздерінің құрылымы: республикалық бюджет – 512,0 млн теңге (жылдық жоспар – 600,0 млн теңге), жергілікті бюджет – 113,8 млн теңге (жылдық жоспар – 500,0 млн теңге), кәсіпорындардың, ұйымдар мен тұрғындардың жеке қаражаттары есебінен 23 млрд 259 млн 500 мың теңге (жылдық жоспар – 26 млрд теңге).

Ауданда 472 сауда және қызмет көрсету объектілері жұмыс істейді, оның ішінде 355 сауда объектілері, 37 қоғамдық тамақтану объектілері, 80 тұрмыстық және сервистік қызметтер объектілері, жаңа форматтағы бір сауда базар бар.

2022 жылдың бүгінгі күнге бөлшек тауар айналымы 3 млрд 466 млн 600 мың теңгені құраған. Осу қарқыны 115% (2021 жылы 3020,3 млн теңге құрады). Нақты көлем индексі 99,7%. Жылдық жоспар 7 млрд теңге (2021 жылы – 6 033,0 млн теңге). Жылдан-жылға ауданда

экономикалық және әлеуметтік жағдайлар өркендеп келеді. Мұның басты себебі ауданға тартылған инвестициялық жобалар мен ауыл шаруашылығының қарқынды дамуы. Әрі кәсіппен айналысқан азаматтардың аудан бюджетін толықтыруға қосқан сүбелі үлесі екені даусыз. «Бір қолдан жең, бір жағадан бас шығарып» еңбекке жұмылған аудан еңбеккерлерінің маңдай терімен келген бейнеттері, ел экономикасының қарыштауына мүмкіндік беруде. Еңбекші қауымның нарық жүйесінде толқынға қарсы жүзе білуі, тыннан теңге құрап, сан-салалы кәсіпті меңгеруіне баскөз болып отырған аудан басшысы Ғалымжан Маманбаев аудан бюджетінің кіріс және бөлімдеріне тоқталды.

Биылғы жылдың бюджетке түсетін салық аударымдарының және басқа да міндетті төлем түсімдерінің жылдық жоспары 2 млрд 366 млн 300 мың теңге (2021 жылы 1 965,5 млн тг.). Оның ішінде: республикалық бюджет 485,7 млн теңге, 9 айлық жоспар 341,0 млн теңге түскені 384,3 млн теңге немесе 112,7%, облыстық бюджет 1 млрд 258 млн теңге, 9 айлық жоспар 894,5 млн теңге түскені – 1 млрд 143 млн теңге немесе 128%, аудандық бюджет 1 млрд 150 млн 200 мың теңге, 9 айлық жоспар 730,0 млн теңге түскені 839,5 млн теңге немесе 115%. Әлеуметтік сала бойынша аудандағы атқарылып жатқан жұмыстардың нәтижесінде жоғары деңгейде екенін көрсеткіштерден көруге болады.

Сарқан ауданына жол түссе, аудан іргесінен самаладай тізілген жаңа типтегі баспаналарды көруге болады. Тек ауданның өзінде ғана емес, құрылыс саласы елді мекендерде кезең-кезеңімен жүзеге асуда. Мектеп бала-

аудандық маңызы бар жолдардың 65 пайызы жақсы және қанағаттанарлық жағдайда тұр. Бұл көрсеткіш 2021 жылы 62 пайызды құраған. 2022 жылға 1 млрд 438,6 млн теңге қаражат қарастырылып, жол жөндеу жұмыстары жүргізілуде. Оның ішінде күрделі жөндеу жұмыстарына 2 нысанға – 511,0 млн теңге, орташа жөндеуге 15 нысанға – 853,1 млн теңге, ағымдағы жөндеу жұмыстарына 4 нысанға – 74,5 млн теңге жұмсалған. Аудан халқын таза ауыз сумен қамту жұмыстарына келсек, өңірде 36 елді мекен орналасқан. Тіршілік нәрі таза әрі сапалы болуы шарт. Өйткені ауыл тұрғындарының денсаулығының басым көпіндігі осы ауыз суға қатысты. Бұл бағытта 28 (77,7%), қамтылмаған – 2 (5,6%) және әкелімді – 6 (16,7%) елді мекен бар.

Әлеуметтік саланың бірі – білім және денсаулық саласы. Мектеп қабырғасындағы балалар алаңсыз білім алу үшін барлық жағдайлар жасалуда. Ауданда 30 жалпы білім беретін мектеп пен 27 денсаулық сақтау, 25 мәдениет нысаны бар. Мектепте (7444 оқушы), 11 балабақша (5 жекеменшік, 6 мемлекеттік) және мектеп жанындағы 18 шағын орталығы жұмыс істейді. Балаларды мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен қамту 98 пайызды құраса (9 мәдениет үйі, 2 ауылдық клуб, 12 кітапхана және 2 мемориалдық мұражайлар) халыққа қызмет көрсетуде.

Көктерек ауылдық мәдениет үйін күрделі жөндеуге 353 млн 318 мың теңге бөлініп, мердігер «ШАХ» ЖШС-мен 321,6 млн теңгеге келісімшарт жасалып, тиісті жұмыстар жүргізілуде. Сондай-ақ Алматы ауылдық мәдениет үйін күрделі жөндеуге бастапқы 200 млн теңге бөлінді. Конкурс жеңімпазы «ГрадСтрой-Сервис» ЖШС жалпы 503 млн 710 мың теңгеге келісімшарт жасалды. Оның ішінде 2022 жылғы 193,0 млн теңге, 2023 жылға 310,6 млн теңге қарастырылған.

М.Төлебаев ауылдық мәдениет үйін ағымды жөндеуге 15 млн теңге бөлініп, тиісті жөндеу жұмыстары жүргізіліп жатыр. Денсаулық саласында аудан бойынша барлық емдеу мекемелерінде 62 дәрігер және 366 орта буын медицина қызметкері бар. 10 мың адамға шаққанда, дәрігерлермен қамтамасыз ету 18%-ды құрайды. Жалпы өлім-жітім 11,6% азайған.

Салтанаты жарасқан Сарқан ауданының тоғыз айлық көрсеткіші көңіл көншітеді. Еселі еңбектерімен ел алғысына бөленіп жүрген аудан атқамінерлері мен тізе біріктіріп ауыл шаруашылығын өркендетіп жатқан еңбекші қауымға мың бір алғыс айтамыз. Келер жылдан бастап Президент ауылшаруашылығына аса мән беретінін айтты. Экономиканың табыс көзі ауылда жатқанын мемлекет басшысы да жете сезінеді. Заманауи техникаларды меңгеріп, дәнді-дақылдар мен мал шаруашылығын дамытуда аянбай еңбек етіп жүрген ауылдықтар үшін келер жыл берекелі жыл болғай. Шағын кәсіптен бастап, үлкен корпорацияға айналуға Алла нәсіп етсін. Өндірген өнімдеріңіз әлемнің бар түкпіріне тарап, Қазақ мемлекетін алпауыт елдердің қатарынан көруді Алла Тағала бұйырсын!

А. БҰЛҒАҚОВ.

МЕЗГІЛ МӘСЕЛЕСІ

ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫНДА

24 ҚАР БАСУ УЧАСКЕСІ БАР

Қара жолдың үстінде құмырсқадай құжынап жүрген көліктің есебінен жаңыласың. Мемлекеттік тіркеу орындарының есебі бойынша, бір ғана Алматы облысында 56 324 автокөлік пен мотоцикл бар екен. Бұл ауыр және жеңіл көліктердің жалпы саны. Екі күннің бірінде жол апатынан адам шығыны туралы суық хабарды естіп жатамыз. Адамды темір жұтып жатқан заманда көлікті тізгіндегендер де жол ережелерін мұқият сақтай бермейді. Жылдамдықты шамадан тыс арттырып жіберетіндер өмірлерін қауіп-қатерге тігуде. Жылдың төрт мезгілінде де көлік апаты толастамай тұр.

Бір ғана Алматы облысында ағымдағы жылдың 10 айының қорытындысы бойынша автожолдарда 1409 жол-көлік оқиғасы тіркелген. Бұл 2021 жылмен салыстырғанда 3,8%-ға артық (1357) ЖКО-да 285 адам қаза тапқан. (2021 жылы – 279), 1941 азамат жараланған. Жол-көлік оқиғасынан қаза тапқан 285 адамның 212-сі оқиға орнында, 63-і ауруханада, 10-ы ауруханаға бара жатқан жолда көз жұмған.

Республикалық маңызы бар жолдарда жол-көлік оқиғасының саны – 2,6 (584-тен 569-ға дейін) төмендеді, ЖКО саны қаза тапқандармен (173-тен 174-ке дейін) және зардап шеккендермен 1,3% (850-ден 861-ге дейін) өскен. Жергілікті маңызы бар жолдарда ЖКО санының 8,7 пайызға (773-тен 840-қа дейін), қаза тапқандар 4,7 пайызға, (106-дан 111-ге дейін) және зардап шеккендер 3,5 пайызға (1043-тен 1080-ге дейін) артқан.

Жол-көлік оқиғаларының ауырлығы (100 жәбірленушіге шаққанда қаза тапқандар саны) 12,8% бұл көрсеткіш өткен жылда (2021 жылы – 12,8) құраған. 100 мың тұрғынға шаққанда қаза тапқандар саны 23 (2021 жылы – 22,1). Ірі ЖКО тіркелген (Жамбыл – 1-1-11, Еңбекшіқазақ – 1-5-3, 1-7-3,) салдарынан 13 адам қаза тауып, 17 адам жарақат алған. «Апат айтып келмейді» деген қағиданы көлік тізгіндегендер жадынан шығармау керек. Көзді ашып жұмғанша, күз айының тоқсан күні де өте шықты. Қараша айының жауынды-шашынды болуы, қара жердің тоңазуы, жауын соңы қарға ұласып, қарлы боран ұйытқып, Сарыөзек, Жаркент, Арқарлы, Алтын-Емел, Талдықорған, Алакөл бағытындағы күре жолдардың жабылуына ұласты. Ауа райының құбылуын ескермей, Төтенше жағдайлар департаментінің дабылына құлақ аспаған жолаушылар мен көлік тізгіндегендер бұрқасын астында қалып, оларды құтқаруға төтенше департаменті жұмылдырылды. Әсіресе қыс айларында жолдардың көк тайғақ болуы, ауа-райының тұманды күндері жолға шығып кетіп,

айналымдарымен белесті-еңісті жолдарда жолдың тайғақтығын естен шығарып, жылдамдықты арттыратындар апатты жағдайларға тап болатындарын естен шығармаулары тиіс. Көлік ішінде бір ғана өзі отырса бір сәрі, жолаушыларды салып алып, «Су бетімен жүрген сүлеймендей» зулап жүретіндер көлік ішіндегі адам өміріне жауапты екендерін елеп-ескере бермейді.

«Жетісу облысының аумағында 24 қар басу учаскесі бар, оның ішінде республикалық автожолдарда – 10, облыстық автожолдарда – 14. Қар басатын учаскелердің жалпы ұзындығы – 403 км, оның ішінде республикалық – 233 шақырым, облыстық – 170 шақырым», – дейді Жетісу облыстық төтенше жағдайлар департаментінің баспасөз өкілдері. Міне осы қауіпті аймақтарды автокөлік жүргізушілері жетік білулері керек. Себеб, қар басып қалатын аймақтарда қауіпсіздік шаралары жиі бұзылады. Облыс бойынша жол желісінің бір бөлігі 2 асудан өтеді (Арқарлы, Алтын-Емел). Жыл сайын ауа райының қолайсыздығына байланысты қыс мезгілінде 100-ден астам жүк және жеңіл авто көлік қар құрсауында қалады. Бұл өз кезегінде адамдардың өмірімен де н с а у л ы ғ ы н а тікелей қауіп дейді төтеншеліктер.

2022-2023 жылдардағы қысқы кезеңде бірінші кезектегі авария-лық-құтқару жұмыстарын жүргізу бойынша бес мәрте рейдке шығып, төтенше жағдайда қалған 4 адам құтқарылып, 19 адам ТЖ аймағынан эвакуацияланған. Бұл жұмыстарға 12 бірлік техника шығарылған. Ауа райының нашарлауына байланысты облыстың әртүрлі өңірлерінде республикалық және облыстық маңызы бар авто жолдарда көлік қозғалысына 14 рет шектеу енгізілген. Облыс аумағында 2 трассалық-медициналық құтқару пункттері бар, олар қажет болған жағдайда жылыту пункттері ретінде де пайдаланылатын болады дейді. Бұл жолда жүрген жолаушылардың назарына берілген анықтама. («Сарқан» трассасының 400 км. Алматы-Өскемен трассасының 400 км.,

«Үшарал» Алматы-Өскемен трассасының 555 км.). 30 жылыту пункті дайындалған. Оның ішінде 3 пункт ЖПУ базасында, 18 елді мекеннің орта мектеп базасында, 2 тамақтану пункттері (жол бойындағы кафелер), 1 автовокзал. ТЖД-нен Қамаз және Урал базасындағы жылжымалы жылыту пункті (вахтовка) орналасқан. Ауа райы күрт құбылып, жолдар жабылған сәттерде көлік тізгіндеген ауыр және жеңіл автокөлік иелері мен жолаушылар осы пункттерге аялдай алады. Сақтық шаралары ретінде қарастырылған бұл пункттерді орналастырудағы басты мақсат – адамдар өмірін қауіп-қатерден сақтау. Алдағы қыс мезгіліне профилактикалық іс-шаралар мақсатында қыс мезгілінде қауіпсіздік қағидаларын сақтау бойынша 2500-ден астам үгіт-насихат материалдары дайындалды

және тұрақты түрде таратылған. Төтенше жағдайлар департаменті ұдайы сақтық шараларына қатысты үгіт насихат жұмыстарын тоқтаусыз жүргізіп келеді. Жазғы шомылу және тұрғын үйлер мен жеке сектордағы өрт қауіпсіздігіне, сондай-ақ, қыста қар қалың түсетін аймақтардағы жол қауіпсіздігін жолаушылар назарына жиі салып тұрады. Алайда өкінішке орай, ауа райының қолайсыз болатынын алдын-ала айтып, дабыл қағылып жатса да, көптеген көлік тізгіндеушілер «Құдай сақтасын» деп алған

бағыттарынан қайтпай, қар құрсауында, ақ түтек боранда қалып қоятындыры бар. Бұл абайсыздық емес, төтенше жағдайлар ескерткен ескеруді елемей, жолға шығып кеткендер жоғарыдағы жол бойларымен мектеп аймағында орналастырылған пункттерге аялдауға мәжбүр. Қыстың көзі қырауда, сақылдаған сары аязда, боранда болатын түрлі апаттың алдын алу үшін жасалған қаракеттерге қарамастан көліктер соқтығысып немесе аударылып жатады. Бұған басты себеп, ауа райының күрт суытуы, боранды болуы, қардың қалың түсуі десек те, автожолдардағы жағдайдың орын алуына автокөлік жүргізушілері де кінәлі болып жатады. Осы бағытқа 237 адам және 79 бірлік жоғары өтімді техника бар күштер мен құралдар топтамасы құрылған.

Қыста алыс жолға шығар алдында ауа райы болжамымен танысып, оның өзгеруін және SMS-хабарламаларды бақылау қажет екенін төтеншеліктер ұдайы айтуда.

Әрбір автомобильде шұғыл жағдайда өмірді құтқаратын заттар – дөңкерлеу шамдары, арқандар, доңғалақтарға арналған тізбектер, күректер, парафинді шамдар, сондай-ақ, жылы киім, қажетті заттар, тамақпен су қоры болуы шарт.

Қатты аяз немесе қар жауған кезде бірнеше автомобильге топтасу қажет, содан кейін сынған жағдайда колонадан басқа жүргізушілер көмекке келе алады.

Қар құрсауында қалғанда немесе боран кезінде автокөлігіңіз тоқтап қалса:

– «112» нөмірі бойынша көмек шақыру қажет;

– дабыл беріп, авариялық сигналды қосып, автокөлік антенасына жарқын мата іліп қою қажет;

– есіктердің бірін мезгіл-мезгілімен ашып, сыртқа шығуға кедергі келтірмейтіндей етіп, қар құрсауынан тазалау қажет;

– газ автомобиль астына емес, атмосфераға шығуы үшін газды шығару құбырын қазып тұру қажет деп ескертуде.

Бұл ережелер қыстың күні жолға шыққан автокөлік тізгіндеген барлық жолаушылардың назарында болуы тиіс. Қыстың аты қыс, аяқ астынан құбылған ауа райына сақдай-сай болу, әсіресе, алыс жолға шығатын ауыр көлік иелерінің дауылды қарлы күндері бір-бірімен топтасып жүруінің қажет екені айтпаса да түсінікті. Бір-бірлеріне жәрдем беріп жүрсе, қауіп-қатерге төтеп беруге тура келеді.

Алматы мен Шеңгелді ауылына дейінгі цемент бетонмен жасалған жолдар қыстың күні түгілі, жазда жауған жаңбырдан тайғақ болып жататынын көлік тізгіндегендердің өздері айтып жүр. Жолдарда көліктер қарама-қарсы бағытқа шығып кетпес үшін қоршаулар қойылған. Алайда жылдамдықты арттырған кей жүргіншілер бұрылыстарда көлік тізгініне ие бола алмай қоршауларды бұзып-жарып, қарсы бағытта келе жатқан көліктерге соғылып, адамдар бейбіт күнде ажал құшып жатады. Сондықтан қыс мезгілі кезінде такси қызметін атқаратын жеңіл автокөлік иелері жолдың тайғақтығын қаперінен шығарып, мұз үстінде сырғанағандай, ауыр көліктердің астына кіріп кету қаупі орын алуда.

Мұндай оқиға жақында болды. Алғабас ауылының маңында екі бірдей ауыр жүк көлігі сырғанап қарама-қарсы бағытқа шыққан. Ал екі араптан қарама-қарсы келе жатқан жеңіл көліктер осы ауыр жүк көліктеріне соғылып адам шығынына жол берілген. Тура сол күні ауа райы күрт құбылып, қарлы боранға ұласты. Алты ай қыс болатын мезгілді ескерсек, автокөлік жүргізушілер қара жолға қарайлап жүргендері абзал болар еді. Ауа райына қарап, алыс жолға шығатындар төтенше жағдайлар айтқан ескертпені ұмытпай, қауіп-қатерге бой алдырмағандары дұрыс. Алыс жолға шығарда атыңды сайлап, абайлап жүрмесен, тосыннан келген табиғат апатының құрбанына айналасың.

Жамандық шақырғанымыз емес, желтоқсан айы басталмай жатып, қар құрсауында қалған қаншама адамды құтқарған Төтенше жағдайлар департаменті мен Алматы облысы, Ішкі істер департаменті берген мәліметтерге қарап, қара жолда болып жатқан жол оқиғаларының құрбаны көбейгенін көруге болады. Бұл тек қана қыс мезгілінде ескеріліп, күн жылығанда ұмытатын шаруа емес. Сүйегі кілең қаңылтыр мен пластмасадан қапталған жеңіл көліктер соқтыққанда ғана емес, жұдырықпен қатты ұрып қалсаңда майысып қалады. Ал оның аударылып немесе екі көліктің соқтығысының салдары қалай болатынын пайымдай беріңіз. Қыстың күні ақ қар, көк мұзда тайғанаған көліктерде есеп жоқ, ауыры да, жеңілі де қара жолдан шығып кетіп жатады. Жолдың тайғақтығын ескермей, көліктің доңғалағына сеніп жүйткітіндер автокөлігінің ішінде адамдар отырғанын ұмытып кетеді.

Мұз айдынындай болып жатқан қара жол ажалдың апанына айналмасын десек, автокөлік жүргізушілері өздеріне-өздерің сақ болыңдар. Әсілі, ауа райы құбылып, қар қалың жауған күні алыс жолға, сапарға шықпағандарың абзал. Шығып кетіп, ауа райы күрт бұзылып, қар бұрқасындаса жол бойындағы арнайы жасаталған пункттерге аялдап, жолдың ашылғанын, қардың басылғанын күткен артық. Өйткені өзіңді де, өзгені де құтқаруға себепкер боласың!

Айтақын МҰХАМАДИ

Дүйсенбі - Понедельник, 12 желтоқсан

 ҚАЗАҚСТАН	 ЖЕТІСУ
06.00, 03.30Әнұран 06.05, 03.30«Жәдігер» 06.25 «Күй-керуен» 07.00 «Таңшолпан» 10.00, 13.00,15.00, 17.00, 20.00, 01.35 Ақпарат 10.10, 18.00 Т/х «Жүректегі күз» 12.00,02.05 «Өмір көркем» 13.10 «Қызық екен...» 14.10 «Апта» 15.15 «Дәуір даналары» 15.45 Т/х «Бақытсыздар бағы» 17.15, 03.00 «Ауылдастар» 20.35 «Ашық алаң» 21.30 «Ақжауын» 22.30 «Бауырлар» 23.20 «1001 түн» 00.35 «Сана»	07.00 Әнұран 07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 8.50 «Спорт-тайм» 09.00 Апта (қаз) 10.00 Апта (рус) 11.00 «Олжа» 11.30 «Эко-рейд» 12.00 Д/ф «Әйгілі режиссер» 12.30 «Әсем әуен» 13.00 Д/ф «Мәдени байлықтар» 13.15 «Спорт-тайм» 13.30 «Жаңа Қазақстан» 14.00 Д/ф «Голливуд жұлдыздары» 14.30 «Әсем әуен» 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир/ 15.20 «Спорт-тайм» 15.30 Жаңалықтар 15.45 «Әсем әуен» 16.00 Новости 16.20 «Әсем әуен» 16.30 Новости 16.50 «Ауырып ем іздегенше» 17.00 «Шашу»/тікелей эфир/ 18.00 «Елге қызмет» /тікелей эфир/ 18.40 «Спорт-тайм» 19.00 Д/ф «Әйгілі режиссер» 19.30 «Жанашыр» 20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы об-лысы) 20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы) 21.00 Итоговые новости (Ал-матинская область) 21.30 Итоговые новости (Об-ласть Жетысу) 22.00 «Әсем әуен» 23.00 Жаңалықтар (Алматы облысы) 23.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы)

ХАБАР

05.00«Қызық таймс»
06.00 «Бегом за деньгами»
07.00 «Оян!»
10.00 «Бақыттың кілті»
10.30 «Бір кітап»
10.35 М/с «Феи Тайна стра-ны драконов»
12.00, 20.00 Т/х «Мелек»
14.00 «АйнаLine»
15.00 Мегахит «Амнезия»
18.00 Новости
19.00 Қорытынды жаңалықтар
22.00 «Ақ пен қара»
23.00Сериал«В чужом краю»

АСТАНА

07.00 М/с «Маша и мед-ведь»
09.00, 21.00 «Ессіз махаб-бат»
10.00, 21.55 Т/х «Жетім жүрек-2»
11.45,00.20 «Шырмалған шындық»
13.30 «Уақыт келді» ток шоу
14.40 «ОКНО ЖИЗНИ»
17.00 Д/ф «Қаңтар қырығы: мәлім де, беймәлім тұстар»
17.25 «Бақыт құшағында»
17.40 «Кішкентай келін»
19.00, 01.40 «Громовы»
20.00 «Astana Times»
02.40 «Мариям»

ЕВРАЗИЯ

06.00«Ең алғашқы»
07.00, 03.50 «Паутина»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казах-стан!»
10.00«Жить здорово»
10.55 «На самом деле»
11.55 «Пусть говорят»
13.05 «Своя земля»
14.05, 02.10 Новости
14.15, 02.20 Жаңалықтар
14.30 QOSLIKE
18.30, 03.20, Басты жаңалықтар
19.00, 03.05 «KOREMIZ»
20.00 Главные новости
20.35 Сериал «Улицы раз-битых фанарей-15»
00.20 «Женское дело»

КТК

07.05, 01.50 «Тоғжан»
07.50 «Тому , что было не бывать»
09.30 «Ты только мой»
13.00 «Никогда не сдавай-ся»
17.00 «Упертый-2»
18.15 Т/х «Жүрегімнің иесі»
19.30, 04.10-04.40 Кешкі жаңалықтар
20.00, 03.15 Астарлы ақиқат
21.00 Вечерние новости
21.40 «Никогда не сдавай-ся»
23.40 «Спецназ»
04.00-04.30 «КТК қоржынынан»

 ҚАЗАҚСТАН	 ЖЕТІСУ
06.05«Жәдігер» 06.25, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 20.00, 03.00 AQPARAT 07.00 «Таңшолпан» 10.10, 18.00 Т/х «Жүректегі күз» 12.00 «Өмір көркем» 13.10, 21.30 Т/х «Ақжауын» 14.10 «Қызық екен» 15.15 «Тіршілік» 15.45 «Бақытсыздар бағы» 17.15, 03.30 «Ауылдастар» 20.30 «Берекет кілті-бейнет» 20.35 «Ашық алаң» 22.30 Т/х «Бауырлар» 23.20 «1001 түн» 00.30, 00.50 Футбол	07.00 Әнұран 07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 8.50 «Спорт-тайм» 09.00 Апта (қаз) 10.00 Апта (рус) 11.00 «Олжа» 11.30 «Эко-рейд» 12.00 Д/ф «Әйгілі режиссер» 12.30 «Әсем әуен» 13.00 Д/ф «Мәдени байлықтар» 13.15 «Спорт-тайм» 13.30 «Жаңа Қазақстан» 14.00 Д/ф «Голливуд жұлдыздары» 14.30 «Әсем әуен» 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир/ 15.20 «Спорт-тайм» 15.30 Жаңалықтар 15.45 «Әсем әуен» 16.00 Новости 16.20 «Әсем әуен» 16.30 Новости 16.50 «Ауырып ем іздегенше» 17.00 «Шашу»/тікелей эфир/ 18.00 «Елге қызмет» /тікелей эфир/ 18.40 «Спорт-тайм» 19.00 Д/ф «Әйгілі режиссер» 19.30 «Жанашыр» 20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы об-лысы) 20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы) 21.00 Итоговые новости (Ал-матинская область) 21.30 Итоговые новости (Об-ласть Жетысу) 22.00 «Әсем әуен» 23.00 Жаңалықтар (Алматы облысы) 23.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы)

ХАБАР

05.00 «Қызық таймс»
06.00, 17.00 «Бегом за деньгами»
07.00 «Оян!»
10.00 «На исполнении»
10.30 «Одна книга»
10.35 Мультсериал
12.00, 21.00Т/х «Мелек»
14.00 «АйнаLine»
15.00, 23.00 Сериал «В чужом краю»
18.00 Новости
19.00Қорытынды жаңалықтар
22.00 «Ақ пен қара»

АСТАНА

07.00 М/с «Маша и мед-ведь»
09.00, 21.00 Т/х «Ессіз махаббат»
10.20 Т/х «Жетім жүрек-2»
12.00, 23.50 «Шырмалған шындық»
13.30«Айтарым бар»
14.40, 01.40 «Окно жизни»
17.00 «Ел тірегі»
17.20 «Бақыт құшағында»
17.40 «Кішкентай келін»
19.00, 01.40 «Громовы»
20.00 «Astana Times»
21.55 Т/х «Жетім жүрек 2»
02.40 «Мариям»

31 КАНАЛ

06.00, 03.10 Өзіл студио
07.00«Күліп ал»
08.00, 05.00 «Ризамын»
09.00, 00.10 Сериал «Пове-литель солнца»
10.30 «31 әзіл»
11.30 Мультсериал
12.50 Кино «Астерикс и обе-ликс: Миссия клеопатра»
15.20 «S.W.A.T. спецназ горо-да ангелов»
18.00 Кино «Рэмбо: первая кровь»
20.00 «Информбюро»
21.00 Х/ф «Второй шанс»
23.50 «Дьявольщина»
01.50 «Анупама»
02.30 «Паутина»
03.50 «1001 әзіл»
04.00 Balla Battle
04.30 What s upp

7 КАНАЛ

06.00, 04.40 «Қуырдақ»
06.10,12.30 Т/х «Тақиясыз періште»
07.10, 01.30 Т/х «Арам ақша. Адал махаббат»
09.20, 17.30 Т/с «Доктор на-дежда»
10.20 «Орел и решка»
11.20 «Гадалка»
12.30 «Келесі кім?»
13.10 «Мезгілсіз сезім»
14.10, 22.25 «Жалдамалы әйелдер»
15.10, 21.30 «Саған сенемін»
16.10, 23.20 «Фемида видет»
18.30 «Айбат»
19.00 «Студия 7»
19.30 «Дом у последнего фонаря»
00.20 «Жайдарман»
01.20 «Тек қана қыздар»
02.15 Т/х «Япырай»
03.10 «Тамаша 7 км»

Сейсенбі - Вторник, 13 желтоқсан

 ҚАЗАҚСТАН	 ЖЕТІСУ
06.05«Жәдігер» 06.25, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 20.00, 03.00 AQPARAT 07.00 «Таңшолпан» 10.10, 18.00 Т/х «Жүректегі күз» 12.00 «Өмір көркем» 13.10, 21.30 Т/х «Ақжауын» 14.10 «Қызық екен» 15.15 «Тіршілік» 15.45 «Бақытсыздар бағы» 17.15, 03.30 «Ауылдастар» 20.30 «Берекет кілті-бейнет» 20.35 «Ашық алаң» 22.30 Т/х «Бауырлар» 23.20 «1001 түн» 00.30, 00.50 Футбол	07.00 Әнұран 07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 8.50 «Спорт-тайм» 09.00 Жаңалықтар (Алматы облысы) 09.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы) 10.00 Новости (Алматы об-лысы) 10.30 Новости (Жетісу об-лысы) 11.00 «Қазақ үні» 11.30 «Елге қызмет» 12.00 Д/ф «Әйгілі режиссер» 12.30 «Әсем әуен» 13.00 Д/ф «Мәдени байлықтар» 13.15 «Спорт-тайм» 13.30 «Талқы» /тікелей эфир/ 14.20 «Спорт-тайм» 14.30 «Жанашыр» 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир/ 15.20 «Спорт-тайм» 15.30 Жаңалықтар 15.45 «Әсем әуен» 16.00 Новости 16.20 «Әсем әуен» 16.30 Новости 16.50 «Ауырып ем іздегенше» 17.00 «Шашу»/тікелей эфир/ 18.00 «Сегодня» (Қонаев) 18.40 «Спорт-тайм» 19.00 Д/ф «Бүгінгі дін» 19.30 Д/ф «Әйгілі режиссер» 20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы об-лысы) 20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы) 21.00 Итоговые новости (Алматинская область) 21.30 Итоговые новости (Об-ласть Жетысу) 22.00 «Әсем әуен» 23.00 «Жетім жүрек-2» 02.40 «Мариям»

ХАБАР

05.00 «Қызық таймс»
06.00, 17.00 «Бегом за деньгами»
07.00 «Оян!»
10.00 «На исполнении»
10.30 «Одна книга»
10.35 Мультсериал
12.00, 21.00Т/х «Мелек»
14.00 «АйнаLine»
15.00, 23.00 Сериал «В чужом краю»
18.00 Новости
19.00Қорытынды жаңалықтар
22.00 «Ақ пен қара»

АСТАНА

07.00 М/с «Маша и мед-ведь»
09.00, 21.00 Т/х «Ессіз махаббат»
10.20 Т/х «Жетім жүрек-2»
12.00, 23.50 «Шырмалған шындық»
13.30«Айтарым бар»
14.40, 01.40 «Окно жизни»
17.00 «Ел тірегі»
17.20 «Бақыт құшағында»
17.40 «Кішкентай келін»
19.00, 01.40 «Громовы»
20.00 «Astana Times»
21.55 Т/х «Жетім жүрек 2»
02.40 «Мариям»

31 КАНАЛ

06.00, 03.10 Өзіл студио
07.00«Күліп ал»
08.00, 05.00 «Ризамын»
09.00, 00.10 Сериал «Пове-литель солнца»
10.30 «31 әзіл»
11.30 Мультсериал
12.40 Кино «Ангелы и демо-ны»
15.20 «Рэмбо: первая кровь»
18.00 Кино «Рэмбо: первая кровь-2»
20.00 «Информбюро»
21.00 Х/ф «Легион»
23.00 «Собственность дья-вола»
01.50 «Анупама»
02.10 What s upp?
02.30 «Врач»
03.50 «1001 әзіл»
04.00 Balla Battle
04.30 What s upp?

7 КАНАЛ

06.00, 04.40 «Қуырдақ»
06.10,12.30 Т/х «Тақиясыз періште»
07.10, 01.30 Т/х «Арам ақша. Адал махаббат»
09.20, 17.30 Т/с «Доктор на-дежда»
10.20, 19.30 «Дом у послед-него фонаря»
12.30 «Келесі кім?»
14.10, 22.25 «Жалдамалы әйелдер»
15.10, 21.30 «Саған сенемін»
16.10, 23.20 «Фемида видет»
18.30 «Айбат»
19.00 «Студия 7»
19.30 «Дом у последнего фонаря»
00.20 «Жайдарман»
01.20 «Тек қана қыздар»
02.15 Т/х «Япырай»
03.10 «Тамаша 7 км»

КТК

07.05 «КТК қоржынынан»
07.30 Жаңалықтар
08.00, 01.50 «Тоғжан»
09.40 Вечерние новости
10.20, 01.10 «Было дело»
12.00, 23.40 «Спецназ»
13.00, 21.40 «Гадалка»
15.00 «У каждого своя ложь»
17.00 «Упертый-2»
18.20 Т/х «Жүрегімнің иесі»
19.30, 04.00-04.30Кешкі жаңалықтар
20.00, 03.15 Астарлы ақиқат
21.00 Вечерние новости

Сәрсенбі - Среда, 14 желтоқсан

 ҚАЗАҚСТАН	 ЖЕТІСУ
06.05, 03.30«Жәдігер» 06.25, 10.00, 13.00,15.00, 17.00, 20.00, 01.35 Ақпарат 07.00 «Таңшолпан» 10.10, 18.00 Т/х «Жүректегі күз» 12.00,02.10 «Өмір көркем» 13.10, 21.30 Т/х «Ақжауын» 14.10«Қызық екен...» 15.00 Футбол 17.15, 03.35 «Ауылдастар» 20.35 «Ашық алаң» 22.30 «Бауырлар» 23.20 «1001 түн» 00.30, 00.50 «Футбол»	07.00 Әнұран 07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 8.50 «Спорт-тайм» 09.00 Жаңалықтар (Алматы облысы) 09.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы) 10.00 Новости (Алматы об-лысы) 10.30 Новости (Жетісу об-лысы) 11.00 «Әсем әуен» 11.30 «Бүгінгі дін» 12.00 Д/ф «Әйгілі режис-сер» 12.30 «Әсем әуен» 13.00 Д/ф «Мәдени байлықтар» 13.15 «Спорт-тайм» 13.30 «Сегодня» 14.00 «Әсем әуен» 14.30 «Елге қызмет» 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир/ 15.20 «Спорт-тайм» 15.30 Жаңалықтар 15.45 «Әсем әуен» 16.00 Новости 16.20 «Әсем әуен» 16.30 Новости 16.50 «Ауырып ем іздегенше» 17.00 «Шашу»/тікелей эфир/ 18.00 «Бүгін» /тікелей эфир (Жетісу) 18.40 «Спорт-тайм» 19.00 «Мамандық маңызы» 19.30 «Жаңа Қазақстан» 20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы об-лысы) 20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу об-лысы) 21.00 Итоговые новости (Алматинская область) 21.30 Итоговые новости (Область Жетысу) 22.00 «Әсем әуен» 23.00 Жаңалықтар (Алматы облысы) 23.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы)

ХАБАР

05.00 «Қызық таймс»
06.00, 17.00 «Бегом за деньгами»
07.00 «Оян!»
10.00«В фокусе»
10.30 «Бір кітап»
10.35 Менің өмірім
11.10 Мультсериал
12.00, 21.00 Т/х «Мелек»
14.00 «АйнаLine»
15.00, 23.00 Сериал «В чужом краю»
18.00 Новости
19.00Қорытынды жаңалықтар
22.00 «Біз»

АСТАНА

07.00 М/с «Маша и мед-ведь»
09.20, 21.00 Т/х «Ессіз махаббат»
10.25 Т/х «Жетім жүрек-2»
11.30, 23.50 «Шырмалған шындық»
13.30 «Айтарым бар»
14.40, 01.40 «Окно жизни»
17.00 «Бақыт құшағында»
17.40 «Кішкентай келін»
19.00 «Громовы»
20.00 «Astana Times»
21.55 Т/х «Жетім жүрек 2»
02.40 «Мариям»

ЕВРАЗИЯ

06.00«Ең алғашқы»
07.00, 03.50 «Паутина»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Ка-захстан!»
10.00«Жить здорово»
10.55 «На самом деле»
11.55 «Пусть говорят»
13.05 «Своя земля»
14.05, 02.10 Новости
14.15, 02.20 Жаңалықтар
14.30 QOSLIKE
18.30, 03.20, Басты жаңалықтар
19.00, 03.05 «KOREMIZ»
20.00 Главные новости
20.35 Сериал «Улицы раз-битых фанарей-16»
00.20 «Женское дело»

КТК

07.05 «КТК қоржынынан»
07.30 Жаңалықтар
08.00, 01.50 «Тоғжан»
09.40 Вечерние новости
10.20, 01.10 «Было дело»
12.00, 23.40 «Спецназ»
13.00, 21.40 «Гадалка»
15.00 «У каждого своя ложь»
16. 00 Т/х «Жүрегімнің иесі»
18.30 «Зәкира»
19.30, 04.00-04.30Кешкі жаңалықтар
20.00, 03.15 Астарлы ақиқат
21.00 Вечерние новости

31 КАНАЛ

06.00, 03.10 Өзіл студио
07.00«Күліп ал»
08.00, 05.00 «Ризамын»
09.00, 00.10 Сериал «По-велитель солнца»
10.30 «31 әзіл»
11.30 Мультсериал
12.50 Кино «Второй шанс»
15.20 «Рэмбо: первая кровь-2»
18.00 Кино «Рэмбо-3»
20.00 «Информбюро»
21.00 Х/ф «Кодекс киллера»
23.10 «Незнакомец»
01.00 «Анупама»
01.40 What s upp?
02.30 «Врач»
03.50 «1001 әзіл»
04.00 Balla Battle
04.30 What s upp?

7 КАНАЛ

06.00, 04.40 «Қуырдақ»
06.10,12.30 Т/х «Тақиясыз періште»
07.10, 01.30 Т/х «Арам ақша. Адал махаббат»
09.20, 17.30 Т/с «Доктор надежда»
10.20 «Дом у последнего фонаря»
12.30 «Келесі кім?»
14.10, 22.25 «Жалдамалы әйелдер»
15.10, 21.30 «Саған сенемін»
16.10, 23.20 «Психологини»
18.30 «Айбат»
19.00 «Студия 7»
19.30 «Суфлер»
00.20 «Жайдарман»
01.20 «Тек қана қыздар»
02.15 Т/х «Япырай»
03.10 «Тамаша 7 км»

ӨНЕР

ДӘСТҮРЛІ ӘННІҢ МЕРЕЙІН ҮСТЕМ ҚЫЛАЙЫҚ

**ҚАЗАҚТЫҢ ҚАЗАҚТЫҒЫН
ТАНЫТЫП, ХАЛЫҚТЫҢ
БАР БОЛМЫСЫН АШАТЫН
ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫМЫЗДЫҢ
БІРІ – ДӘСТҮРЛІ ӘН ӨНЕРІ. ТА-
РИХЫ ТЕРЕҢНЕН БАСТАЛЫП,
ЗАМАНА СҮЗГІСІНЕН ӨТКЕН,
ХАЛҚЫМЫЗДЫҢ РУХЫН,
ТАРИХЫН, МЕЙІРІМІ МЕН
МАХАББАТЫН ЖЕТКІЗЕТІН
ДӘСТҮРЛІ ӘН ӨНЕРІ БАБАЛА-
РЫМЫЗДАН ҚАЛҒАН АСЫЛ
МҰРА.**

Бүгінде қазақтың қанына сіңіп, бірге жасасып келе жатқан халық әндеріне өскелең ұрпақтың да қызығушылықтары артқан. Олар жастайларынан түрлі музыкалық аспаптарды меңгеріп, сол арқылы тұла бойларына ұлттық құндылықтарды сіңіруде.

Біздің Қанабек Байсеитов атындағы саз колледжіне де ән десе жан беретін, болашақтарынан зор үміт күттіретін жастар оқуға келеді. «Болам деген баланың бетін қақпа, белін бу» демекші, өнер жолын таңдап келген әр өренге ән айтумен қатар түрлі аспаптарда ойнауды да үйретеміз.

Колледжімізге әдетте 15 жастан жоғары балалар оқуға түседі. Ал бұл жаста адам толығымен жетіліп, дауыс ырғағы қалыптасып қоятыны анық. Сол себептен де баланы дәстүрлі өнге мүмкіндігінше жастайынан баулыған жөн. Ол үшін өңірлердегі музыка мектептерінен бұрын-соңды

болмаған дәстүрлі ән сыныптарын ашып, балаларға кішкентай кездерінен-ақ кәсіби деңгейде дәріс беру керек. Сонда ғана дәстүрлі ән бала бойына сіңіп, ауа мен су тәрізді күнделікті қажеттілікке айналады. Өншілік дарыны қалыптасқан балаларға колледж, консерваторияларға оқуға түсу де, ол жерде білім алу да қиындық тудырмасы анық. Ұстаздарда жасөспірімдердің артикуляциялық дикцияларын, яғни, дәстүрлі вокалға дауыстарын қою кезінде түрлі кедергілерге ұшырамайтын болады. Ал мектеп кезінен музыкалық білімі жоқ балаларға дауыс қою кезінде ұстаздарда «вокалдық есту құлағының» маңызы өте зор. Ауыздан шығып жатқан үннің қаншалықты дәл, өз орнын тауып тұрғанын тек құлақпен есту арқылы ажыратуға болады. Мәселен, дауыс қойғанда бір білімгерге қолданылатын әдістемелік жаттығулар екіншісіне мүлде жарамай қалуы мүмкін. Сондықтан кімге қандай жаттығу жасататынымызды білу үшін алдымен әр баланың дауыс тембрын «вокалдық есту құлағы» арқылы естіп аламыз. Осылайша бізге берілген 45 минут ішінде әр оқушымен жеке-жеке жұмыс жасаймыз.

Бүгінде көптеген шәкірттеріміз қанаттарын кеңге жая самғап, үлкен-үлкен белестерді бағындыруда. Төрт жыл бойы түрлі олимпиада, жарыстарда бақтарын сынап, алдыңғы қатарлардан көрініп жүрген түлектеріміз көп. Атап айтсақ, Ұлжан Бақтиярова мен Айсұлу Ысқақова Астана қаласындағы «Шабит» ұлттық өнер академиясында білімдерін шыңдауда. Дана халқымыз «Шәкіртінің жеңісі – ұстаз еңбегінің жемісі» дейді ғой. Біз шәкірттерімізді

биіктерден көру үшін өзімізде жан-жақты болуымыз керек. Сол үшін де бүгінгі таңда біліктілігімізді арттыру мақсатында түрлі курстарға барып жүрміз. Мәселен, жақында қатысқан «Жаңа ұстаз» атты педагогтердің білімін шыңдауға арналған курс. Қазіргі таңда заманауи технологияларды қолдана алмасаң, барлық өнер, білімнің жеткіліксіз болатыны анық. Осы курс арқылы ұстаздар қауымы болып, цифрлы жүйенің қыр-сырымен таныстық.

Ұстаздықпен қоса дәстүрлі ән өнерінде ұмыт қалдырмадым. Елімнің рухани мұрасын дәріптеп, әлемге таныту үшін барымды салып келемін. Бүгінде Үмбетәлі атамның, Әбдіғали Сариев, Әсімхан Қосбасаров сынды тау тұлғалардың шығармаларын өз орындауымда әнтаспа түрінде шығару жоспарда бар. Себебі радионың алтын қорында сақтаулы тұрған шығармаларға ән сүйер қауымның сұранысы артқан. Сонымен қатар дәстүрлі әндерді сағынған көрерменге көктем айларында концерттік бағдарлама да дайындаймыз. Түпкі мақсатымыз – Жетісу өңірінің дәстүрлі ән өнері жайлы құнды дүниелерді халыққа жеткізу.

Өнердің өресін кеңіткен бабалар үнін тыңдауға халық қашанда асық. Замана зары, өмір шындығы, ел ерлігі деген ізгі қасиеттердің бәрінен сыр шертетін дәстүрлі ән өнері қарыштап дамуда. Ол үшін өз үлесімізді қосып жатырмыз. Көне заманнан бері қалыптасқан бай қазынамызды келер ұрпаққа жеткізу бізге артылған абыройлы міндет.

Музыка зерттеушілерінің айтуынша, халқымызда 5 мыңнан аса күй, 12 мыңға

жуық ән бар екен. Дәстүрлі әншілер осы ән-күйдің біреуінде ұмыт қалдырмай, халық арасында шырқап жүрер болса дәстүрлі әннің мерейі үстем болары хақ.

**Ләззат ЖАНАМАНОВА,
Қ. Байсеитов атындағы
музыкалық саз колледжі,
«Жетісу ән-жыр» мектебінің ұстазы.
ҚР Мәдениет саласының үздігі.**

ОҚУ ОРНЫ

ҚАСИЕТТІ ҚАРА ШАҢҒЫРАҚ

Білімдінің күні жарық. Бұл дәлелдеуді қажет етпейтін шындық. Расымен де білім адамды кемел келешек, жарқын болашақ қол бұлғап шақырады. Ал осы жарқын да кемел болашақтың иесі әрине, жастар. Елдің ертеңі де жастардың қолында. Қысқасы, оларға артылған сенім мен жауапкершілік жүгі тым ауыр.

Әрбір жас өз болашағы үшін білім алады. Қай оқу орнында оқимын десе де әркімнің өз таңдауы. Бірақ көптеген түлектер білімнің қара шаңырағы саналған әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетін таңдайды десек артық айтқанымыз болмас. Еліміздегі ең жетекші университет саналған білім ордасы нағыз білімді де, білікті мамандарды даярлайтыны бесенеден белгілі. Оған оқу орнының түлектері бүгінде еліміздегі түрлі салада табысты еңбек етіп, ел экономикасының дамуына аз да болса өз үлестерін қосып жатқандығы дәлел бола алады. Бұл ең бірінші әрбір адамның білім көкжиегіне және оқыған білім ордасындағы нағыз білімді, өз ісінің білікті мамандарының еңбегіне тікелей байланысты.

Қазіргі таңда Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті қазақтың жетекші классикалық университеті мәртебесіне ие болып отыр. Бүгінгі күні елдегі білім мен ғылымның ірі орталығы саналатын университет инновациялық дамудың көшбасшысына айналды. Қарашаңырақ орталық Азия мемлекеттерінің жоғары оқу орындарының арасында алғашқы болып

Еуропалық білім кеңістігіне кіргендігін мақтанышпен айта аламыз. Сондықтан да еліміздегі алдыңғы қатарлы университетте білім алып, ғылым жолында өз дара жолын қалыптастыру – кез келген жас үшін ең үлкен бақыт екені айдан анық.

Университеттің 14 факультетінде беделді ғылыми мектептер шоғырланған. 180 мамандық бойынша мықты кадр дайындайды. Соның ішінде Шығыстану факультетін ерекше атап өткеніміз жөн. Жалпы факультетте арабтану, түркология және корейтану ғылыми зерттеу орталықтары, үндітану, қытайтану, ирантану, жапонтану ресурстық-ақпараттық орталықтары жұмыс істейді. Факультетте 8 шығыс тілі оқытылады. Атап айтсақ, араб, парсы, қытай, корей, түрік, жапон, хинди және урду, ағылшын және француз тілдері оқытылады. Көзі ашық, көкірегі ояу, білімге құштар талай шәкірт осы кафедрада білім алып, елімізді шетелге танытып жүр. Сондай білімгерлер Қытай-тану кафедрасында да жақсы нәтиже көрсетіп келеді. Кафедраның ғылыми-зерттеу жұмыстары Қиыр Шығыс елдері, оның ішінде Қытай мемлекеттерінің тілі мен әдебиеті, тарихы, мәдениеті, экономикасы, саясаты және Қазақстан республикасымен арадағы байланыс мәселелеріне бағытталған. Біздің кафедра студент-

тері әртүрлі деңгейдегі ғылыми-шығармашылық конференцияларға жиі қатысады. Олардың ізденістерін жетілдіру үшін барлық мүмкіндік те, жағдай да толығымен жасалған. Соның нәтижесінде білімгерлер республика, Орта Азия және ТМД мемлекеттері деңгейінде өткізілетін әртүрлі тілдік олимпиадаларға және шығыстанушылардың конференциясына қатысып жүр.

Керімбаев Ержан Әбдірайымұлы меңгерушілік ететін Қытайтану кафедрасында оқытушы-профессорлық құрам 33 адамды құрайды. Ғылым докторы, профессор, ғылым кандидаты, доцент, философия докторы (PhD), аға оқытушылар өте жақсы нәтиже көрсетіп, тынымсыз қызмет етуде. Студенттерге жан-жақты өрі сапалы білім беру үшін оқытушылар өз мамандықтары бойынша білімдерін жетілдіру мақсатында шетелден білім алып отырады. Сонымен қатар кафедрада жыл сайын Қытай халық республикасынан келген жоғары деңгейдегі білікті мамандар дәріс береді. Бұл Қытайтану кафедрасының білімгерлері үшін жасалған үлкен олжа екені айтпасақ та түсінікті.

Кафедрамыз Қытай халық республикасының алдыңғы қатарлы университеттерімен тығыз байланыс орнатқан. Атап айтсақ, Пекин университеті, Пекин тілдер университеті, Ланьжоу университеті, Шыңжаң педагогикалық университеті. Мұндай байланыс біздің жастардың жан-жақты білім алуларына зор ықпалын тигізеді. Университет тарапынан кафедраның оқытушылары,

студенттері, магистранттары мен докторанттары Қытайдың жоғарғы оқу орындарында ғылыми және тілдік тағылымдамалардан жыл сайын өтіп тұрады.

Кафедрада «шығыстану», «шетел филологиясы», «аударма ісі» мамандықтары бойынша бакалавриат студенттер, магистранттар мен PhD докторант білім алады. Сапалы білім беру жолында қызмет етіп жүрген профессорлық-оқытушылар құрамы ондаған оқулық, хрестоматиялар, монографиялар, сөздіктер мен жүздеген ғылыми мақала жарыққа шығарды. Білім жолында жасалған әрбір еңбекті студенттер міндетті түрде оқып, өз қажеттеріне жаратып келеді.

XXI ғасыр – білім мен ғылым ғасыры. Бой емес, ой жарыстыратын заманда еліміздің дамуына үлес қосатын маманның білімді болуы аса маңызды. Мәселен, қытайтану кафедрасын бітірушілер қазіргі таңда еліміздің түрлі оқу орындарында, ғылыми-зерттеу ұйымдарында, сыртқы істер министрлігінде, түрлі мемлекеттік қызметтерде, шетелдік компанияларда табысты қызмет атқаруда. Оған біздің оқу орнының оқытушыларының сіңірген еңбегі зор. Қалай десек те, білікті мамандар еліміздің ең асыл қазынасы.

**Адина НАЗАРОВА,
4 курс студенті.
Гүлмира ҚАТБАЕВА,
Қытайтану кафедрасының
аға оқытушысы.**

ӘНГІМЕ

ҚАР СУЫМЕҢ КЕҢКЕҢ

Талай дастархан басында айтылып, ауыздан-ауызға аңыздай таралған осы бір әңгімені қағазға түсірудің сәті түспей-ақ қойған. Сізге өтірік, бізге шын, «жазамын» деп оқталғалы үш-төрт жылдың жүзі болыпты.

Қаншама рет бапталып отырып бастамақ болғам, неге екенін қайдам, көкейдегі көркем әңгіме ақ қағаз көрсе аттай үркіп ала қашады. Одан кейін маңына жуытпайды. Құлағына қол апартпай оқырынып, одырайып. Ал енді қағаз-қаламынды тастап құр қол, қара жаяу жақындасаң басын шұлғи аяңдап, оқыранып қолға тұра қалады. Сөйтіп, жалынан сипап, жайдақ мініп дегендей біраз жерде тыңдағанның құлақ құрышы қанып еді. Тіпті қазақы әңгімеге жаны құмар кей ағалар іздеп келіп арнайы тыңдағанын да айта кету артық болмас.

Біздің ауыл тура Қытай мен Моңғолияның шекарасында еді. Ол кезде шекара қазіргідей тышқан жорғаламастай торланбаған, кей жерінен үйірлі жылқы өтердей алаң-ашық жататын. Жылқысы өз аяғымен өтіп кетсе де «моңғол айдап кеттіге» санап, тұн қатып жортқан «жоқшылар» жоғының өзі табылмаса да, топанын толтырардай өзге қылқұйрықтарды шұрқыратып айдап келетін кез.

Үнемі сондай істердің басы-қасында жүретін Жұмақын дейтін құдамыз болды. Ақ алмастай жарқылдаған кісі еді. Қашан көрсең бала-шаға, келін-кепшік демей езілін айтып жарқ-жұрқ етіп отыратын. Шаруасынан шашау шығармайтын бұйымтақ, шілденің шіліңгір ыстығында тұ биені шыбынға білдірмей жейтін ылдым-жылдым, ыспардың нақ өзі. «Жұмақынға қараңғы түнде қалың жылқының ішінен «анау қара айғырды ұста» деші, қайырылып қарағаныңша, қайыс арқаны дәл сол қылқұйрықтың қыл мойнында тұрады» деп шалмашылығын мақтасатын ауылдағы ұрт тілді жігіттер. Сондықтан да ел күзеуліктен қыстаулыққа көшкенде айғыр үйірін Жұмақынға тапсырады. Жүкең жалғыз үй қалады да, екі-үш ауылдың жылқысын қосып қайырып жонтауға екінші қар жауғанда қыстаулыққа бірақ әкеледі.

Бірде Жүкеңнің атына арыз түсіп, екі айдан астам уақыт қамақта жатып шыққаны бар. Жауап алып, тергеп-тексеріп аман-есен босатып жіберіпті, әйтеуір. Сол босап келе жатқан бетте жол үстіндегі біздің үйге түсті. Әкем екеуі құшақ айқастыра амандасып, қуаңғанда естері шықты. Екі ай түрмеде болғаннан бір белгі де жоқ, сол баяғы жарқ-жұрқ еткен Жұмақын. Сынбаған екен. Сынбақ түгілі сызат түспепті. «Құдекем мені тап бір қажыдан келе жатқандай қарсы алды ғой» деп әзілдеп жатыр.

Жұмақынның біздің үйге түскенінен хабардар болған айналадағы үлкен кісілер де бірлеп-екілеп жинала бастады. Дастархан жайылды, қазан көтерілді, әңгіме де бұрқ-сарқ қайнап ала жөнелді...

Әңгіме әредігінде Жұмақын қалтасынан шақша шығарып, ерінге насыбай салды. Бұрын мұндайын көрмеген әкем:

— Оу, құдеке, мұндайыңыз жоқ еді ғой, түрме үйретіп жіберген бе? — дейді.

— Жоқ, ә, түрмені қойшы, — дейді құдекесі. — Мен бұның қызығын айтайын. Құдай сақтасын, бұл құдаңыздың істемегені бар ма? Әй, мен бір адам секілді адам көрдім ғой, асықпаңыз, ұзақ әңгіме ол, — деп шақшасын жинап

жөнделіп отырып, әңгіме тізгінін ағыта берді-ау.

— Мына адамда ұят деген болады ғой, сол қиын нәрсе екен. «Өлімнен ұят күшті» деген сөзің рас екен. Негізі ұяттан адам өліп те кетеді-ау. Мен өле жаздадым. Беттің қалыңдығынан тірі қалып отырмыз ғой, — деп кеңк-кеңк күледі өзі. Отырғандар дастархан шетін қайыра жақындап, «е, е, е...» деп ентелей түсті.

— Жазғытұрым үйірлі жылқыма бір жирен қасқа бие келіп қосылды. Басында айналадағы біреудікі болып ұят болып жүрмесін деп әрбіреуге айтқан болдым. Елең еткен адам болмады. Маңайда жылқы іздеген ешкім жоқ секілді. Төржайлауға барғанда да бөлінбей ілесіп барды. Содан, шыны керек, иемдене бастадым. Өзі де қыстан күйлі шыққан мал екен, жылтырап семіріп келе жатты. «Жә-ә-ә, биылғы күздігім сен боларсың» деп бір түйіп қойдым.

Жылқымды жолдан аулақ бөлектеу сайға таман ысырып қайыра жүрдім. Сөйтіп жүріп жазың да орталады. Жып-жылтыр болып, сауырынан жарылардай семірді-ақ енді жарықтық. Жалпақ жатқан қос жаяның қоспасына жаңбырдың суы іркілді ғой!..

Күздік соғым көңілді күпті етіп, елдің етекке түскенін асыға күтіп жүрдім.

Күн артынан күн өтіп, ол уақыт та жетіп, еңкейе көшіп ел де кетті. Енді әнеміне күн кішкене шытқылдай қалса деп пышағымды қайрап қойып мен жүрмін.

Бір күні түс ауа жылқыны көздеп келейін деп үйден шыққалы жатыр едім, бір бейтаныс ақсақал аттан түсіп жатыр екен. Күмістей сақалы кеудесін жапқан, сұңғақ бойлы келісті-ақ адам енді. Жасы егделеу тартқанмен еңкеймеңгі, тік жүреді екен. Сәлем беріп, есік ашып, төрге оздырдым. Шай ішілді, жөн сұралды. Әңгімесі осы жүрген жүрісінің жайына көшкенде ішім қылп ете қалды. Тура мендегі жылқыны іздеп жүр екен! Ен-таңбасы, қасқасы дейсің, басқасы дейсің — бәрі келіп тұр, бәрі...

— Содан?..

— Содан, көкпек жеген түйедей дөңбекшідім. Кеудесін жапқан сақалына қарап жетелетіп жіберсем бе деген де ой келген. Оған ала жаздай семірткен малыңды күзде біреу келіп сілекейінді шұбыртып жетелеп бара жатса қалай болады? Оның үстіне соя қоятын өзге малдың реті де жоқ. Күздікке осы деп ниеттеніп қойдым емес пе! Өзі де жардай болып, жарықтық, күнде көз алдында жайқалып жүрсе... Қимадым, құдеке, шынымды айтайыншы, қимадым. Ақыры айта алмадым. Не болса да шалды аттандырып жіберуге амал қылдым. «Сіз енді аудан жақтан келдіңіз, біраз бұрыс демесеңіз ортада Ағашоба ауылы жатыр, бірінші солардың жылқысына қосылады ғой.

Жылқышылары мына Жіңішке сайдың басында отыр. Негізі солардан сұ-

ЖЫЛҚЫ

рағаныңыз жөн ғой» дедім. Шал елең ете қалды. «Оның да жөн екен, жақын болса күн батпай солай жетіп алайын» деп қозғала бастады. «Иә, көрсетіп жіберем, екі-ақ белдің асты ғой» деп мен де алдына түсіп арсалаңдай бердім. Желе жортып бір белді асырып, Жіңішкесайды қамшымен нұсқадым да, қарағайлы қапталдарда бөлек-бөлек жатқан жылқыларға қарай шаптым. «Е-е, іздеушің шыққан екен, аңдыған жау алмай қоймас. Жүке, енді қамдан, Жүке!» дейді ішім.

Үйірді тауып қораға қамағанша қас қарайып кетті. Жарылғалы жүрген жирен қасқаға шалманы жалғыз рет тастап, жықтым да, «Сенде жазық жоқ, менде азық жоқ, бұйырған несібесің, біссіміллө, Аллаһу әкпар!» деп орып жібердім.

Қорқырап кетті жиренқасқаң. Қатын анадайда сиырын сауып, жылқылар науаның айналасында қасынысып, тай-құндар тебісіп дегендей, кешкі мезгілдің абыр-дабырымен араласып жалғыз өзім жәукемдеп жатырмын. Бір кезде сырт жағымнан бір дүбір жақындап келгендей болды. Тай-құндар шығар деп елемеген едім, тіпті тақау келгендей сезілді. Енді қарайын дегенімше болған жоқ, арқа тұсымнан «Ассалаумағалейкум» деген зор дауыс гүр ете қалды. Құрғыр-ау, құлағыма таныс үн сияқты. Ақыре-е-е-н бұрылып қарап едім, бағанағы ақсақал екен. Төбемнен төніп тұр! Өне бойым бір ысып, бір мұздап ала жөнелді. Маңдайымнан тер бұрқ етті. Алты айырығымнан жосыла ақты. Ондайда тер бетті бойлап ақпайды екен, бұршақтап, шашырап жерге тамады екен. «Ақсақал, түсіңіз» деп атағашты нұсқадым. Ере барып аттан түсірдім. «Бір жылқы тасқа түсіп мертігіп қалған екен, соны сойып жатыр едім, сіз отыра беріңіз» деп үйге кіргіздім де, кері бұрылдым.

Жарықтықтың қасқасы қандай, қараңғыда айдай болып жарқырап жатыр екен. Сасқанымнан басын кесіп алып, түйенің жабуының астына тыға салдым. Сөйттім де, ана кісіні орнықтырып отырғызып кетейін деп үйге қайта келдім. Сөйтсем, шалыңның мүйіз сапты ұзын қара пышағы бар екен, алақандай жалпақ белбеуіне жанып тұр. «Көмектесіп жіберейін» деді. Иығынан басып отырғызатын емес, далаға шықты. Шалекең жеңді түріп тастады. Не керек, басы жоқ жылқының мойнын қылжындатып екі жақтап сойып жатырмыз. Қатын ол түк білмегендей монтансып өз шаруасымен жүр. Құдай-ау, теріні іреп жатқанда буын-буыным босап кете береді. Қолымдағы пышақтан айырылып қала жаздаймын. Алақаным өзінен-өзі ашыла салады.

Тіпті денемнің жартысы бірде бар, бірде жоқ секілді, мына жұмыс елес құсап сезіле береді...

Ес кетіп, жан шыққанда терісін түсіріп, бұза бастадық. Алдыңғы қолын кесіп алдым да, қазанға сала бер деп қатынға апарып келдім. Ақсақалым «Жылқының басы қайда?» деген де жоқ, «Тасқа түскен жері қайсы?» деген де жоқ, терлеп-тепшіп жамбасты ұршықтап отыр. Мен де келіп кірісіп жатырмын бір жағынан. Бір мезгілде «Мен намазымды оқып алайын» деп, үйге қарай беттеді. Мен етті жырымдап шала-пала бұзып, қарын-қартасын жуып, орнын жинастырып, өйтіп-бүйтіп далада жүрмін. Үйге кіре алсамшы.

Сауып отырған жалғыз сиырды әрі айдаймын, бері айдаймын. Қатынға айқайлап, «Анау қайда, мынау не?» деп бірдеңелерді сұрап, шаруамен жүрген болам. Бірақ енді өз үйіңе кірмей қашанғы жүре бересің. Кірдім.

Ақсақал шаршаған ба, құс жастықтың үстінде оң алақанын жастанып мызғып кетіпті. Қатында үн жоқ. Менде де. Бір

қауым уақытқа созылған үнсіздік тынысымды тіпті де тарылтып жіберді. Далаға атып шықтым. Дала да тым-тырыс. Ақсақалдың арқандаулы атының тақыр шөпті жұлғандағы тырс-тырс дыбысынан өзге тіршілікті жер жұтып қойғандай. Алғашында өз жүрегімнің дүрсілі өзіме естіле бастап еді, атты жақын жерге арқандағаным жақсы болыпты, арқамды үйге сүйеп соны тыңдап біраз тұрдым. Алашабыр бұлт үстінде асығыс ай кілкіп барады...

«Кісі оянды» деген дыбыстан селт ете қалдым. Есік алдында сар еткізіп бірдеңесін төкті де қатын үйге қайта кіріп кетті. Ет те дайын болған екен.

Қарияның қолына су құйып, сулығын ұсындым. Өзі семіз, өзі жас ту биені аздап жініктіріп әкеліп сойсаң еті таңдайыңда ерімей ме, буы бұрқырап алдыға келгенде, «Ал, көне, әумин!» дедім. Енді не болса да осы батада бірдеңе айта-тын шығар, бір сөз ұшығын шығарар дедім. Жоқ, кәдімгі бата жасап бет сипады. «Әй, осы шалың білмей қалған жоқ па екен?» деген үміт ұшқыны жылт ете қалды. «Қартайған адам, жолдан шаршап байқамаса байқамай қалған шығар. Басын кесіп тастағаның дұрыс болды ма, қалай?» деп қояды ішім.

«Ал, алыңыз!» деймін ақсақалға. О, Құдірет! Сөйтіп айтқан сайын «Өз малыңыз ғой» деген бір ауыз сөз қайта-қайта ілесе шығып кеңірдегіме көп кеттеледі. Етті шайнап, жұтайын десем түйірленіп жұтылмайды. Ой, Алла!

Тамағымнан өтпейді. Бірнеше түйірін бүркітше қылғынып әрең жұттым. «Өзің де ал, келін, сен де» деп қояды қария. Келінін қайдам, менің жағдайым ет жеуге келмей қалды, тағы да ағыл-тегіл тер басты... Бір кезде табаққа қолын созып жатып ақсақал: «Мынау қар суымен кеткен жылқы ғой, тойынған-ақ екен, ә» деп қалды. «Иә, иә, жесеңізші» дедім тұқырайып отырған қалпы етті араластыра алдына ысырып. «Е-е-е, білген екен ғой. Өзі де жылға-жылғадан қардың суы жылап ағып жатқан кезде келді емес пе...» дейді ішім. «Бірақ менің де жылқым қар суымен кетуіне болады ғой, бұл сөзде тұрған не бар? Міністен ерте босатып, тойынысқа жіберілген жылқы екен деп айтып отырғаны шығар» дейді тағы бір ойым. «Бұл ат емес, бие ғой» деп бүлк ете қалды бүйрегім. Қойшы, енді басыңды қатырғанмен пайда жоқ, не болса да болып кетті. Ендігісін алда көреміз...

Ақсақалың асықпай отырып етті жақсы-ақ жеді. Табақ түбіндегі майлы тұздыққа матырып бұлғап-бұлғап алған уыс толы етті бұта шайнаған бурадай екі жағына кезек алып, нілін сорғандай қылып әбден езіп барып талмап жұтды, салалы саусақтарының арасынан сығылып шыққан қазының мөлдір майын қаракесек етке сіңіріп алып азуға басады, жұқаланып туралған жалпақ жалды екі қара кесектің ортасына салып жіберіп қасқа тіспен кертіп жейді...

Өз кеңірдегіңнен ас өтпеген соң сүйек мүжіген болып, жеген адамға қарап отырады екенсің. Ақсақал майлыққа қол созғанда өзімше асату жасағым келіп, күштеген болып едім, «Ол кәріден жасқа ғой» деді де күректтей алақанын толтырып менің алақаныма салғаны. Ал, жеп көр! Ақсақалға асатпақ болғанымнан ұялғаным бар, «қылтамақ» болып қылғынып отырғаным бар, көзім жа-саурап өлдім-талдым дегенде әрең жұтып тауыстым. Не де болса етті жеп болғаннан кейін айтпақ па деген күдікпен тағы қол жайып ас қайыруын сұрадым. Жақсылап тұрып бата қайырды. Күмән тудыратындай басы артық сөз болған жоқ. Түні бойы ұйықтай алмай дөңбекші-дім. «Білді ме, білмеді ме?». Екі жамбасқа

кезек түсемін. Соңғы асатуда жеген етім бітеу жұтылғандай асқазанымды түйнеп ол да бір жағынан қинады кеп. «Білсе неге үндемейді?». «Білмесе неге қар суы?...». Түннің соншама ұзақ екенін бұрын білмеген екенмін... Таңға жақын көзім ілініп кеткен екен, ақсақалдың аза-нынан оянып кеттім.

Төрдің алдын күңіrentіп намазын оқыды. Дастархан жайылды. Елдің жайы, ауа райы, жылқы күйі дегендей азды-кем әңгіме айтылды. Жіңішкесайдағы үйді таппай, көз байланбай тұрғанда осы үйді қайта тауып алайын деп кеше біраз қатты жүргенін, белі ауырып шаршаңқырап қалғанын, жақсы демалғанын айтты. «Иә, оныңыз қандай жақсы болған, әйтпесе... атыңыз жорға екен ғой» деп айдалаға лақтым. Жиренқасқа енді айтылып қала ма дегенде жүрегім алқымыма келіп қайтады. Есалаң кісіше ебіл-дебілім шығып отырмын. Шайдан соң бет сипап, «Ал мен енді қозғалайын» деді. «Иә, қозғалыңыз, атыңызды ерттеп қойдым» деп елпек қағам. Атының мінер жағын дөңестеу жерге ыңғайлап, сулығынан ұстап, қолтығынан көтеріп ерге салдым ақсақалды. Басымды көтеріп жүзіне енді қараймын дей бергенім сол еді, қария тізгінін іркіп тұра қалды. Тұра қалды да: «Жә, Жұмақын!» деп ауыр күрсінді. «Сен де бір алаштың азаматы екенсің...» деді де үнсіз қалды.

Басым еріксіз салбырап сала берді. Буыным босап, сүйенерге бірдеңе іздегендей сенделіп тұрып қолымның қалай ақсақалдың етігінің қонышына барғанын сезбей де қалыппын. «Менің шаңырағым ауданның шет жағында. Кеше де айттым ғой, Сарзалың деген жер. Ауылдың шетіне іліне бере «Хасен ақсақалдың үйі қайсы екен?» деп сұрасаң елдің бәрі біледі... Ал, көріскенше аман болайық!» деп сәл еңкейіп атының мойынын қолымен қағып, «Ал, қаражорға, сенің де арам терің жоқ екен. Енді Жіңішкесайға да сандалмайтын болдық, шаруамыз бітті, осы жерден кері қайтамыз» деп тізгін қақты да, тебініп қалды.

Тұрған жерімде қазықтай қалшидым да қалдым... Бәрі түсінікті болды. Ақыр-е-е-н мойнымды бұрып қарасам қариям қаражорғасын тайпалтып кезеңге жақындап қалыпты.

— Содан?.. — деді отырғандар, ауыздарынан ақ жалын атылып шыққандай болып.

— Содан сүмірейіп ер жасайтын Дүйсенге бардым. Бір жұманың ішінде өмілдірік-құйысқаныммен күміс ер жасап бер деп мүйізінен жетелеп қылжақтатып бір өгізше апарып бердім. Ісмер неме ғой, айтқан уақытымда бітірді. Сөйтіп оны Торжорғаға салдым да, жетекке алып Сарзалыңға тарттым.

Жұмақын Торжорғаны айтқанда отырғандардың біразы гу ете қалды. Ол жорға жарысында алдына қара салмаған қылқұйрық қой. Әдетте қандай жорға жазық жерде ғана жақсы жорғалайды да, ойлы-қырлы ойпаң жерлерге салып жіберсең жорғасынан жаңылып, шауып кетіп, желіп кетіп жорғасын жортаққа айналады. Ал Торжорға алдының бәрін аяқ алысымен өлшеп ойлы-қырлы жерінді тұяғымен тегістеп тайпалғанда қолыңдағы шараның суы шайқалмайтын еді ғой. Және маңдайы жарылып жалғыз келетін.

Отырғандардың іштері удай ашып бара жатқаны сол.

— Содан?..

— Содан таңда шығып екінті уақытында ауылдың шетіне ілініп, «Хасен деген қарияның үйі қайсы екен?» деп сұрап едім, бір аяғын сылтып басатын жас жігіт алдыма түсіп жүгіріп отырып,

жақындағанда «Өне!» деді. Атағашқа екі атты байлап, кіріп барып едім, ақсақал төрде жатыр екен. «Уағалейкумассалам! О, Жұмақын, келдің бе?» деп орнынан тұрды.

Балаларына бірден «Мына кісінің аттарын шөпке қойыңдар, маяға кіргізіңдер» деп бұйырды.

— Аттарын, — дейді, ә? Біліп отыр ғой жетек әкелгеніңді, — деп қояды әдетте өзгенің әңгімесінің арасына сынық әріп қыстырмай үнсіз отырып тыңдап, үнсіз кете баратын Көксеген.

— Мая әлі басталмаған уақыт қой, сонда да кіргізіңдер деп құрметтеп, разы болғаны да енді, — деп жұптеп қояды Асқаби.

— Тұра тұрыңыздар, әңгімені бұз-бандаршы, — деп Жақай көрші айналасына қабағын бір шытып алды да Жұмақынға күлімсірей, тесіле қарады.

— Е-е-е, содан, қарсы алып жатыр әшейін?

— Қарсы алып жатыр. Содан шай ішілді, әңгіме айтылды. Қазан асылды.

Шежіреші адам екен өзі. Соғыс кезді айтты, Оспанның әскерінің, Шың Шысайдың әңгімесінен жіберді. Бір кезде менің арғы аталарыма жақындап келді. Менің аталарым бұрын аудан жақтан көшіп келді емес пе, жақсы біледі екен. «Жақсы адамдар еді» дегендей бір әңгімелерін айтты. Онысы «Сенің істеп жүргенің мынау!» деп, арқамды осып-осып жібергендей болды. Көзімді дастархан шетіндегі қошқар мүйіз өрнектен алмаған күйі тапжылмай отырдым, енді не істеймін? Кемпірі менің ыңғайсызданып, жайсызданып отырғанымды сезіп отырған секілді, «Қонақ шаршап келді ғой, демалсын» деп, төсек салғызды.

Бұл да бір құс ұйқылы түн болды. Таңертең тұрсам, кемпірі қоржын дайындатып қойыпты. «Келіннің қолынан дәм таттық қой, мынаны ала бар» дейді ақсақал. «Дәм татқанда...» деп күмілжідім. «Өзіңіздің мал ғой» деген әлгі бір сөз кеңірдегіме тағы келіп кетпелді. Баласы қоржынды атқа салып, өзімді қолтықтан көтеріп мінгізді. «Ал енді аман бол!» деп Хасен қария кеудесіне қолын апарды. «Ал» деп мен де ыңқиып тойған шардақ шабдарымды тебіне беріп едім, «Жүргісі келмеген қойдың сигісі келеді» дегендей белін қайқитып тұра қалғаны. Тура атағаштың түбінде. Сарылдатып төгіп жатыр, төгіп жатыр, Сарзалыңның суын жалғыз өзі сарқып ішкендей таусылып бермейді тіпті. Қоштасып алып бір-бірімізге қарап тұрмыз. Әй, сол кезде бетімнің қызарғаны-ай. Тезірек жүріп кетсем деп тұрмын. Анау жау айдағыр майысқан екі тілерсегін әрең жинап ілгері басты, әйтеуір, бір кезде. Кетіп бара жатып «Ана кісі артымнан қарап тұр ғой» деген ой сап ете қалып, арқам кәдімгідей құрысып барады. Көзі де сұмдық өткір еді. Сәлден кейін арқамнан жебе қадалатындай қуырылып келем. Басым зеңіп айналғандай болды. Содан баяғыда біреуден «Басың қатты ауырған кезде насыбай атсаң, қояды екен» дегенді естіп едім, сол есіме түсе кеткені. Бір бұрышта дүкен тұр екен. Жанаса барып қамшының ұшымен терезесін қағып едім, күнге қарап сығырайып, қабырғасын тырмалап біреу шықты. Насыбай бар екен, әйтеуір. Тиынын ұстатып едім, үш қалтасын әкеліп берді. Содан соны ауылға жеткенше аздап-аздап ерніме салып отырдым. Сөйтіп осы құрғырға үйір болып жаман үйреніп алыппын, құдеке, — дейді ғой әлгі жерде санды ұрып жіберіп қарқылдай күлген Жүмекен.

Отырғандар ду ете қалды. Ойпырмайлап, аһілеп-үһілеп тізе жазысты. «Е-е,

Торжорға кетті десеңші...», «О-о-о, бұл насыбайдың тарихы тым терең

де...», «Әй, Жұмақын-ай» деп әр ім тұс-тұсынан көргілеп ала жөнелді.

— Әй, сенің Торжорғанды жақында қораңнан көрдім ғой? — деп Ниғымет көрші саңқ ете қалды осы кезде.

— Тұра тұр, әңгіме әлі біткен жоқ, — деді Жұмақын тағы да езуіне күлкі үйіріп. Содан екі жұмадан кейін Торжорғаны жетелеп баяғы баласы келіп тұр Айналасындағы біреулер таныған ба Торжорғаның атағы шыққан ат екені біліпті ақсақал. «Абыройын көтеріп жүрген аты екен, өзі мінсін! Аттың басын биеге қор қылмайық, орнына басқа бірдеңесін берсін» деп сәлем айтып жіберіпті. Сөйтіп төбел биені жетелетіп жібердім, — деп жымың-жымың күліп жанындағы құс жастыққа шынтақтай жантая берді Жұмақын.

— Шынында, адам секілді адам көріпсіз, құдеке, — деп жүзі бал-бұл жанған әкем еріксіз басын шайқап еді.

Расымды айтсам, осы оқиғаны ұмытып та кетіппін. Мүлде жадымнан өшіп кетпесе де, айтылмаған соң ауылдағы шаң басқан көп әңгіменің бірі секілді болып мидың қалтарыс бір қатпарларында қатталып қала берген екен.

Қайбір жылы Астана көшелерінің әлдебір қиылысында үйдей-үйдей өңкиген екі «Джип» машинасы бір-бірін сүйкеп кеткендей болды. Қара жолдың қағын көшіре ышқынып барып екеуі де кілт тоқтады. Екеуінен де еңгезердей екі жігіт түсті. Орысшатыс боқтасып, кеуделесе кетті. Түрлері өрт сөндіргендей қарақошқылданып түтігіп, шеке тамырлары білеудей болып адырайып кеткен. Бір кезде біреуінің әйелі түсті. Қолында мойынына кигізілген қарғыбауды төсінен өткізіп апарып арқасынан түймелеп, артынан жетелеген иті бар айтпақшы. Құдай-ау, құдды бір атты өмілдіріктеген секілді екен. Түсе сала қарсы тарапқа шабаланып берді әйел. Қолындағысы да қосыла шәу-шәу етіп қояды. Бір жағынан телефондап жатыр. Содан не керек, ұзын көшенің ұзына бойын азан-қазан қылып қиқулатып жол полициясы жетті. Сендей сіресіп тұрып қалған көліктердің терезесінен мойындарын соза қарап, ба-жылдата сигнал басып тағатсызданған жұрт. Жер-дүниені шулатып өнтіге жеткен қызметкерлер айналасынан көліктер өтетін жол шығарғаннан кейін қағаз-қалам, түрлі құралдарын алып шығып қоршап, өлшеп екі машинаның қалай соғылып, не зардап болғанын тексеруге кірісті. Жол шетінде біреуді күтіп тұрған адам ақыры алдында болып жатқан оқиғаға назарын салмай тұра ма? Өдейі үңіліп қарадым. Сөйтсем, Құдай-ау, сіріңке тартқандай болар-болмас із түсіпті жаңағы ит түскен аппақ «Джипке». Болар-болмас, көрінер-көрінбес із... Оны біреуі саусағымен сипап қалып еді, арғы жағы айнадай жарқырап шыға келді, әлгі сызат дегенімнің өзі ақ темірдің «жанына» емес, шаңына ғана түскен із секілді...

Анау екеуі әлі ерегесіп тұр...

Ауыр күрсінгенім есімде. Сонда миымның терең бір қалтарыс қатпарларында қалып қойған Жұмақын құданың әңгімесі ғайыптан жеткен хабардай ойыма орала кетіп еді. Қаражорғасын тайпалтып кезең асып бара жатқан Хасен қария енді бірде менің де арқа тұсымнан қадала қарап тұрғандай тұла бойым шымырлап кеткен...

Сонда тас қаланың тар көшесінде тұрып сона-а-а-у басы мұз, бауыры балқаш қарт Алтайдың алып шың, айғыржал жоталарын аңсап едім...

ЗАСЕДАНИЕ КОМИССИИ

ОБСУДИЛИ ПЛАНЫ ПО ПОДДЕРЖКЕ ЭКСПОРТЕРОВ

Как передает пресс-служба региональной палаты предпринимателей города Алматы, на площадке НИИ «Алматыгенплан» прошло заседание комиссии по контролю местного содержания. В рамках заседания акимат города и региональная палата предпринимателей в рамках претендерного контроля организовали выставку строительных материалов, где каждый мог ознакомиться с производимой местной продукцией не уступающим по качеству и цене зарубежным аналогам. Были приглашены генеральные подрядчики и проектировщики строительной отрасли.

В сентябре принята программа развития города на 2023 год, в рамках которой выделено 115 млрд тенге. В том числе, средства пойдут на поддержку экспортеров. «Мы планируем со следующего года начать компенсировать затраты. Нам хорошо известна ситуация по республиканским программам, где зачастую быстро заканчиваются средства, плюс они не очень гибкие. Должна быть программа, которая позволит бизнесу города развиваться, чтобы к нам приходила валюта.

Приток валюты делает экономику устойчивее. Управление развития предпринимательства уже занимается ее разработкой», – подчеркнул заместитель акима города Алматы Алишер Абдыкадыров. Отдельно он остановился на работе отечественных товаропроизводителей. По словам замакима, в госорганы поступают нарекания от бизнеса из-за страны происхождения строительных материалов и продукции, используемой на стройках.

Директор алматинской палаты предпринимателей «Атамекен» Айтуар Кошмамбетов отметил, что комиссия по мониторингу фактического применения материалов и товаров ОТП предусмотренных в проектно-сметной документации, регулярно выявляет использование импортных товаров при наличии аналогичной местной продукции. «Здесь много встречных вопросов и к предпринимателям, в том числе по качеству, цене, срокам поставок. Считаю, нам необходимо определить формат взаимодействия. Так как акимату важно, чтобы росла налоговая база, заработные платы алматинцев и увеличивалось количество рабочих мест», – сказал Алишер Абдыкадыров.

деляться в ближайшее время, на следующем заседании мы будем определять подрядчиков и вести с ними диалоги», – сказал спикер. На заседании был представлен план финансирования на 2023 год администрациями бюджетных программ «экономика простых вещей» по 8 отраслям и строительномонтажным работам свыше 100 млн тенге. Производители строительных материалов и застройщики задали свои вопросы представителям государственных органов. Участники встречи договорились проводить заседания комиссии раз в квартал. В за-

В 2023 году запланирована реализация 43 проектов, в том числе проведение строительномонтажных работ по 25 проектам на общую сумму 60 млрд тенге, сообщили в управлении строительства города. Доля местного содержания в проектах составляет до 90%. Определен перечень из 18 наименований продукции, которая будет использоваться при строительстве: мебель, окна и двери, бетонная продукция, металлопрокат, радиаторы, стальные трубы.

вершении были организованы B2B переговоры предпринимателей.

«Подрядные организации будут опре-

Ш. ХАМИТОВ.

ТРАГЕДИЯ

ТРИ ЧЕЛОВЕКА ЗАМЕРЗЛИ НА СМЕРТЬ

Три человека замерзли насмерть в области Абай. Это двое взрослых и один трехлетний малыш. Люди с малышом насмерть замерзли на улице, передает ИА E1.kz со ссылкой на портал @abainewskz.

Трагедия произошла в селе Теристанбалы Жарминского района. Молодая семья оставила у родителей 3-летнего ребенка. Позже взрослых позвали в гости, и они взяли с собой внука. В какой-то момент женщина вышла из дома гостей на улицу, позже вслед за ней последовал ее муж, взяв маленького внука. «Дополнительно неизвестно, из-за чего люди поспешили на улицу в лютый вечерний мороз. К несчастью, сначала женщина упала и замерзла насмерть, а после ее муж. По словам местных жителей, 3-летний ребенок истошно кричал, замерзая на улице, но его тоже не удалось спасти», – пишет издание. В районном отделе полиции Жарминского района подтвердили данный факт. По данным станции скорой медицинской помощи по области Абай, в регионе обморожения получили девять человек, из них шестеро – в Семее. Также из-за одежды не по погоде, обморожения получили годовалый малыш и пятилетний ребенок. Гибель двух взрослых и трехлетнего малыша в Абайской области расследует полиция, передает BaigeNews.kz со ссылкой на Telegram-канал МВД РК. В ведомстве прокомментировали информацию о том, что пожилая пара и их маленький внук насмерть замёрзли на улице. «Утром 28 ноября в Жарминского РОП поступила информация об обнаружении трупов жителей села Теристанбалы, 57-летнего мужчины, 56-летней женщины, и их трёхлетнего внука по улице Бейбитшилик. Признаков насильственной смерти не установлено. Начато досудебное расследование. Назначена судебно-медицинская экспертиза, проводятся следственные действия», – говорится в сообщении. В МВД добавили, что иная информация в соответствии со статьёй 201 УПК, разглашению не подлежит. Напомним, очевидцы рассказали журналистам, что малыша пожилой паре оставила молодая семья. В один из дней бабушку и дедушку позвали в гости, и они отправились туда, взяв внука с собой. Что произошло в гостях остается неизвестным, однако в какой-то момент пожилая женщина собралась и вышла из дома. Вскоре за ней последовал ее супруг, вместе с внуком. Известно также, что в эти дни в области Абай было очень морозно – за пределами административного центра региона температура снижалась до минус 35 градусов.

КОВИД-19

В Казахстане в результате полногеномного секвенирования установлена циркуляция коронавирусной инфекции вируса штамма «Омикрон», из них в 0,5% обнаружена субгенетическая линия «Цербер», передает ИА E1.kz со ссылкой на пресс-службу Министерства здравоохранения РК.

УСТАНОВЛЕНА ЦИРКУЛЯЦИЯ ШТАММА «ЦЕРБЕР»

«При определении генетической характеристики вируса SARS-CoV-2 методом полногеномного секвенирования в ноябре текущего года установлена циркуляция варианта Омикрон, из них в 0,5% обнаружена субгенетическая линия BQ.1.1 («Цербер»), в 99,5% – другие варианты штамма Омикрон», – отмечается в сообщении Комитета санитарно-эпидемиологического контроля МЗ РК. Мутировавший «Цербер» в настоящее время выявлен в 65 странах, в том числе в Российской Федерации, США, странах Европы. Симптомы нового штамма «Цербер» не сильно отличаются от предыдущих подвидов омикрона. Болезнь чаще всего протекает в легкой форме в виде острого респираторного заболевания. Может быть повышенная температура, суставные боли, небольшой насморк, слабость, у некоторых случаются кишечные расстройства. Штамм отличается повышенной заразностью, но при этом не представляет особой опасности, предупреждают в КСЭК. Диагностика и лечение больных не отличается от других штаммов COVID-19. Способом защиты от инфекции является завершённый курс вакцинации и ревакцинации против COVID-19. Работа по определению и мониторингу вируса SARS-CoV-2 будет продолжена. Семеро находятся в тяжелом состоянии Семеро казахстанцев с коронавирусом находятся в тяжелом состоянии. Опубликована информация о заболеваемости коронавирусной инфекцией в Казахстане на 3 декабря, передает Tengrinews.kz. По данным Минздрава РК, лечение от КВИ продолжают получать 1 303 человека (-1 116+ и 187 КВИ). Из них в стационарах находятся – 176 пациентов, на амбулаторном уровне – 1 127. Из числа заболевших КВИ+ и КВИ- находятся: в тяжелом состоянии – 7 пациентов; в состоянии крайней степени тяжести – 3 пациента; на аппарате ИВЛ – 3 пациента.

Бейсенбі - Четверг, 15 желтоқсан

ҚАЗАҚСТАН

06.05, 03.30 «Жәдігер»
06.25, 10.00, 13.00,15.00,
17.00, 20.00, 01.35 Ақпарат
07.00 «Таңшолпан»
10.10, 18.00 Т/х «Жүректегі күз»
12.00, 02.10 «Әмір көркем»
13.10 Т/х «Ақжауын»
14.10 «Қызық екен...»
15.00 «Футбол»
17.15, 03.00 «Ауылдастар»
20.35 «Ашық алаң»
22.30 «Баырлар»
23.20 «1001 түн»
00.40 «Қазақ хандығы: алтын тақ»

ХАБАР

05.00 «Қызық таймс»
06.00, 17.00 «Бегом за день-гами»
07.00 «Оян!»
10.00 «Бізге хабарласқан»
10.30 «Одна книга»
10.35 Қабатовтың «жұп-жұбымен»
12.00, 20.00 Т/х «Мелек»
14.00 «АйнаLine»
15.00 «В чужом краю»
18.00 Новости
19.00Қорытынды жаңалықтар
22.00 «Біз»
23.00 «Tunba»

АСТАНА

07.00 М/с «Маша и медведь»
09.20, 21.00 Т/х «Ессіз махаб-бат»
10.25 Т/х «Жетім жүрек-2»
11.30, 23.50 «Шырмалған шындық»
13.30 «Айтарым бар»
14.40, 01.40 «Окно жизни»
17.00 «Қазақ»
17.20 «Президент пәрмені»
17.40 «Кішкентай келін»
19.00 «Громовы»
20.00 «Astana Times»
21.55 Т/х «Жетім жүрек 2»
23.50 «Шырмалған шындық»
02.40 «Мариям»

ЕВРАЗИЯ

06.00«Ең алғашқы»
07.00, 03.50 «Паутина»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казах-стан!»
10.00«Жить здорово»
10.55 «На самом деле»
11.55 «Пусть говорят»
13.05 «Своя земля»
14.05, 02.10 Новости
14.15, 02.20 Жаңалықтар
14.30 QOSLIKE
18.30, 03.20, Басты жаңалықтар
19.00, 03.05 «KOREMIZ»
20.00 Главные новости
20.35 Сериал «Улицы разби-тых фанарей-16»
00.20 «Женское дело»

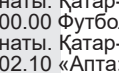
КТК

07.05 «КТК қоржынынан»
07.30 Жаңалықтар
08.00, 01.50 «Тоғжан»
09.40 Вечерние новости
10.20, 01.10 «Было дело»
12.00, 23.40 «Спецназ»
13.00, 21.40 «Гадалка»
15.00 «У каждого своя ложь»
16. 00 Т/х «Жүрегімнің иесі»
18.30 «Зәкира»
19.30, 04.00-04.30Кешкі жаңалықтар
20.00, 03.15 Астарлы ақиқат
21.00 Вечерние новости

Жексенбі - Воскресенье, 18 желтоқсан

ҚАЗАҚСТАН

06.05 «Жәдігер»
06.30, 03.20 «Күй-керуен»
07.00 Д/ф «Дәуір даналары»
07.50 «Көңіл толқыны»
08.20 «Ақсауыт»
08.40 Концерт
10.00, 18.00 «Жүректегі күз»
12.00 «Міржақып. Оян, Қазақ!»
15.00 «Ән мен әнші»концерті
17.25 «Әйел әлемі»
20.00 «Апта»
20.30 Футбол. Әлем чемпио-наты. Қатар-2022
20.50 Футбол. Әлем чемпио-наты. Қатар-2022
23.00 Футбол. Әлем чемпио-наты. Қатар-2022
00.00 Футбол. Әлем чемпио-наты. Қатар-2022
02.10 «Апта»
03.00 «Ақсауыт»

ХАБАР

05.00 Қызық таймс
06.00 Концерт

ЖЕТИСҮ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
8.50 «Спорт-тайм»
09.00 Жаңалықтар (Алматы облысы)
09.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.00 Новости (Алматы об-лысы)
10.30 Новости (Жетісу облысы)
11.00 «Әсем әуен»
11.30 «Мамандық маңызы»
12.00 Д/ф «Әйгілі режиссер»
12.30 «Әсем әуен»
13.00 Д/ф «Мәдени байлықтар»
13.15 «Спорт-тайм»
13.30 «Талқы» /тікелей эфир/
14.20 «Спорт-тайм»
14.30 «Бүгін»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир/
15.20 «Спорт-тайм»
15.30 Жаңалықтар
15.45 «Әсем әуен»
16.00 Новости
16.20 «Әсем әуен»
16.30 Новости
16.50 «Ауырып ем іздегенше»
17.00 «Шашу»/тікелей эфир/
18.00 «Сегодня» /тікелей эфир (Жетісу)
18.40 «Спорт-тайм»
19.00 «Қасиетті Қонаев»
19.30 «Жаңа Қазақстан»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алма-тинская область)
21.30 Итоговые новости (Об-ласть Жетісу)
22.00 Жәдігер: Жомарт Жа-паров
23.00 «Талқы»
23.45 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 03.10 Өзіл студио
07.00«Күліп ал»
08.00, 05.00 «Ризамын»
09.00, 00.10 Сериал «Повели-тель солнца»
10.30 «31 әзіл»
12.00 Мультсериал
13.20 Кино «Рэмбо-3»
15.30 «Легион»
17.40 Кино «Кодекс киллера»
20.00 «Информбюро»
21.00 Х/ф «Хэнкок»
23.00 «Комната страха»
01.00 «Анупама»
01.40 What s upp?
02.30 «Врач»
03.50 «1001 әзіл»
04.00 Balla Battle
04.30 What s upp?

7 КАНАЛ

06.00, 04.40 «Қуырдақ»
06.10,12.30 Т/х «Тақиясыз періште»
07.40, 01.30 Т/х «Мезгілсіз махаббат»
09.20, 17.30 Т/с «Доктор на-дежда»
10.20 «Дом у последнего фонаря»
12.30 «Келесі кім?»
14.10, 22.25 «Жалдамалы әйелдер»
15.10, 21.30 «Саған сенемін»
16.10, 23.20 «Психологины»
18.30 «Айбат»
19.00 «Студия 7»
19.30 «Суфлер»
00.20 «Жайдарман»
01.20 «Тек қана қыздар»
02.15 Т/х «Япырай»
03.10 «Тамаша 7 км»

АСТАНА

08.00 Мегахит «3 дня на убийство»
10.00 «Спорт тайм»
10.30 «Помощь в дом»
11.25 «Әке бақыты»
12.20 «Балақай»
13.00Сериал «Маншук»
15.00 Т/х «Шах сарайының құпиялары»
17.00 Д/ф «Бибігул Телегенова»
17.30 «Жеті қазына»
19.30 «Жұп-жұбымен»
21.00 «7 күн»
21.40 «Отдел журналистских расследований»
22.15 Мегахит «»Иностранец»
00.00 «Культурный контекст»

АСТАНА

07.00 М/ф «Маша и медведь»
09.00, 21.00 Т/х «Ессіз махаб-бат»
10.00 «Жетім жүрек-2»
12.00 «Жұлдыздар айтысады»
14.00 Концерт «Әр жылдың өз жаңа жылы бар»

Жұма - Пятница, 16 желтоқсан

ҚАЗАҚСТАН

06.05, 03.15 «Киелі Қазақстан»
06.25Ақпарат
07.00 «Күй керуен»
07.35 «Қазақ хандығы. Алтын тақ»
10.00 «Ән мен әнші»
12.00 «Димаш. Ұмытылмас күн»
14.10 Д/ф «Алтайдан Анадолыға»
15.00 «Музарт» концерт
18.00 «Оян, Қазақ» кино
21.00 «Тәуелсіздік күні»
21.30 «Сағындырған әндер-ай»
00.20 К/ф «Томирис»
02.50 «Тәуелсіздік күні»

ХАБАР

05.00 «Қызық таймс»
06.00, 16.00 «Бегом за день-гами»
07.00 «Оян!»
10.00 «Өнеге»
10.30 «Бір кітап»
10.35 М/Ф «Артур и дети кру-глого стола»
11.00 «Алаштың Ақселеуі»
11.30 Д/ф «Намыстан жаралған»
12.00, 20.00 Т/х «Мелек»
14.00 «Айналайын»
15.00 Салтанатты концерт
17.00 «Covershow»
17.30 Д/ф «Бибігул Телегенова»
18.00 Концерт «Аңыз Асанәлі»
19.00 Д/ф «Кісен ашқан»
22.00 «Біз»
23.00 Мегахит «Финансовый монстр»

АСТАНА

07.00 М/ф «Маша и медведь»
09.00, 21.00 Т/х «Ессіз махаб-бат»
10.00, 21.55 «Жетім жүрек-2»
11.45 «Алдараспан»
14.00 «Казахское ханство»
16.50 «Ангел хранитель»
00.20 Х/ф «Казахское ханство»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Ең алғашқы»
07.00, 03.50 «П@утина»
08.00 «Қайырлы таң,Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казах-стан!»
10.00 «Не покидай меня»
13.30 Сериал «Семь пар не-чистых»
15.00 «Отель феникс»
18.30, 03.25 «Басты жаңалықтар»
19.00 «Көреміз»
20.00 «Главные новости»
20.35 «Поле чудес»
21.55 Сериал «Отель фе-никс-2»
01.25 «Фантастика»

КТК

07.05 «КТК қоржынынан»
07.20 «Тоғжан»
08.15 «Гадалка»
10.00 «Было дело»
10.50 Х/ф «Ее секрет»
14.30 «У каждого своя ложь» мелодрама
15.30 Т/х «Жүрегімнің иесі»
18.30 Т/х «Закира»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00 Тәуелсіздікке арналған концерт
21.00 Вечерние новости

16.20 Х/ф «Осторожно КОРО-ВА!»
19.10 «Я – пышка!»
21.55 «Жетім жүрек-2»
23.45 Т/х «Айнұрдың арманы»
02.30 «Көру керек!»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.45 «Той БАЗАР»
07.20 «П@утина»
08.20 «Воскресные беседы»
08.30 «Не хочу жениться»
10.10 «Повара на колесах»
11.00 «Қаймақ»
11.35 Сериал «Доктор Иванов. Чужая правда»
15.15 «Х-фактор»
17.00 Х/ф «Седьмой лепе-сток»
18.55 «Добрый вечер. Казах-стан!»
20.00 «Грани» Прямой эфир
21.00 Сериал «Солоний по-целуй»
01.00 «Поем на кухне всей страной»
04.15 «Той заказ»

21.40 «Непрекрасная леди» мелодрама
01.20 «Было дело» мелодрама
02.00 «Тоғжан»
02.50 Тәуелсіздікке арналған концерт
03.40 Кешкі жаңалықтар
04.10, 04.30 «КТК қоржынынан»

ЖЕТИСҮ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
8.50 «Спорт-тайм»
09.00 Жаңалықтар (Алматы облысы)
09.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.00 Новости (Алматы об-лысы)
10.30 Новости (Жетісу облысы)
11.00 «Әсем әуен»
11.30 «Қасиетті Қонаев»
12.00 Д/ф «Әйгілі режиссер»
12.30 «Әсем әуен»
13.00 Д/ф «Мәдени байлықтар»
13.15 «Спорт-тайм»
13.30 «Сегодня»
14.00 «Әсем әуен»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир/
15.20 «Спорт-тайм»
15.30 Жаңалықтар
15.45 «Әсем әуен»
16.00 Новости
16.20 «Әсем әуен»
16.30 Новости
16.50 «Ауырып ем іздегенше»
17.00 «Шашу»/тікелей эфир/
18.00 «Бүгін» (Қонаев)
18.40 «Спорт-тайм»
19.00 «AgroLife»
19.30 Д/ф «Әйгілі режиссер»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алма-тинская область)
21.30 Итоговые новости (Об-ласть Жетісу)
22.00 «Әсем әуен»
23.00 Жаңалықтар (Алматы облысы)
23.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы)

31 КАНАЛ

06.00, 03.30 « Өзіл студио»
07.00 «31әзіл»
08.00 «Месть и закон»
12.00 Кино «Питер Пэн: в пойс-ка магической книги»
14.00 Х/ф «Каникулы в Тай-ланде»
16.00 «Хэнкок» Кино
18.00 Кино. «Джуманджи»
20.10 Х/ф «Механик»
22.10 Кино «Железный чело-век-2»
01.00 Сериал «Анупама»
01.40 What's up?
02.20 Сериал «Врач»
03.10 «1001 әзіл»
04.30 What's up?
05.00 Ризамын

7 КАНАЛ

06.00, 05.00 «Қуырдақ»
06.50 Т/х «Тақиясыз періште»
07.40Т/Х «Мезгілсіз сезім»
09.10 Сериал «Суфлер»
11.10 Концерт «Туған ел»
13.35 «Сағындырған әндер-ай»
16.35 Х/ф «Жена – не стена»
18.30 Сериал «Трюфельный пес королевы Джованны»
22.20 Алдараспан
02.15 Т/х Япыр-ай
03.10 «Тамаша 7 км»

КТК

06.00, 05.00 «Қуырдақ»
06.50 Т/х «Тақиясыз періште»
07.40Т/Х «Мезгілсіз сезім»
09.10 Сериал «Суфлер»
11.10 Концерт «Туған ел»
13.35 «Сағындырған әндер-ай»
16.35 Х/ф «Жена – не стена»
18.30 Сериал «Трюфельный пес королевы Джованны»
22.20 Алдараспан
02.15 Т/х Япыр-ай
03.10 «Тамаша 7 км»

КТК

07.05 «Озат отбасы»
07.50 «Тоғжан»
09.00 «Юморина»
11.30 «Три цвета любви»
15.30 Т/х «Аталар сөзі»
17.10 «Почти вся правда» мелодрама
21.00 «Портрет недели»
22.00 «Личные счеты» Х/ф
00.00 «Было дело»
00.40 «Юморина»
02.20 Д/ф «Тоғжан»
03.15 «Озат отбасы»
04.00, 04.30 «КТК қоржынынан»

ЖЕТИСҮ

07.05 «Әсем әуен»
09.00 Жаңалықтар (Алматы облысы)
09.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.00 Новости (Алматы об-лысы)
10.30 Новости (Жетісу об-лысы)

Сенбі - Суббота, 17 желтоқсан

ҚАЗАҚСТАН

06.05 «Жәдігер»
06.30, 02.35 «Күміс көмей»
07.15, 01.15 «Зинһар»
08.00 «Көңіл толқыны»
08.50, 02.00 «Тіршілік»
09.25 «Желтоқсан жаңғырығы»
10.00 Крнцерт «Достығымыз жарасқан»
12.00, 18.00 «Міржақып. Оян, Қазақ!»
15.00 «Сағындырған әндер-ай»
20.50, 00.30 Футбол. Тікелей трансляция
23.00 Т/х «Бауырлар»
00.00 «Көңіл толқыны»

ХАБАР

05.00 «Қызық таймс»
06.00 Концерт
08.00 Мегахит «Финансовый монстр»
10.00 «Спорт әлемі»
10.30 «Алаш-история степного интернационала»
11.10 «Кісен ашқан»
12.00 «Дарын»
13.00 Сериал «Маншук»
15.00 «Шах сарайының құпиялары»
16.45 «Алаш ақтандақтары»
17.30 Айтыс. «Асыл домбыра»
19.00 Мейрамбек Беспаяевпен «Covershow»
21.00 «7 күн»
21.40 Концерт «Тәуелсіздік ел ұраны»
23.15 Мегахит «3 дня на убийство»

АСТАНА

07.00 М/ф «Маша и медведь»
09.00, 21.00 Т/х «Ессіз махаб-бат»
10.00 «Жетім жүрек-2»
12.00 Концерт
13.40 «Казахское ханство»
16.50 Х/ф «Ангел хранитель»
21.55 Т/х «Жетім жүрек-2»
23.45 Әр жылдың өз жаңа жылы бар» Концерт
02.00 «Көру керек!»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.55 «Той БАЗАР»
07.50, 02.10 «П@утина»
08.40 «Поехали»
09.35 «Проуют»
10.35 Сериал «Я не вернусь»
12.40 Х/ф «Стрельцов»
14.45 Сериал «Семейный портрет»
18.30 «Айна»
19.00 Х/ф «Х фактор»
20.45 Сериал «Доктор Иванов. Чужая правда»
00.25 Х/ф «Люби из всех»
04.25 «Ұшқалақ»

КТК

07.05 «Озат отбасы»
07.50 «Тоғжан»
08.50 «КТК web»
09.10 «Вечерние новости» (повтор)
11.00 Д/ф «Жаңа Қазақстан» мелодрама
15.30, 01.30 Т/х «Аталар сөзі»
17.10 «Успеть все исправить»
21.00 «Три цвета любви»

11.00 «Мамандық маңызы»
11.30 «Әсем әуен»
12.00 М/ф «Блинки Билл»
13.00 «Әсем әуен»
13.30 «Қазақстанда жасалған»/«Сделано в Казах-стане»
14.10 «AgroLife»
14.30 «Ән тындайық»
15.00 «Земля Изобилия» ертегісі
16.00 «Әсем әуен»
16.50 «Ауырып ем іздегенше»
17.00 «Қазақ үні»
17.30 «Мамандық маңызы»
18.00 «Жаңа Қазақстан»
18.30 «Олжа»
19.00 Д/ф «Голливуд жұлдыздары»
19.30 «ЭКО-рейд»
20.00 «Әсем әуен»
20.30 Апта /қаз/
21.30 Апта /рус/
22.20 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00 Х/ф «Истинная связь»
09.00 «Телебинго»
09.25 «Готовим с Адель»
10.00 Х/ф «Питер Пэн: В пойс-ках магической книги»

Мелодрама
00.50 «Было дело»
02.50 «Тоғжан»
03.45, 04.30 «Озат отбасы»

ЖЕТИСҮ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
8.50 «Спорт-тайм»
09.00 Жаңалықтар (Алматы облысы)
09.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.00 Новости (Алматы об-лысы)
10.30 Новости (Жетісу об-лысы)
11.00 «Әсем әуен»
11.30 «AgroLife»
12.00 М/ф «Джеки Чан»
13.00 Д/ф «Мәдени байлықтар»
13.15 «Спорт-тайм»
13.30 «Әсем әуен»
14.30 «Бүгін»
15.00 «Прекрасный принц и фея Люпина» ертегісі
16.00 «Әсем әуен»
16.50 «Ауырып ем іздегенше»
17.00 «Шашу»/тікелей эфир/
18.00 «Жаңа Қазақстан»
18.30 Д/ф «Әйгілі режиссер»
19.00 «Әсем әуен»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы об-лысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Ал-матинская область)
21.30 Итоговые новости (Об-ласть Жетісу)
22.00 «Қазақстанда жасалған»/«Сделано в Казах-стане»
22.40 Д/ф «Әлем ғажайыптары»
23.00 Жаңалықтар (Алматы облысы)
23.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы)

31 КАНАЛ

06.00, 03.00 Өзіл студио
06.10 Х/ф «Ганг, твои воды замутились»
09.20 «Көмектесейік»
09.30 «Готовим с Адель»
10.00 «Алдараспан»
12.00 Х/ф «Каникулы в Тай-ланде»
14.00 Х/ф «Потерянное звено»
16.00 Х/ф «Семейка Адамс»
18.00 Х/ф «Железный чело-век-2»
20.40 Х/ф «Люди в черном: Интэрнешнл»
23.00 «Bizdin show»
01.00 «31 әзіл»
01.30 «What's up?»
04.00 «1001 әзіл»
04.30 «Ризамын»

7 КАНАЛ

06.00, 05.10 «Қуырдақ»
06.50, 01.10 «Жайдарман»
08.20, 00.40 «Құтты қоңақ»
08.50 «Орел и решка»
10.00 «Проклятье брачного договора»
14.00 Х/ф «Свадьба на троих»
16.10 «Шаншар»
21.00 Шоу «Маска»
02.40 Т/х «Япырай»
03.30 «Тамаша»

12.00 Х/ф «Потерянное звено»
14.00 «Джуманджи»
16.20 «Люди в черном»
18.50 Х/ф «Механик»
20.50 Х/ф «Инферно»
23.20 «Алдараспан»
01.20 Тамаша лайф
02.00, 05.30 «What's up?»
02.30, 05.00 «31 әзіл»
03.30 «Өзіл студио»
04.00 «1001 әзіл»
04.30 Ризамын

7 КАНАЛ

06.00, 05.00 «Қуырдақ»
07.00, 01.10 Сәлем, Қазақстан!
08.20, 00.30 «Құтты қоңақ»
08.50 «Регина+1»
09.45 «Смеяться разреша-ется»
11.45 Х/ф «Свадьба на троих»
14.00 Х/ф «Жена – не стена»
15.50 Алдараспан
20.00 Сериал «Все равно тебя дождусь»
02.25 Жайдарман
03.10 Т/х «Япырай»
04.10 «Тамаша»

Мемлекеттік тіл – менің тілім

ТІЛДІ МЕНГЕРУ НИЕТКЕ БАЙЛАНЫСТЫ

Біздің елімізде Қазақстан Республикасындағы тіл саясатын іске асырудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы қабылданып, жүзеге асырылып жатқаны баршаға аян. Айта кету керек, Қазақстан Республикасы Конституциясының 7-бабында «Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік тіл – қазақ тілі. Мемлекет Қазақстан халқының тілдерін үйрену мен дамыту үшін жағдай туғызуға қамқорлық жасайды» деп белгіленген. Сондай-ақ 93-бабында «Конституцияның 7-бабын жүзеге асыру мақсатында Үкімет, жергілікті өкілді және атқарушы органдар, арнаулы заңға сәйкес, Қазақстан Республикасының барлық азаматтары мемлекеттік тілді еркін әрі тегін меңгеруі үшін қажетті ұйымдастырушылық, материалдық және техникалық жағдайдың бәрін жасауға міндетті» деп көрсетілген. Міне, Конституцияның бұл ережелері осы бағдарламаның әзірленуіне және іске асырылуына басты негіз болып табылады.

Демек, осының бәрі мемлекеттік тілдің қолдану аясын кеңейте түсіп, оның мәртебесін арттыру жолындағы жұмысты барынша жандандыра түсуге ұйытқы болып отырғанын айқын дәлелдейді. Енді осындай игілікті істерді тек қағаз жүзінде ғана қалдырып қоймай, іс жүзінде пәр-

менді түрде орындалуына баршамыз атсалыссақ бұл маңызды мәселенің жемісті нәтиже беруіне өлшеусіз үлес болар еді.

Мемлекеттік тілдің мәртебесін көтеруді мақсат еткен соң, талаптарды да жоғары қою керек. Қай сотқа барсаң да талап арыздар мен өтініштердің үлгілері

мемлекеттік және орыс тілдерінде жазылған. Арыз қабылдаушы мамандар қазақ тілін жетік меңгерген. Алайда ана тілін толық меңгере тұра, талап арызды орыс тілінде тапсырады. Неге? Бір себебі, қарапайым қазақ қорғаушыларға, заң кеңесіне жүгінеді. Ол жерде заңгерлер арызды өзіне ыңғайлы

немесе өзі жетік меңгерген орыс тілінде жазып береді. Орыс тілін түсінбесе де, «көзі ашық адам ғой» деп, жазып берген арызды сотқа тапсырады. Арыз орыс тілінде түскен соң, барлық сот отырыстары орыс тілінде жүргізіледі.

Осы орайда айтарымыз, сондықтан заң қызметін көрсететін адвокаттар мен өкілдердің мемлекеттік тілді меңгеруіне баса назар аударған да жөн болар еді. Заңды бақайшығына дейін шағатын жап-жас жігіттер мен қыздардың ана тілін жетік меңгермей, орыс тілінде сайрап тұрғанын көргенде еріксіз қынжыласың. Егер осы жастар қазақ тілінде қымсынбай сөйлеп, сөздік қорын жетілдіре түссе, ана тілін тәп-тәуір меңгеріп кетері күмәнсіз. Ең бастысы ықыласы

болса болды. Бұл пікірімізге Мемлекет басшысы Қ. К. Тоқаевтың мына бір сөздері жарқын дәлел бола алады. Мәселен «Бүгінде мемлекеттік тілді білетін қазақтың да, өзге этнос өкілдерінің де үлесі едәуір артты. Қазақ тілін, шын мәнінде, бүкіл халқымызды біріктіруші факторға айналдырудың барлық құқықтық тәсілдері және көпідіктері қалыптасты. Мәселе – ниетте. Ниеттің дұрыс болуы қазақ тілін меңгергісі келетін адамдарға да, осы мақсатқа жетуге жағдай жасайтын Үкіметке де байланысты» деп, атап көрсеткен болатын.

Бақыт ЖАПАРОВА,
Текелі қалалық сотының бас маманы.

БІЛІМ

МЕН ТАҢДАҒАН БІЛІМ ОРНЫ

Әрбір оқушы он бір жыл бойы білім алған алтын ұя мектебімен қоштасып, болашақта білім алатын университетін таңдайтыны заңдылық. Менде өзім армандаған университетке түсу жолында тынбай еңбек еттім. Жан-жақты ізденіп, оқып, ҰБТ-ға дайындалдым. Әрекет еткен адамның ісіне берекет беретіні секілді, менде әрбір түлек арман еткен әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетіне оқуға түстім. Әсіресе, өзім қалаған, бала күнімнен армандаған Шығыстану факультетінің қытайтану кафедрасында білім алу, көкжиегімді кеңейту, тіл меңгеріп, шет мемлекетте білімімді дамыту бақыты бұйырғанына шексіз қуанамын.

Әр адам мамандық таңдаудан қателеспегені жөн. Қазір жастардың көпшілігі мамандық таңдау мәселесіне тым салғырт қарайды. Тіпті, 11 сынып оқушысы қандай салаға баратынын білмей жататын жағдайлар да кездеседі. Бұл болашаққа деген жауапсыздық саналады. Өз мамандығын таңдай алмайтын жастар ата-анасы таңдаған мамандыққа оқуға түседі. Жүрек қалауымен таңдалмаған іс жақсы нәтиже бермейтіні ақиқат. Төрт жыл оқып алған диплом соңында сандық түбінде тозады. Сондықтан мен мұндай қателік жасамас бұрын мамандықты о бастан өзім таңдадым. Бұл менің ес біліп, етек жиып, оңым мен солымды таныған шақтан армандаған мамандығым еді. Көп тіл меңгеруді қаладым. Соның ішінде қытай тілін жаныма жақын санадым. Нәтижесінде қазір мен бар күш-жігерімді, қызығушылығым мен қарым-қабілетімді осы мамандықтың қыры мен сырын меңгеруге арнап келемін.

Егер маған мамандық таңдау мүмкіндігі қайта берілсе, еш ойланбастан дәл осы мамандықты таңдар едім. Себебі мені Қытай халық республикасының тілі, әдебиеті мен мәдениеті, сан ғасырлық алтын тарихы қатты қызықтырады. Ал оның экономикасы мен саясаты бөлек тақырып.

Біз қандай да бір тақырыпқа ғылыми зерттеу жұмысын жасасак, бізге барлық қажетті кітап, ақпарат дайын. Тек оны сараптап, қорытып, ой елегінен өткізсек болғаны. Біз дәріс алып жүрген оқытушылардың бізге берген білімі алтыннан да қымбат қазына. Әр білімгердің болашағына әкесіндей қамқор, анасындай мейірбан болған оқытушыларымыз: «*Болашақ сендердің қолдарыңда. Сендер білімді, парасатты болсаңдар, елге адал қызмет етсеңдер біздің еңбегіміз ақталды деп білеміз. Сендер үшін барлық мүмкіндік бар. Білмегендеріңді сұраңдар, оқыңдар, білуге ұмтылыңдар. Алтын уақыттарыңды текке өткізбеңдер. Үнемі ізденіс үстінде жүріңдер. Қазір қиналып еңбек етіп, сабақ оқысаңдар, ертең соның жемісін көресіңдер*» – деп айтудан шаршаған емес. Осы сөздер бізді қанаттандырып, жігерлендіреді.

Біздер республика Орта Азия және ТМД мемлекеттері деңгейінде өткізілетін ғылыми-шығармашылық конференцияларға, әртүрлі тілдік олимпиадаларға және шығыстанушылардың конференциясына үнемі қатысамыз. Бұл болашақ мамандар үшін таптырмас зор мүмкіндік. Сонымен қатар еліміздің түкпір-түкпірінен арман қуып Алматыға келген жастар үшін баспана басты

мәселе. Ал Қазақ ұлттық университетіне оқуға түскен білімгерлер үшін жатақхана мәселесі еш қиындықсыз, оңынан шешіледі. Оқу ғимаратына жақын орналасқан жатақханамыз заман талабына сай жабдықталған. Білім жолын қуған білімгер үшін барлық мүмкіндік қарастырылған.

Біздің «ҚазҰУ қалашығымыздың» өзі көрген жанның көз жауын алмай қоймайды. Бір шаңырақ астында тату-тәтті өмір сүріп, білім жолына нық қадам басқан студенттердің бұл көрінісі көптің көңіліне қуаныш сыйлайды. Еліміздегі еңселі әрі бірегей оқу орнындағы сағаттарым мен минуттарым, секундтарым менің өмір жолымның ең жарқын естелігі болары анық. Осындай оқу орнында білім алып жатқан мен бақытты жанмын. Ендігі мақсат – оқуды аяқтап, қолға диплом алып, жақындарымның үмітін ақтап, еліме адал қызмет ету.

Саяна МҰҚАНОВА,
4 курс студенті.
Гүлмира ҚАТБАЕВА,
Қытайтану кафедрасының аға оқытушысы.

Заң талабы

Қылмыстық процестегі азаматтық талап – ол жеке және заңды тұлғаның қылмыстан келген мүліктік залал мен моральдық шығынды өндіру туралы айыпталушы немесе оның әрекеті үшін жауап беретін адамға қылмыстық іс өндірісі барысында қоятын талабы. Азаматтық талапты қылмыстық процесте қарау тәртібі Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексінің (бұдан әрі – ҚПК) 20-тарауында, дәлірек айтсақ оның 166-173 баптарымен қарастырылған. Сайып келгенде, азаматтық талапты аталған кодексте көзделген тәртіппен қылмыстық іспен бірге қарау, қылмыстық құқық бұзушылықпен немесе есі дұрыс емес жағдайдағы адамдардың қоғамға қауіпті әрекетімен өздеріне моральдық, күш қолдану арқылы немесе мүліктік зиян келтірілген адамдардың құқықтары мен заңды мүдделерін дер кезінде қорғаудың көпілі болып табылады.

АЗАМАТТЫҚ ТАЛАПТЫ ҚЫЛМЫСТЫҚ ПРОЦЕСТЕ ҚАРАУ

ҚПК-нің 2-бабының екінші бөлігіне және 166-бабының екінші бөлігіне сәйкес, қылмыстық процесте азаматтық талапқа қатысты мәселелер қылмыстық іс жүргізу заңының негізінде шешіледі. Іс жүргізу қатынастары ҚПК-мен реттелмеген жағдайларда азаматтық іс жүргізу заңнамасының нормалары осы Кодекске қайшы келмейтін бөлігінде қолданылады.

Қылмыстық іс бойынша іс жүргізу кезінде анықтаушы, тергеуші, прокурор немесе сот азаматқа немесе заңды тұлғаға, егер іс бойынша қылмыстық құқық бұзушылықпен немесе есі дұрыс емес адамның қоғамға қауіпті әрекетімен оларға мүліктік залал немесе моральдық зиян келтірілгенін байқаса, олардың азаматтық талап қою құқығын түсіндіреді. Адамдар азаматтық талап қойғаннан кейін азаматтық талапкер деп танылады.

Қылмыстық іс бойынша іс жүргізу кезінде азаматтық талап қоюға құқылы адамдардың тобы ҚПК-нің 58, 73 және 167-баптарында айқындалған. Мүліктік зиян келтірілген кезде жойылған не бүлінген мүліктің меншік иесі ғана емес, сонымен бірге заңды негіздер бойынша өзінде тұрған мүліктің иесі де (жалға алушы, сақтаушы және басқалар) азаматтық талап қоюға құқылы.

ҚПК-нің 71-бабының бесінші бөлігіне сәйкес, жәбірленушінің өзіне келтірілген моральдық зиянды өтеу туралы талабы қылмыстық процесте қаралады. Егер мұндай талап қылмыстық істе қойылмаса не қараусыз қалдырылса, онда жәбірленуші оны азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қоюға құқылы.

Азаматтық талап қою қылмыстық құқық бұзушылық аяқталса да, аяқталмаса да кез келген уақытта сотқа дейінгі тергеп-тексеру басталған сәттен бастап, бірақ сот тергеуі аяқталғанға дейін немесе есі дұрыс емес адам қоғамға қауіпті әрекетті жасаған, сондай-ақ, күдікті анықталмаған кезде де қойылуы мүмкін.

Айгүл ҚАСЕНОВА,
Алматы облысының қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сотының судьясы.

МЕДИАЦИЯ

СОТ ДАУЛАРЫНДАҒЫ МЕДИАЦИЯНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Біздің елімізде Қазақстан Республикасының «Медияция туралы» заңы 2011 жылғы 28 қаңтарда қабылданды. Азаматтық-құқықтық қатынас шеңберінде даулы мәселелердің мазмұнына қарай медиацияның қолданылуы жиі кездеседі. Заң шеңберінде жеке және (немесе) заңды тұлғалар қатысатын азаматтық, еңбек, отбасылық және өзге де құқықтық қатынастардан туындайтын, сондай-ақ, онша ауыр емес және ауырлығы орташа қылмыстар туралы, қылмыстық теріс қылықтар туралы істер бойынша қылмыстық сот ісін жүргізу барысында қаралатын даулар (жанжалдар) және атқарушылық іс жүргізуді орындау кезінде туындайтын қатынастар медиацияның қолданылу саласы болып табылады.

Енді қылмыстық істер бойынша медиацияны қолдануды қылмыстық заңнамамен реттеу мәселесіне келсек, қылмыстық құқықтағы медиация медиаторлармен қолданылатын арнайы әдістер жиынтығын реттейді. Қылмыстық кодекстің 68-бапта татуласуға байланысты қылмыстық жауаптылықтан босату бөлігі бекітілді. Қылмыстық кодекстің 68-бабына сай онша ауыр емес немесе ауырлығы орташа қылмыс жасаған адам келтірілген зиянды қалпына келтіріп, жәбірленушімен татуласса, қылмыстық жауаптылықтан босатуға жатады. Заң аясында медиацияны қолданудың ережелері адам өлімімен, сыбайлас жемқорлық, террористік, экстремистік қылмыстар жасаған адамдарға қолданылмайды.

Назарларыңызға сала кетсек, сот міндетіне тек заңмен бекітілген 68-бап талаптарын түсіндіру кіреді, сот ешкімді мәжбүрлеп, жүктемейді. Ал медиатор сот төрелігін іске асырумен байланысты емес бейтарап тұлға ретінде сотталушы мен жәбірленушінің татуласуына жағдай жасайды. Екі жақ медиативті келісім құруға өз еркімен келіскен жағдайда сотталушы жәбірленушімен татуласуына байланысты қылмыстық жауаптылықтан босату туралы сот төрелігін іске асырады. Сондай-ақ қылмыстық процестік кодекстің 85-бабымен медиатор процессуалды тұлғаның өкілеттігі бекітілді.

Мына мәселені ұмытпау керек, медиация институтын азаматтық сот ісін жүргізумен қатар, қылмыстық істерді қарау барысында қолдану Қазақстанда медиацияның дамуына, әрі бірегей құқық қолдану практикасын қалыптастыруға мүмкіндік туғызады. Медиацияны толық қолдану сот қызметінің жұмысын оңтайландырып, жұмыс жүктемесін анағұрлым азайтуға қолайлы мүмкіндік туғызады. Медиация рәсімін енгізу мен қолдану сайып келгенде қоғамдық қарым-қатынастың мәдениетін арттырады.

Бекмұрат ДҮЙСЕНБЕКОВ,
Талдықорған қалалық сотының судьясы.

ПІКІР

ТҰЛПАР ЖЫРШЫСЫ

**ҚАЗАҚ ҚАЗАҚ БОЛҒАЛЫ,
КЕҢ ДАЛАСЫНА ҚАНАТ ЖАЯ
ҚОНҒАЛЫ ОНЫҢ ТҰРМЫС-
ТІРШІЛІГІНІҢ БАРЛЫҚ ТҮЙІНІ
ТӨРТ-ТҮЛІК МАЛМЕН ТЫҒЫЗ
БАЙЛАНЫСТЫ БОЛҒАНЫ КІМ-
КІМГЕ ДЕ БҮКПЕСІЗ ШЫНДЫҚ.
ӨЙТКЕНІ МАЛ ОНЫҢ КИСЕ
КИІМІ, ІШСЕ ТАМАҒЫ, МІНСЕ
КӨЛІГІ, ТІПТІ ҰШАМ ДЕСЕ
ҚАНАТЫ ДА БОЛЫП ЕДІ.**

Онсыз бірде-бір іс бітпейтін. Әсіресе, жылқы түлігі ер-азаматтың бейбіт өмірде де, жаугершілік жағдайында да сенімді серігі, берік тірегі болды. Сондықтан да халық өзі жасаған өнері мен әдебиетінде жылқы ерекше дәріптелген. Ауыз әдебиетіндегі Шалқұйрық, Байшұбар, Тарланат, Қара қасқа, Тайбурыл, Керқұладан бастап, Махамбеттің Тесік құлағы, Исатайдың Ақтабаны көркем шығармалардағы тұлпарлардың озық образдарын паш етті. Одан кейінгі дәуірлерде сөз шеберлері – ақындар мен жазушылардың жылқыны тілге тиек етпегені, жырға қоспағаны кемде-кем болар. Тұлпардың мүсін-сипаты қандай болатынын ақын Абай өзінің «Аттың сыны» өлеңінде жетер жеріне жеткізе суреттесе, Ілияс Жансүгіров оны эпикалық шығармасы «Құлагер» поэмасында одан әрі дамытты, С.Сейфуллиннің «Қызыл аты», Ш.Айтматовтың «Қош, Гүлсарысы», Қ. Жұмаділовтың «Қозыкүреңі» тағы басқа шығармалар әдебиеттегі тұлпар тұқымының ерекше қасиеттерін жан-жақты аша түсті.

Қазіргі кезеңде де жылқы түлігін көркем шығармаға арқау еткен ежелгі дәстүр әлі де жалғасын тауып келеді. Сондай шығармаларды дүниеге әкелушілердің бірі, жазушы Жұмабай Қайранбайдың су жорғалар мен ерен жүйріктер тақырыбына арнап жазған әңгіме, хикаяттарын ауыз толтырып айтуымызға әбден болады.

Ат құлағында ойнап өскен ауыл баласы болғандықтан да шығар Ж.Қайранбай бұл тақырыпқа ерекше ынтамен, зор құлшыныспен келгені байқалады. «Күрең жорға», «Бәйге ала аяқтың өлімі», «Бәйге шұбар», «Ақбөрте» атты хикаяттар мен «Ұры айғыр», «Қозыкүрең», «Сүлікқара», «Екі бурыл», «Жалдықара», «Қарасұңқар», «Боз айғырдың киесі», «Жылқышылар әңгімесі», «Көкпаршылар», «Құмай болыс», «Құрбандық», «Айғыр ұшқан», «Бір күдік пен бір үміт», «Жылқышы», «Құла қасқаның оқиғасы» сияқты төрт аяғын тең басқан әңгімелерді дүниеге әкелуі өз пікіріміздің бұлтартпас дәлелі деп білеміз. Бұл шығармалардың бірінде малшы, бірінде шабандоз, енді бірінде бапкер, ат сыншысы ретінде көрінетін адами кейіпкерлер сәйгүліктер тағдырымен біте қайнасып, іштей жымдасып кеткені оқырманның жанын еріксіз баурап, жан-жүрегін жай таптырып отырады.

Осы аталған шығармалардың ішінен «Қозыкүрең» әңгімесі мен «Күреңжорға» және «Ақбөрте» хикаяттарына тоқталып, өз әлімізше пікір білдіруді жөн көрдік.

«Қозыкүрең» – аңыздың ізімен жазылған, бас-аяғы жинақы, артық сөз, артықша іс-әрекеті жоқ, бір сәттік қана оқиғаға құрылған шап-шағын, жұп-жұмыр әңгіме. Алайда айтар ойы терең, мазмұнға бай, тартысқа толы шымыр шығарма. Әңгімеде тартыс – жылқылы бай мен оның жылқышысының арасында туындайды. Оқиға ары қарай Құдайберген бай, жылқышы Рақым, жергілікті және алыстан

келген екі би мен әйгілі күйші арасында өрбіп, барынша шиеленісе түседі. Басты дау жылқышы Рақымның Құдайберген байдан бір жылдық еңбегіне алған жетім тай алты-жеті жылдан кейін алдына қара салмайтын жорға болып шығып, дүбірлі жарыстарда талайлардың аузымен құс тістеген жүйріктерін шаң қаптырып, жеке-дара келген бір жиында туындайды. Құдайберген бай бұл күрең дүлдүл бір кезде өзі жылқының жаманы деп есептеп, жылқышысына беріп құтылған күрең тай екенін біліп, қызғаныштан іші күйіп, сол жерде беделі мен байлығын малданып, өз жерінің биіне күрең атты қалайда қайтарғызып бер деп міндеттейді. Ол дауда байдың өресіз, былқылдақ биі әділдікті шетке ысырып қойып, ат иесіне ашықтан-ашық қиянат жасайды: «Азуы алты қарыс баймен тайталасып қайтесің?! Сұрағанын бер де, бергенін ала сал. Ол саған бір атыңның орнына екі ат береді, мен оны солай деп келістіремін. Тыптыныш қана бітісе қойыңдар», – дегенді айтады. Бұл жөнсіз шешімге төзбеген сырттан келген би – ат та, бәйгенің ұтысы да ат иесі Рақымға тиесілі екенін айтып, дәлелдейді. Бірақ Құдайберген ол басқа жақтың биі екенін алға тартып, оның билігіне иліккісі келмейді. Осы кезде елге танымал бір атақты күйші алға шығып, бұл уақытқа дейін ешкім естімеген тосын күйді күмбірлете жөнеледі. Жұрт елең етіп, ағынды күйді аңтарылып тыңдап қалады. Күйдің адуынды екпіні тұлпардың дүбірлі шабысын көз алдыларына әкеледі. Күй аяқталғанда қалың көпшілік ризашылықтарын білдіріп, күйшіні мақтап, мадақтай жөнеледі. Күйші жиналған жұртқа қолын көтеріп, естірте дауыстап, бәйге аттың құны жүз жылқы екенін кесіп айтып, ат иесіне Күреңді маған жүз жылқыға беріңіз деп сұрайды. Сонда Рақым: «Күйші менің Қозыкүреңімнің қадіріне жеткен сіз болдыңыз... Күйге қосып атымның даңқын бүкіл елге жайдыңыз. Сіздің осы ғаламат өнеріңіз және қиын сәтте маған араша түскеніңіз үшін елу жылқыны өзіңізге қалдырып, Күреңді елу жылқыға-ақ берейін. Алыңыз!» – дейді. Бір қарағанда шешіlmестей болып көрінген дау түйінін әңгіме авторы шеберлікпен шешіп, әділдік пен қайырымдылықтың, мәрттік пен қанағаттың үлгісін көрсетеді.

Жазушы «Күреңжорға» хикаятында өмірде болатын адамдар арасындағы қайшылықтар мен тартыстардың неше түрін, олардан туындаған салдар мен қиын түйіндерді нанымды да сенімді түрде шешіп береді.

Күреңжорға мен оның иесі Нүсіпбек өмірдің қилы-қилы өткелдерінен өтеді. Бай қалмақта жалшылықта жүріп, бір жылғы еңбегіне алған құлын өсе келе тайпалған жорғалығымен иесіне табыс әкеліп, малды-жанды болып ел қатарына қосылады. Кейін жорғаны ауырған баласын емдеу үшін шет жерге амалсыздан сатуға тура келеді. Жарыстың алдын бермейтін ақпа жорға бірнеше жыл шет елде болып, байлаудан босай қалған бір күні қашып, шекараны кесіп өтіп, туған жер, туған ауылын тауып келеді. Оны көзімен көрген Нүсіпбектің жақын туысы және жорға жарысындағы бітіспес бақталасы Қарғабайдың кеудесінен қызғаныштың қызыл иті үріп шыға келеді. Жымысқы әрекетке бел буған ол заң орындарына барып, Күреңжорғаның мемлекеттік шекараны бұзып, Кеңес Одағынан қашып келгенін, оны бұрынғы иесі Нүсіпбектің өзге мемлекеттің малын емін-еркін иеленіп отырғанын айтып шағымданады. Соның салдарынан

қытай сақшылары Күреңжорғаны «шет елге қайтарамыз» деген желеумен алды-артына қаратпай алып кетеді.

Арада екі жыл өткенде қытай сақшылары алыс жерге апарып сатып жіберген Күреңжорға тағы да қашып келеді. Нүсіпбек оны қуана қарсы алып, құрметті қонағындай мәпелеп күтеді.

Нүсіпбектің Күреңжорғаға деген және аттың туған жеріне деген сағыныштарын жазушы кейіпкердің ішкі монологу арқылы шебер жеткізеді және Қарғабайдың өзін кемсітіп, тіл тигізгенін, сабамақ болып қамшы үйргенін, нақақтан-нақақ үстінен жоғарыға шағым түсіргенін ойдан өткізе келіп: «Күреңкеңді кінәлай бергенім де жөн болмас. Ол кісі де өзім сияқты атқұмар көптің бірі емес пе. Жарыс, бәйге дегеннің өзі адамды аяқ астынан еліртіп, есін аударып жіберетін, арқанды шымырлата қоздырып, орнында тыншытып отырғызбай, құйындай қуып кететін сиқырлы пәле емес пе» деп райынан қайтуы оның кең, кешірімшіл адам екенін көрсетсе, «Көз алдына бір кездегі салқын жайлау елестеп кетті, құлағына сарқырап аққан тау суының сылдыры келді, көмейінен тау бұлағының көусар дәмі білінді. Шауып келе жатқан Күреңжорға қалт тоқтай қалып, алыс сапарға бағыт іздегендей ымырт жабылып келе жатқан айнала-төңірекке ұзақ қарап алды да, шығысқа қарай бет түзеп жүрді де кетті», – деп Күреңжорғаны адамша толғандырады. Осылайша, жылқы санасы саңлақ есті жануар екенін тұспалдап еске салып өтеді.

Күреңжорға екінші рет қашып келгенде оны іздеп келіп тапқан арбакеш қытай қасындағы атшы қазаққа батыр тұлғалы Нүсіпбектің: «Күреңжорға енді қайтып келетін болса бір емес, екі мылтық асынып келсеңдер де осылайша қайтарып бере салады екен деп ойламаңдар! Айт мынауыңа! Дәл солай деп жеткіз!» – деген ашулы тұр-кейпі жадында жатталып қалады. Жол-жөнекей кенеттен қолдан шығып қашқан Күреңжорғаны қуып келе жатып, Нүсіпбектің алдына қайта баруға жүрегі дауаламаған арбакеш қытай жеткізбеуге айналған күрең атты мылтықпен атып құлатады...

Оның бұл әрекеті арқылы жазушы адамдар арасындағы ішарлық пен көреалмаушылық Күреңжорғадай жазықсыз жануарды мезгілсіз мерт еткеніне оқырманды шүбәсіз сендіреді. Сонымен бірге мал екең мал да туған жерін аңсайтынын, оны түсінгісі келмейтін кей адамдардың қатыгездігін әшкерелейді. Оқырманның жүрегіне ізгілік рухын осылайша сіңіруге әрекет етеді.

Ал «Ақбөрте» хикаяты – Ж.Қайранбайдың тұлпарлар тақырыбына арналған туындыларының ең сүбелісі. Шығармадағы оқиғалар о бастан-ақ қойыртпақ-қоспасыз шебер жымдастырылып, нанымды әрі тартымды тәсілмен баяндалған. Мазмұнның қиындықсыз қабылдануы жеңіл де жатық тілмен өріліп, оқырманды өзіне жетелеп әкете береді. Қалай бастап оқысаң, бас көтермей отырып солай аяқтап шығасың. Өйткені оның әр кейіпкерінен адамгершіліктің ерекше үлгісі боларлық қадір-қасиеттің бірінен соң бірін кездестіріп, соған іштей риза болып, тоқтаусыз ілесіп отырасың. Себебі шығарманың басты кейіпкері Туғанбай сыншы – атбегі мен Сүмен болыстың әрбір іс-әрекеті адам бойында болуға тиісті жағымды мінез-сипаттарға толы. Шығарма «Ақбөрте» деп аталғанмен, автордың айтайын деген басты идеясы қазақтың жылқы түлігіне деген ерек-

ше сүйіспеншілігін көрсете отырып, Сүмен болыс пен атбегі Туғанбайдың бойындағы адами қасиеттерін көпке үлгі етіп көрсетуді мақсат тұтқан.

Сүмен – сол өңірдегі ірі бай беделді болыстардың бірі екенмін деп кеудесін кермейтін текті адам. Ол адамгершілікті бәрінен жоғары қойған әділ, уәдесіне берік, өзгелермен де сана-са білетін ел басшысы әрі қамқоршысы ретінде өзгелерден оқшау көрінеді. Ол Туғанбайға жай ғана атбегі ретінде ғана емес, оған жақын ағайыным әрі ақылшым деп қарап, оның ақыл-кеңесімен үнемі санасып, айтқанын орындап отырады.

Үш жүздің басын қосқан жалауыр Жантай байдың жарыста бес жүз ат шапқан дүбірлі тойында Ақбөрте екінші келіп, бәйгеге тігілген жас қызға иелік еткенде, ол күні бұрын атбегіне берген уәдесі бойынша Туғанбайға қиып беруі, оның отбасына әркез көмек қолын созуы, атының аяғы жарақаттанған кезде Туғанбайдың енді оны бәйгеге қосып қинамайық дегенде, өзінің алдағы атақ-абыройын ойламастан орынды сөзге құлақ асуы, кейін қырғыз сыншысы Сапардың сөзіне еріп, Ақбөртеңі қырғыз манабы Райымқұл берген астағы жарысқа қосып, аты мерт болғанда марқұм Туғанбайдың сөзін есіне түсіріп, көзіне жас алуы, шабандоз бала Тұрардың аттың басын Туғанбай сыншының қасына апарып көмуді сұрағанда оған түсіністікпен келісім беруі, осының бәрі – Сүмен болыстың кісілік сипатының дәлелі.

Басты кейіпкер Туғанбай – қарапайым ортадан шыққан адамгершілігі мол, жылқы тұқымының қадір-қасиетін жете білетін білгір атбегі. Ол қай кезде де қандай жағдайда да адалдықты, кісілікті өзгеден жоғары қояды. Оны ешқандай атақ-даңқ пен мақтау-марапат қызықтырмайды. Ол – сертке берік, сенімін серік еткен адам. Оны біз әкешесінен ерте айырылып, жетім қалған Тұрарды әкесінің інісі құл орнына ұстап, ұрып-соғып, күн көрсетпей жүргеніне көз жеткен соң ауыл ақсақалдары мен Сүмен болыстың көмегімен өз қолына алып, қасынан тастамай, туған баласындай етіп өсіруінен, ат бәйгесінде жүлдеге берілген Шолпан қызды туған қызындай мәпелеп өсіріп, өзінің қалаған адамына күйеуге беруінен көреміз. Туғанбай – тұлпарды туғанынан танитын қазақтың дәстүрлі сыншы-атбегілерінің жалғасы.

Шабандоз жетім Тұрар – тасбауыр туыстарынан жапа шеккен көп жетімдердің бірі. Намысқой, қағылез, құймақұлақ, қазақы салт-дәстүрмен сусындап өскен есті бала. Туғанбайдың бойындағы бар жақсы қасиеттерін қасында жүріп бойына сіңірген ізбасары. Оны қазақтың тұлпардың басын далаға тастамайтын дәстүрі бойынша, жасөспірім бала болса да, бәйге жолында мерт болған Ақбөртеңің басын Туғанбайдың қасына апарып көмейік дегенінен-ақ көруге болады. Жазушы бұл детальды да қазақтың тұлпарға деген құрметінің белгісі ретінде алып отырғаны шығарманың үлкен бір жетістігі деп білеміз.

Бір ауыз сөзбен жинақтап айтқанда Жұмабай Қайранбай – тұлпарлар тұқымын қарасөзбен жырлаған ділмар жырышы. Бұл пікірімізді жазушының кітаптарын, әсіресе, оның негізгі тақырыбы ер қанаты жылқы туралы жазған хикаяттары мен әңгімелерін оқыған әрбір көзі қарақты оқырман теріске шығармасы анық.

Болатхан ЕСІРКЕГЕНОВ

НАГРАЖДЕНИЕ

ДВЕ АЛМАТИНСКИЕ КОМПАНИИ ПОЛУЧИЛИ ПРЕМИЮ «ІСКЕР»

Как передает пресс-служба Алматинской городской палаты предпринимателей, в рамках церемонии награждения премией президента «Алтын сапа» и конкурса «Лучший товар Казахстана» свои награды также получили победители премий «Іскер».

В 2022 году специальной премии «Іскер» удостоились 10 компаний, среди них алматинские компании – ТОО «Med365» (производство автоматизированной системы медицинского осмотра с применением искусственного интеллекта) и ТОО «LanzhouCompany» (ресторанная сеть и LanzhouCompany услуги быстрого питания).

Премия «Іскер» присуждается компаниям из числа участников конкурса на соискание премии президента Казахстана «Алтын сапа» и республиканского конкурса-выставки «Лучший товар Казахстана», добившихся успехов в своей деятельности, которые постоянно стремятся совершенствовать свой товар и улучшают его качество.

Напомним, отечественный производитель ТОО «Med365» стала победителем регионального конкурса-выставки «Лучший товар Казахстана» в номинации «Лучший товар производственного назначения».

Компания «Med365» – разработчик и единственный отечественный производитель аппаратов АСМО в стране. Особенно тщательно протестировал установку Национальный центр лекарственных средств и медицинских изде-

лий при Министерстве здравоохранения РК. С начала деятельности уже установлены и опробованы сотни аппаратов на крупных производственных объектах страны. Ведутся переговоры еще с десятками субъектов бизнеса о внедрении АСМО.

Проект АСМО «Med365» – это яркий пример внедрения инновационных технологий в сфере оказания медицинских услуг.

«Сейчас тема импортозамещения становится как никогда своевременной – для отечественных товаропроизводителей открываются новые возможности, освобождаются огромные сегменты рынка сбыта. Казахстанский рынок взял курс на повышение конкурентоспособности отечественных товаров путем модернизации производств и повышения их эффективности, внедрения инноваций и улучшения качества производимых товаров. Поэтому проведение конкурса ЛТК, «Алтын сапа», наличие премии «Іскер» становится особенно актуальным уже сегодня. Важно донести до потребителя, что в каждой отрасли существуют лидеры, которые умеют и могут создавать продукцию (оказывать услуги) качественнее и надежнее зарубежных аналогов», – сказал говорит директор компании «Med365» Чингиз Кулахметов.

Сеть быстрого питания Lanzhou в этом году участвовала в премии «Алтын сапа». Миссия компании – объединить мир через любовь к лапше, приготовленной по уникальному рецепту, и познакомить мир с Казахстаном. И команда с этой задачей хорошо справляется. Компания за четыре года выросла до 36 точек.

«Мы выиграли премию «Іскер». Это достаточно большая награда для нашей компании. Это командный успех, который мы вместе сделали. Я считаю, что команда очень будет довольна тем, что есть признание нашего труда. Столько людей у нас работают, сколько мы вкладываемся, непрерывно процесс улучшаем. в Принципе за мы взяли награду. Мы участвуем в первый раз», – поделилась генеральный директор Сеть быстрого питания Lanzhou Гульбану Майгарина.

В этом году лауреатом премии СНГ в области качества 2021 года стало Акционерное общество «КЕЛЕТ». Компания производит и реализует оборудование для водоснабжения,

отопления и вентиляции.

«Мы участвуем в конкурсах в области можно сказать постоянно. Участвовали на региональном конкурсе-выставке «Лучший товар Казахстана», были лауреатами премии «Алтын сапа». Премия – это результат нашей работы за год, популярность среди клиентов, а значит, предприятие развивается в правильном направлении. Мы стараемся показать высокое качество», – сказал генеральный директор АО «Келет» Александр Папп.

Ш. ХАМИТОВ.

НАДО РЕАЛИЗОВАТЬ ЗАКОННЫЕ ПРАВА И ИНТЕРЕСЫ

Необходимо знать и помнить, что каждый из нас, ежедневно совершая покупки, а так же пользуясь разными услугами в момент приобретения тех или иных товаров и услуг становимся одной из сторон сделок розничной купли-продажи. Поэтому, заключая договора с организациями на выполнение работ и оказание услуг всегда нужно помнить и о потребительских правах на случай непредвиденных споров с услугодателем.

В частности, формирование рыночных отношений в Казахстане, наряду с положительными явлениями – насыщение рынка разнообразными товарами и услугами, приводит к проявлению и негативных явлений – обмана, обвеса, обсчета, продажи некачественной и фальсифицированной продукции. Поэтому каждому потребителю необходима государственная поддержка и защита от этих негативных явлений. Если все-таки возникли споры, то в таких случаях взаимоотношения с продавцом регулируются Законом «О защите прав потребителей».

Немаловажно знать, что в таких ситуациях

потребитель имеет значительный арсенал возможностей для того, чтобы реализовать законные права и интересы. Эти права потребителя закреплены в различных законодательных актах – Конституции Республики Казахстан, Уголовном, Гражданском кодексах РК, Законе РК «О защите прав потребителей», «О качестве и безопасности пищевых продуктов» и других актах. В то же время, принятие этих законодательных актов зачастую не уменьшает обмана покупателей, осуществляемых на рынках Казахстана.

Субъектами обращения в суд по делам по спорам о защите прав потребителей яв-

ляются: граждане РК, иностранные граждане и лица без гражданства; прокурор; орган исполнительной власти, уполномоченный осуществлять государственный надзор в области защиты прав потребителей, и его территориальные органы, а также иные органы в случаях, установленных законом; органы местного самоуправления; общественные объединения потребителей (их ассоциации, союзы), имеющие статус юридического лица.

Убытки, причиненные потребителю в связи с нарушением изготовителем (исполнителем, продавцом, уполномоченной организацией или уполномоченным индивидуальным предпринимателем, импортером) его прав, подлежат возмещению в полном объеме, кроме случаев, когда законом установлен ограниченный размер ответственности. При этом следует иметь в виду, что убытки возмещаются сверх неустойки (пени), установленной законом или договором, а также что уплата неустойки и

возмещение убытков не освобождают лицо, нарушившее право потребителя, от выполнения в натуре возложенных на него обязательств перед потребителем.

Под убытками следует понимать расходы, которые потребитель, чье право нарушено, произвел или должен будет произвести для восстановления нарушенного права, утрату или повреждение его имущества (реальный ущерб), а также неполученные доходы, которые потребитель получил бы при обычных условиях гражданского оборота, если бы его право не было нарушено (упущенная выгода). Если лицо, нарушившее право потребителя, получило вследствие этого доходы, потребитель вправе требовать возмещения, наряду с другими убытками, упущенной выгоды в размере, не меньшем, чем такие доходы.

Агзам АБДРАХМАНОВ, судья СМЭС Алматинской области.

ГЕНДЕР

ДОСТИГНИ ОПРЕДЕЛЕННОГО ПРОГРЕССА

После того как наша республика объявила о своей независимости прошло более тридцати лет. За эти годы Казахстан достиг определенного прогресса в реализации гендерной политики. Прежде всего это нашло свое выражение в целенаправленном развитии женского потенциала, создании условий для равного проявления как мужчин, так и женщин в трудовой деятельности, бизнесе, политике и государственном управлении, формировании равного доступа женщин к качественному образованию и здравоохранению, а также всесторонней защите материнства. На сегодняшний день в Казахстане сложилась целая система институциональных механизмов, предназначенных для защиты прав женщин и повышения их статуса. Эти механизмы постоянно развиваются и совершенствуются, а их деятельность во всех сферах жизни становится все более действенной и эффективной.

Надо отметить, что Республика Казахстан присоединилась и ратифицировала ряд основополагающих международных договоров, касающихся положения и прав женщин. Цели и задачи, изложенные в программном документе «Стратегия гендерного равенства в РК на 2006-2016 годы», позволили добиться определенных промежуточных результатов. Реализация этой стратегической задачи перехода к новой модели социально-экономического и технологического развития невозможна без активного и всестороннего участия женщин в экономической и политической деятельности.

Надо учитывать, что в нашей республике женщины не только составляют большинство трудоспособного населения страны, имеют более высокий уровень образования, но и обладают в большей степени такими необходимыми качествами для деятельности в сфере информационных технологий как внимательность, аккуратность, ответственность, исполнительность, коммуникабельность, большей психологической и физиологической устойчивостью, чем мужчины. В частности, в эпоху индустриально-промышленного развития человеческого сообщества основной производственной силой были мужчины. В век электроники – предположительно большей ее частью будут женщины.

Шакирт КЕРИМТАЙ, главный специалист-секретарь судебного заседания Талдыкорганского городского суда.

СОВЕТЫ СПЕЦИАЛИСТА

Право на свободу объединений представляет собой одно из важнейших конституционных прав человека и гражданина, реализация которого отвечает интересам общества и находится под защитой государства.

ПРАВОВОЙ СТАТУС И ОСОБЕННОСТИ ОБЩЕСТВЕННЫХ ОБЪЕДИНЕНИЙ

В соответствии со ст. 2 Закона Республики Казахстан «Об общественных объединениях», общественными объединениями в Республике Казахстан признаются политические партии, профессиональные союзы и другие объединения граждан, созданные на добровольной основе для достижения ими общих целей, не противоречащих законодательству. Общественные объединения являются некоммерческими организациями и создаются по инициативе группы граждан Республики Казахстан не менее десяти человек.

В Республике Казахстан могут создаваться и действовать республиканские, региональные и местные общественные объединения.

К республиканским общественным объединениям относятся объединения, имеющие свои структурные подразделения (филиалы и представительства) на территории более половины областей Республики Казахстан.

К региональным общественным объединениям относятся объединения, имеющие свои структурные подразделения (филиалы и представительства) на территории менее половины областей Республики Казахстан.

К местным общественным объединениям относятся объединения, действующие в пределах одной области Республики Казахстан.

Для регистрации общественного объединения в

регистрирующий орган в двухмесячный срок со дня принятия решения о его создании подается заявление установленной формы, а также:

– устав, принятый на учредительном съезде (конференции, собрании);

– протокол учредительного съезда (конференции, собрания), принявшего устав, подписанный председателем и секретарем съезда (конференции, собрания);

– список граждан-инициаторов общественного объединения с указанием фамилии, имени, отчества (при его наличии), ИИН, места жительства, домашнего и служебного телефонов, личной подписи;

– документ, подтверждающий место нахождения общественного объединения;

– квитанция или иной документ, подтверждающий уплату в бюджет сбора за государственную регистрацию юридических лиц и учетную регистрацию филиалов и представительств.

Процедура регистрации общественного объединения и выдача документов осуществляется через филиал НАО «Государственная корпорация «Правительство для граждан».

Шынар АЛДАКЕНОВА, главный специалист отдела методологического обеспечения и контроля в сфере регистрационной службы Департамента юстиции области Жетысу.

ҮСТЕЛ ТЕННИСИ

ҚАЛАЛЫҚ ЖАРЫС ӨТТІ

**ТАЛДЫҚОРҒАН ҚАЛАСЫ
ЖАСТАР СПОРТ САРА-
ЙЫНДА ҮСТЕЛ ТЕННИСІНЕН
ҚАЛАЛЫҚ ЖАРЫС ӨТТІ.
АТАЛМЫШ БӘСЕКЕ СПОРТ
ЖАНАШЫРЫ МҰРАТ
ӘБИШОВТІ ЕСКЕ АЛУҒА АР-
НАЛЫП ҰЙЫМДАСТЫРЫЛДЫ.**

Мұрат Әбишов – 1952 жылы Ескелді ауданы, Қоңыр ауылында дүниеге келген. Көзі тірісін деавтобус тізгіндеді. Спорт-

ты да қатар ала жүрген ол сол бір кезеңдерде теннис үстелі болмағандықтан, оны қолдан жасаған. Артынан ерген жастарды тенниске баулып, жетістікке жетелеген. Жиналған жұрт еске алу турнирде осындай естеліктермен бөлісті.

Жұбайы Нұргүл Сейітбайқызының айтуынша, әкелерінің арқасында ұлдары жеңіс тұғырынан көрініпті. Үлкендері теннистен қазір спорт шебері.

«Артында ереген балаларының барлығын тенниске баулып, жетістікке жеткізді. Екі ұлды да кішкентай кезінен бастап, үстелге бойлары жетпесе де ойнатып, үйрететін. Бұл жарысты ұйымдастыруда-

ғы басты мақсат – балалардың әкелері секілді жастарды спортқа баулуға тәрбиелеуі. Сонымен қатар әке рухына тағзым ету», – дейді жұбайы Н. Сейітбайқызы.

Жарыста 35 қатысушы бақ сынады. Тіпті, зейнет жасынан асып, сексеннің сеңгіріне келгендер де, мықтылық танытып сайысты. Қатарында 82 жасқа келген Исағали Төлеубеков бар. Ол бәсекеде бақ сынағандардың ең үлкені. Әдіс-тәсілдері арқылы әлі де өзінің бабында екенін дәлелдеді.

«Жастардың талабы өте жақсы. Ойындарына қарап бір мәз болдым. Осы жарысты ұйымдастырып отырған балаларға

ризамын. Әкесінің әруағына арнап осындай жарыс ұйымдастыру екінің бірінің қолынан келе бермейді», – дейді жарыс қатысушы И.Төлеубеков.

Жарыс қорытындысы бойынша жүзден жүйрік болып Мейіржан Толсыбаев марапатталды. Ал екінші орынды Жандос Құрсабаев иеленсе, жүлделі үшінші орынды Рамазан Жолжақыс қанжығалады. Ал алпыс жастан асқандар арасында 1-ші орынды Ришад Нисанбеков, 2-ші орынды Қанат Тұяқбаев, ал 3-ші орынды Юрий Ким иеленді. Ал үздік ойыншы болып Қанат Амангелдіұлы марапатталды.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

ФУТБОЛ

ҚАТАРДАҒЫ БРАЗИЛИЯ КАРНАВАЛЫ

Футболдан әлем чемпионатының он алтыншы күнінде жанкүйерлер 1/8 финалдың тағы екі матчын тамашалады. Біріншісінде 2018 жылғы әлем біріншілігінің вице-чемпионы Хорватия топтық кезеңде сенсация жасаған Жапонияны матч соңындағы пенальти сериясында жеңсе, екіншісінде бес дүркін әлем чемпионы Бразилия Кореяның қақпасына төрт гол соғып, Қатарда футбол карнавалын ұйымдастырды.

Әйгілі футболшы Пеленің бір сұхбатында: «Сендер соға алғандарыңша гол соғасындар, ал біз қалағанымызша гол соғамыз», деп айтқаны бар еді. Кеше Корея құрамасымен матч өткізген Пеленің ізбасарлары Ким Сен Гю қорғаған қақпаға қалағанынша гол соқты. Үзіліс кезінде Бразилия құрамасының бас жаттықтырушысы шәкірттерінен ойын қарқынын бәсеңдетуін сұрап, эйфорияға берілмей, ширек финал матчын да ойлау керектігін ескертпегенінде, екінші таймда Неймар бастаған жігіттердің тағы қанша гол соғатынын болжаудың өзі қиын еді.

Топтық кезеңде әр ұпай маңызды болған соң, бразилиялық футболшылар топырлатып гол соға бергенше, мейлінше көбірек ұпай жинауға баса назар аударды. Ал көп гол соғу қажет болған плей-офф матчында, олар бұл тапсырманы да бұлжытпай орындады. Бірақ бұл жерде көп мәселені құрамалардың деңгейі шешкенін де айта кету керек. Мәселен, Бразилия мен Оңтүстік Корея футболшылары осыған дейін бес мәрте жолдастық матч өткізіп, соның бәрінде Оңтүстік Америка құрлығының өкілдері ірі есеппен жеңіске жеткен. Соңғы рет жаз мезгілінде ұйымдастырылған кездесуде Бразилия қарсыластарын 5:1 есебімен тізе бүктірген болатын. Ал бұл жолғы бәсекеде бразилиялықтар қарқынын жоғалтпағанын, корейлықтар болса, әлі де сол деңгейден көтеріле алмағанын байқатты – 4:1.

Кездесудің жетінші минутында Вини-

сиус Жуниордың бастап берген голдар шоуын 13-минутта Неймар пенальтимен жап-ғады. Бұл – Неймардың ұлттық құрама сапында соққан 76-голы. Егер ол келесі матчта да мергендік танытатын болса, онда даңқты отандасы Пелемен теңеседі. Бірінші тайм аяқталғанға дейін бразилиялықтардан Ришарлисон (29-минут) мен Пакета (36) қанжығаларын бір-бір голмен майлады. Корея құрамасының жалғыз голын екінші таймның 76-минутында Пайк Син Хо соқты.

Жапония – Хорватия матчында еуропалықтар қағаз жүзінде кездесудің бас-

ты фавориті саналғанымен, барша жұрт Күншығыс елінің өкілдері іріктеу кезеңінде «ажал тобынан» қалай бірінші орынмен шыққанын жақсы біледі. Сондықтан кешегі ойында Хорватия футболшылары аса сақтықпен ойнап, матчты барынша пенальти сериясына дейін созғаны анық байқалды. Өйткені топтық кезеңде қатырып ойнамаған «шақпақ жейделі» құраманың футболшылары кейінгі бірнеше ірі турнирде тек пенальтидің арқасында ғана келесі кезеңге өтіп жүргенін жанкүйерлер жақсы біледі. Бұл матчта да дәл сондай жағдай қайталанды.

Кездесудің бірінші таймын Жапония құрамасы өте жақсы өткізді. Алғашқы минуттардан бастап 45-минутқа дейін Хорватия қақпасына бірнеше мәрте қауіпті шабуыл ұйымдастырғанымен, бар-жоғы бір ғана гол соға алды. 43-минутта Хорватия қақпасының алдындағы қарбалас сәтте Дайдзэн Маэда ептілік танытып, матчтың есебін ашты. Екінші таймның 55-минутында хорватиялық Иван Перишич таразы басын жылдам теңестіріп кетті. Бұл – Перишичтің әлем чемпионатында соққан алтыншы голы. Ол бұл нәтижесімен отандасы Давор Шукермен теңесіп алды. Матчтың қалған уақытында да, қосымша экстратаймда да Жапония мен Хорватия футболшылары гол соғып, жеңімпазды анықтай алмады. Сөйтіп келесі кезеңге шығатын құраманы матч соңында пенальти потереясы анықтап берді.

Пенальти тегбуге және 11 метрлік айып добын қайтаруға әбден машықтанған Хорватия құрамасына шешуші тұста сәттілік жолдас болып, қақпашы Ливаковичтің шеберлігі арқасында ширек финалға жолдама алды. Қорытынды есеп – 2:1 (пенальти – 3:1). Хорватия құрамасының қақпашысы Доминик Ливакович Жапония футболшылары тепкен үш пенальтиді қайтарып, командасына маңызды жеңіс сыйлады. Ол Такуми Минамино, Каору Митома мен Мая Йосида тепкен допқа той-тарыс берді.

Айта кетейік, хорватиялық футболшылар 2018 жылғы әлем чемпионатының 1/8 финалында да, ширек финалда да Дания мен Ресей құрамаларын ойын соңындағы пенальтиден жеңіп, финалға дейін жеткен еді. Енді Хорватия құрамасы ширек финалда Бразилиямен кездеседі.

egemen.kz сайтынан алынды.

ВОЛЕЙБОЛ

**Жетісу
гарнизонына
қарасты 54380
әскери бөлімінде
бөлімшелер
арасында во-
лейболдан бөлім
командирінің
кубогі үшін жарыс
өтті. Спорттық
бәсекеде сегіз
команда өзара бақ
сынасты.**

БӨЛІМ КОМАНДИРІНІҢ КУБОГІ

Спорттық шараның ашылу салтанатында 54380 әскери бөлімінің командирі полковник Қайрат Мырзағалиев сөз сөйлеп, әскери қызметшілер арасында салауатты өмір салтын насихаттап, спортшылардың шеберлігін шыңдау өте маңызды екенін айтты.

Осы мақсатта өткен тартысты сайыста командалар бар шеберліктерін көрсетті. Шабуыл жасалып, қорғанысқа да шыққан әскерилер өз командалары үшін аянып қалмады.

– Бүгінгі сайыста барлық командалар бас жүлдені алуға үмітті екендігін байқатып жатыр. Сондықтан да болар жарыс қызу тартысты өтуде, – деді әскери бөлімнің батальон сержанты Қайрат Аубакиров.

Жарыстың нәтижесі бойынша 54380 әскери бөлімінің «Ұтқыр торап» байланыс батальоны жеңімпаз атанса, екінші орынды «Бөлім қызметкерлері» командасы иеленді, ал үшінші орынды «Командалық пункт» командасы қанағат тұтты.

Жеңімпаз командалар кубокпен, медальдармен және мақтау қағаздарымен марапатталды.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ӘЛЕМ ЧЕМПИОНАТЫ •

БОГОТАДА БАҚ СЫНАЙДЫ

Кеше Колумбияның бас шаһары – Боготада ауыр атлетикадан кезекті әлем чемпионатының алауы тұтанды. Дүниежүзінің 93 елінен келген 550-ге жуық зілтемірші 20 салмақта (ерлер – 10, әйелдер – 10) күш сынасады.

Биылғы әлем біріншілігіне Нұржан Смаханов жаттықтыратын Қазақстан құрамасынан 13 спортшы (9 ер, 4 әйел) аттанды. Атап айтар болсақ, Колумбияда ел намысын әлем және Азия чемпионы Арли Чонтей (55 кг), Рио Олимпиадасының қола жүлдегері Денис Уланов (89 кг), жасөспірімдер арасындағы Азия чемпионы Нұрғиса Әділетұлы (96 кг), жасөспірімдер арасындағы әлем біріншілігінің жеңімпазы Артем Антропов (102 кг), сондай-ақ, түрлі додада ел қоржынына жүлде салып жүрген Анатолий Савельев (67 кг), Алексей Чуркин (73 кг), Арай Нұрлыбекова (76 кг), Еламан Сейітқазы (81 кг), Асылжан Бектай (89 кг), Өлішер Сейітқазы (96 кг), Айша Омарова (81 кг), Айым Есжанова (87 кг) және Любовь Ковальчук сынды спортшылар қорғайды.

Бір айта кетерлігі, 16 желтоқсанға дейін жалғасатын Боготадағы толағайлар бәсекесінде 2024 жылы Парижде ұйымдастырылатын жазғы Олимпия ойындарының жолдамасы сарапқа салынады.

egemen.kz сайтынан алынды.

ТӘМСІЛ

БІР ҚАП КАРТОП

Бірде шәкірт ұстазынан сұрапты:
– Ұстаз, сіз сондай данасыз. Үнемі көңіл-күйіңіз көтеріңкі. Ешкімге ренжімей өмір сүресіз. Маған да сондай болуды үйретіңізші, – деп.
Ұстазы келісіпті. Шәкіртіне картоп пен дорба әкел депті.
– Егер біреуге ренжісең, іштей кек сақтасаң, – дейді ұстазы, – мына картопты ал. Бір шетіне өз атыңды жаз. Келесі жағына ренжіген адамның атын жаз. Сосын картопты мына қапқа сап қой.
– Сол-ақ па? – деп таң қалады

шәкірті.
– Жоқ, – дейді ұстазы. Сен осы қапты тастамай өзіңмен бірге алып жүруің керексің. Біреуге ренжіген сайын атын жазған картоптан қосып отыр.
Шәкірті келіседі. Біраз уақыт өтеді. Шәкірттің дорбасы толады. Көтеріп жүре беруге ауырлық етеді әрі сұмдық ыңғайсыз еді.
Ең басында салған картоп бұзылады. Сырты көгеріп, іші шіриді. Кейбірі тамыр қойып, гүлдей бастайды. Қаптан жағымсыз иіс мұңкиді.
Сонда шәкірті ұстазына келеді.

– Мына қапты арқалап жүру мүмкін болмай кетті. Біріншіден, дорба тым ауыр. Екіншіден, картоп бұзылды, әбден шіріді. Маған басқа бір затты арқалатыңыз, – дейді.
Бірақ ұстазы саспайды:
– Бұл көрініс сенің жаныңда да болып жатыр. Сен біреуге ренжігенде, өкпелегенде жүрегіңе ауыр тас байлайсың. Сен оны бірден байқамайсың. Сосын тастар көбейе береді. Әрекетің әдетіңе айналады. Әдетің – мінез боп қаланады. Мінезің – қиямет қиындық ту-дырады. Бұл ауыр жүкті ұмыта салу оңай.

Оны үнемі өзіңмен алып жүру ыңғайсыз ғой.
Мен саған өкпенің адам өміріне тигізер залалын сырттай бақылауға мүмкіндік бердім. Біреуге ренжіген кезде жүрегіңе ауыр тас байлау қажет пе, жоқ па, ойланғын.
Біздің кемшілікті өзіміз ғана тудырамыз. Бір қап бұзылған картопты арқалап жүру саған маңызды ма? Оны өзің шеш.

Аударған Шынар ӘБІЛДӘ

ӨЗІЛ-ШЫНЫ АРАЛАС

«Үйде отырады»

Аулада ойнап жүрген балалар бір-біріне әкелерінің өте жылдам екенін айтып мақтанып отырады. Біреуі: «Менің әкем садақ атса, нысанаға ұшқан жебеден бұрын жетіп барады» дейді. Екінші бала: «Сол да сөз боп па? Менің әкем тапанша атып, оқтан бұрын нысанаға жете алады» дейді. Сонда үшіншісі: «Ал менің әкем жұмыс уақыты 5-те біткенімен сағат 3-те үйде отырады», – деген екен.

Профессор мен студент

Дәрісханада бақылау жұмысы өтіп жатады. Кезекті бір студент жұмысын тапсырғалы тұрғанда оның қобалжып, абыржыған түрін көрген профессор: «Сіз неге соншама абыржып тұрсыз? Менің сұрақтарымнан қорқасыз ба?» – деп сұраса, студент:

«Жоқ, мен өзімнің жауаптарымнан қорқып тұрмын», – депті.

«Омыртқам болса екен»

Бір күні бір кісі, Технодом желі дүкенінен Iphone 13 сатып алыпты (ол кезде жаңадан шыққан кезі болатын), ұялы телефонды джинсының артқы қалтасына салып, жолға шығып такси ұстапты. Көлікті тоқтатып, артқы есігін ашып отыра қалса бір нәрсе – қырт ете қалыпты, сүйтсе әлгі кісі қолын жайып «Я Алла, омыртқам болса екен», – депті.

Ақтөстің достары келді

Бір ауылда бір шал бәрін мазақтап, бәрімен қалжыңдасады екен. Бір күні сол шалдың Ақтөс деген иті өліп қалады. Ауылдағы жігіттер жиналып:
– Біз де барып қалжыңдайық. Иті өлгеніне көңіл айтып барайық – дейді. Жігіттер жиналып барса, шал есік алдында отыр екен.
– Ата, итіңіздің арты жақсы болсын! - деп жігіттер шалды құшақтап көңіл айтып-ты. Сонда шал:
– Әй, кемпір, шай қой, Ақтөстің достары келді! – депті.

bilim-all.kz сайтынан алынды.

СЫР СЫМБАТ

КҮНДЕЛІКТІ АЗЫҚ-ТҮЛІГІМІЗГЕ ҚОЛДАНАТЫН КҮРІШТІҢ БЕТ ТЕРІСІНЕ ПАЙДАСЫ ӨТЕ МОЛ. ОДАН ЖАСАЛҒАН МАСКА БЕТІҢІЗДІ ӨРЛЕНДІРІП ҚАНА ҚОЙМАЙ, СОНЫМЕН ҚАТАР ӨЗІНДІК ЕМІН ДЕ ЖАСАЙДЫ.

Маска бетіңізді жылтыр етеді

Кофе ұнтақтағыштан өткізіп немесе дайын күріш ұнын сатып алыңыз. 2 ас қасық күріш ұнына 3 ас қасық сүтті құйып, араластырыңыз. Егер балға аллергияңыз болмаса, осы қоспаның үстінен 1 шай қасық бал қосыңыз.
Дайын болған қоспаны тазартылған бет терісіне жағып, 15-20 минутқа қалдырыңыз. Кепкен соң жылы сумен жуып тастайсыз. Бұл масканы мойныңызға да жағуды ұмытпаңыз. Бұл масканы кешкісін қолданғаныңыз дұрыс. Негізі қандай маска болмасын, кешкісін жасағаныңыз жөн. Өйткені бет терісі ұйқыға жатқан соң демалады. Нәтиже де тезірек көрінеді.
Күріш маскасы беттің қара дағын кетіреді, әжімнің алдын алады, әжім бар болса, тегістейді, бетіңізге әр береді. Егер үйіңізде кофе ұнтақтағыш болмаса, күрішті қайнатуға да болады. Күріштің үстіне салқын су құйып, жиырма минут пісіріңіз. Піскен күрішті суытып, қолмен мыжып, сүтке жұмыртқаның сарысын араластырып, дайын болған қоспаны бетіңізге жағасыз. 20-30 минутқа бетіңізге жағып қоясыз. Уақыты келгенде жылы сумен жуып, соңынан салқын сумен шайыңыз. Бетіңіз кепкен соң, крем жағып қойыңыз.

Әжім түскен бетке тек қана жұмыртқаның сарысын жағып, кепкенше жүру керек. Бетіңіздегі жұмыртқаның сарысы кепкен соң, жылы сумен жуып, соңынан жұқалап крем жағып қойыңыз. Бұл масканы аптасына 1 рет жасасаңыз жеткілікті. Қара дақтарға қарсы кішірек көлемдегі 1 стакан айранға (дүкендікі болса да жарайды) 1 ас қасық сұлы жармасын немесе ұнын қосып араластырыңыз. Осы масканы да бетіңізге жағып, 20-30 минут ұстап, соңынан жуып тастайсыз. Қалғанын тоңазытқышта сақтауға болады. 50 грамм айранға 1 шай қасық лимон сөлін қосып араластырып, жақсаңыз да болады. 20 минуттан соң жуып тастайсыз.
Үй жағдайында бет терісін терең тазалау, ол үшін қажетті заттар:
1 дана жұмыртқаның ағы, 1 шай қасық шекер. Жұмыртқаның ағы мен қантты миксермен көпіршік шыққанша араластырамыз. Содан кейін таза бетке жағамыз. Сәл кепкеннен кейін тағы қайталап жағамыз. 10-15 минутқа қалдырып, кепкен соң жылы сумен шаямыз. Бұл маскадан кейін бетіңіз терең тазаланып, жылтыр болады. Аптасына бір реттен бір ай жасау керек.
ernur.kz сайтынан алынды.

КӨҢІЛ АЙТУ

«Алматы Болашақ» акционерлік қоғамы мен «Алатау» қоғамдық-саяси газетінің ұжымы «Алматы-Болашақ» АҚ бас директоры Ақбасов Исағалым Үсембайұлының жұбайы **Нұрайдарова Мира НҰРШАҚЫЗЫНЫҢ** қайтыс болуына байланысты туыстары мен жақындарының қайғысына ортақтасып, көңіл айтады.

СӨЗ ЖОҚ

Қабанбай батыр көшесі

Нұр көшесі

Құрылтайшы
"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ

Баспахана директоры
Бақберген ТҮКІБАЕВ

Бас редактор
Айтақын БҰЛҒАҚОВ

Редакция алқасы:

Сарби ӘЙТЕНОВА – редактордың орынбасары
Арайлым НҰРЖАПАР – тілші
Айдана СМАҒҰЛ – тілші

Кезекші редактор: А. СМАҒҰЛ.

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінде 2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп, № 8639-Г куәлігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады. Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде "Алматы-Болашақ" АҚ филиалы "Оффсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau_offset@mail. ru, www.alatau.kz@mail. ru
Сайты: alatau_gazeti

Газет 07.08.2000 жылдан бастап шығады.

Таралымы 2500
Тапсырыс № 1209

Индекс 15534